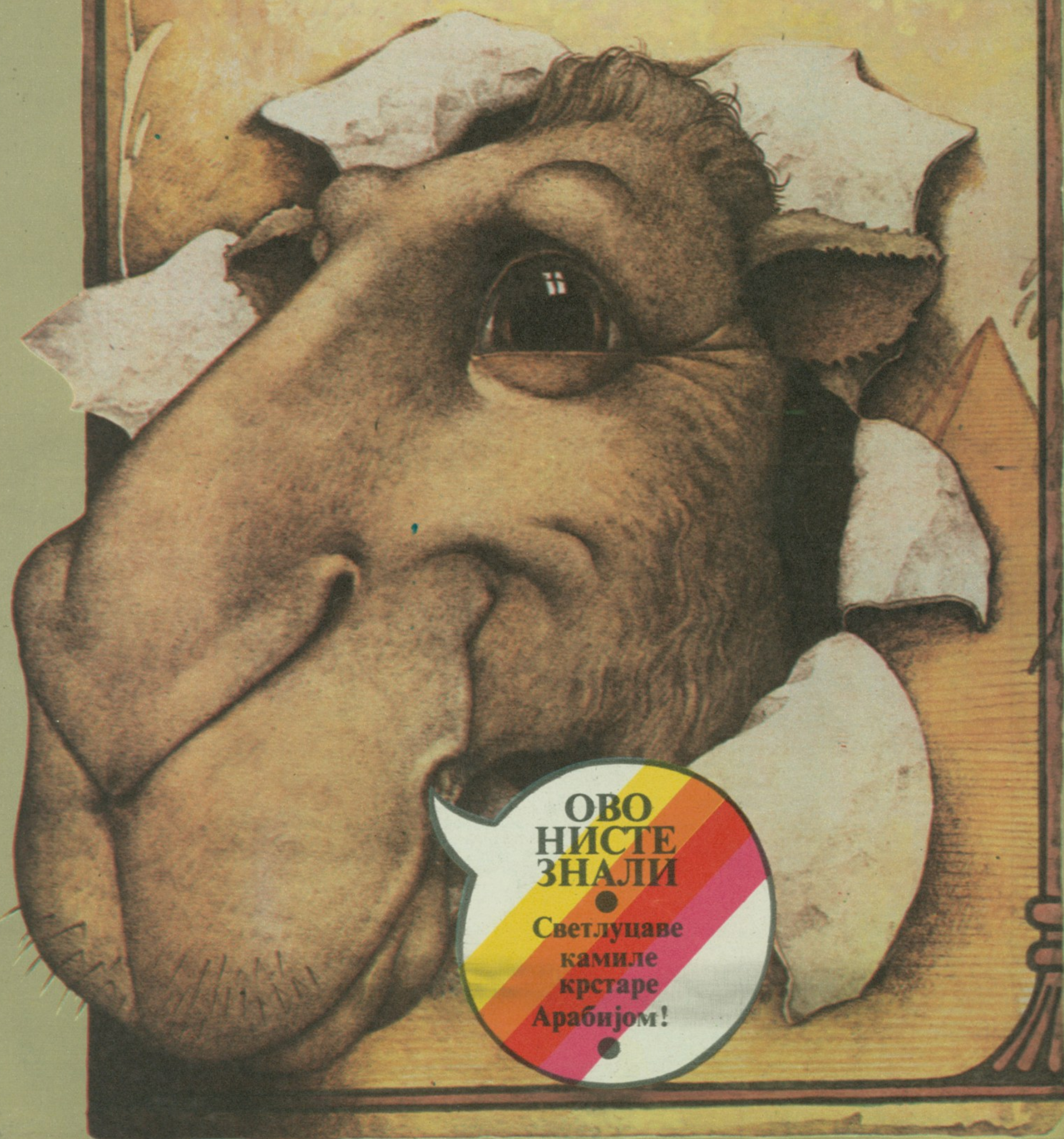


ПОЛИТИКИ

# ЗАБАВНИК



20. II 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 150 ДИН • БРОЈ 1834



ОВО  
НИСТЕ  
ЗНАЛИ

Светлуцаве  
камиле  
крстаре  
Арабијом!



ВЕРОВАЉЕ

# Веровати или не!



## ХРАМ БИРЛА

У ЊУ ДЕЛХИЈУ (ИНДИЈА) САГРАЂЕН ЈЕ У ОБЛИКУ СЛОНА СА БУДСКОМ ГЛАВОМ.

## ПРВЕ КАСЕ

ЛИЧИЛЕ СУ НА ЧАСОВНИК СА ЈЕДНОМ КАЗАЛКОМ.



## Бело перо

НОСИЛИ СУ НЕКАД ПАПУАНЦИ КАО ЗНАК ДА СУ У НЕКОМ БОЈУ ХРАБРО ПОБЕДИЛИ НЕПРИЈАТЕЉА.

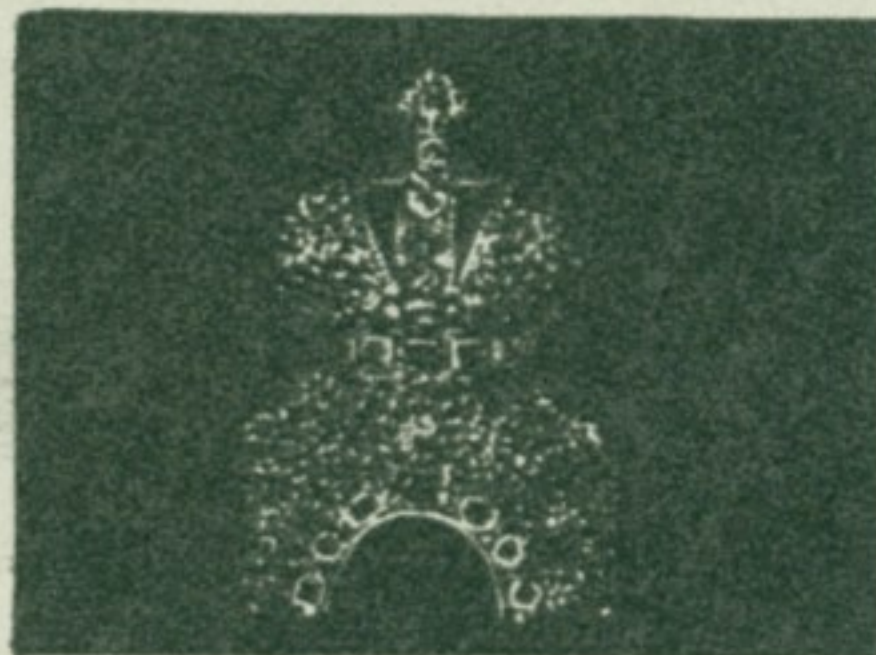


## СТАРИ МОСТ

У НАГАСАКИЈУ У ЈАПАНУ, КАД СЕ ОГЛЕДА У ВОДИ, ЛИЧИ НА НАОЦАРЕ.

## МОНСТРАНЦА

(ЦРКВЕНА ПОСУДА У КОЈОЈ СЕ ЧУВА ХОСТИЈА-ЛИСТИК ОД ПШЕНИЧНОГ БРАШНА КОЈИ СЛУЖИ ЗА ПРИЧЕСТ) ИЗ РИЗНИЦЕ САЛЦБУРШКЕ КАТЕДРАЛЕ УКРАШЕНА ЈЕ СА 1792 ДИЈАМАНТА, 24 СМАРАГДА, 405 РУБИНА И 16 САФИРА.



## ГРАДСКИ РОГ

У РИПОНУ, У ЕНГЛЕСКОЈ, РЕДОВНО ОГЛАШАВА ПОВЕЧЕРЈЕ ВЕК 1101 ГОДИНУ.

## ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● Исак живи у Лагуна Хилсу у Калифорнији, има две и по године, а већ зна да користи компјутер. Можда то и не би



било чудно да Исак није шимпанза. Докторка Вирџинија Брер набавила му је један „комодор” и програмирала га посебно за њега. Шимпанза сада често седи пред екраном и одговара на питања која му компјутер поставља. То чини тако што притиска одређену дугмад на тастатури.

● ● ● код смеђих и црномањастих коса је гушћа, а власи три пута дебље него код плавих, али зато тамнокоси мушкарци много раније и много чешће ћелаве. Иначе, нормално је да човек изгуби дневно 70 длака с главе.

● ● ● према истраживањима недавно спроведеним у Великој Британији одрасли Енглези пију двоструко више него пре тридесет година. Један од главних криваца су ниске цене алкохолних пића које су се чак преполовиле од 1950. године.

● ● ● Едмунд Хилари, новозеландски алпиниста који је први освојио Монт Еверест, позива своје другове алпинисте да поведу рачуна о чистоћи Хималаја.



ја. Према његовој тврдњи ове планине затрпане су отпаcima које за собом остављају бројне алпинистичке експедиције.

● ● ● захваљујући једном новом уређају званом оптаком од сада и слепи могу да читају под-

атке са екрана компјутера. То је заправо електронски „читач” који прелази преко екрана и



знакове који се на њему појављују „претвара” у електричне импулсе. Они се опет преносе у један други апарат у који слепа особа увлачи руку. Својим изузетним чулом додира она прима импулсе и тако „чита” текст са екрана.

● ● ● Платон Грекос има само седам година, и најмлађи је писац Кипра. На недавном рођендану прославио је уједно и издавање своје прве књиге. То је збирка прича и басни које је дечак почео да пише када му је било пет година. Све илустрације уз приче Платон је сам нацртао.



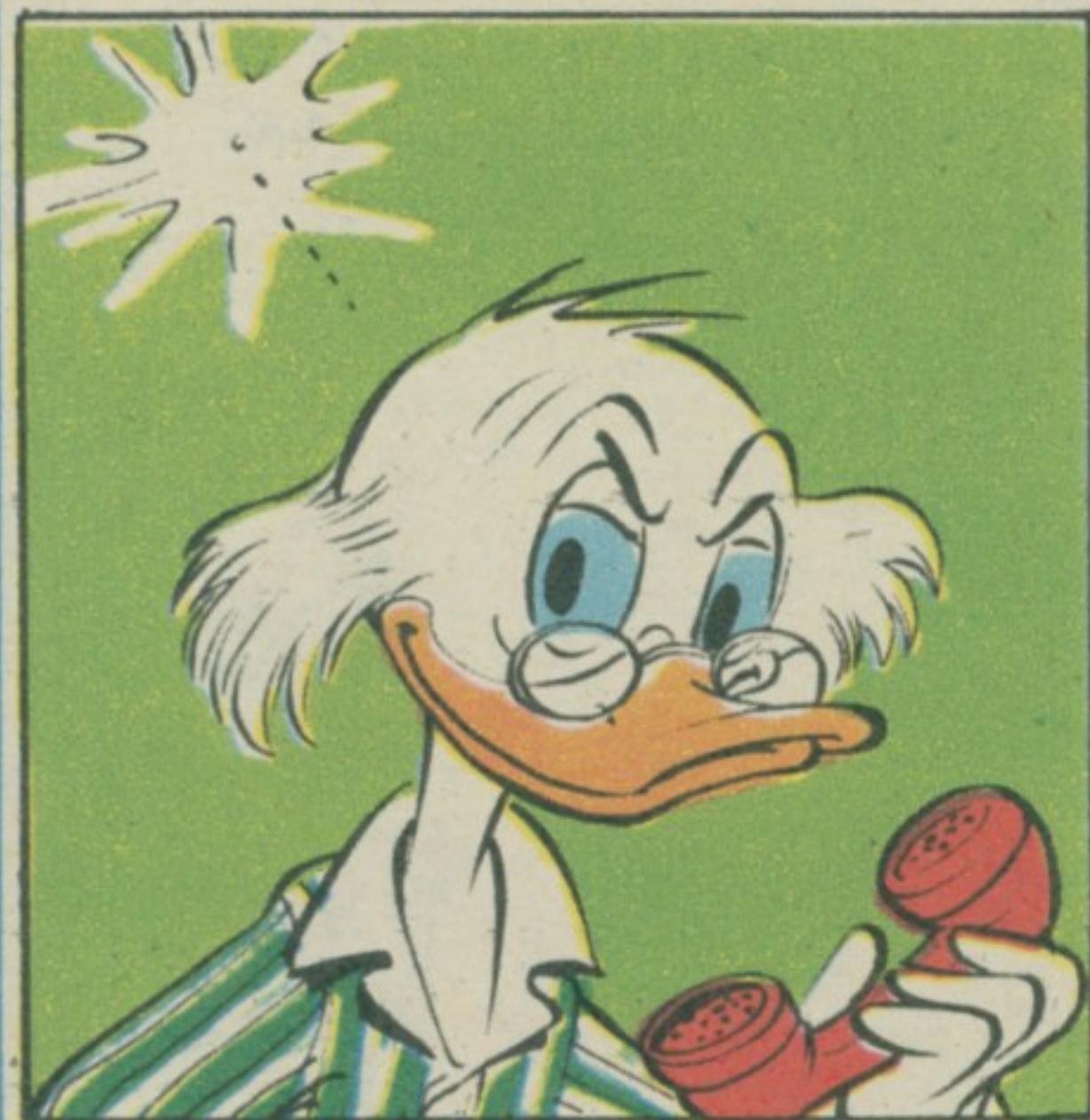
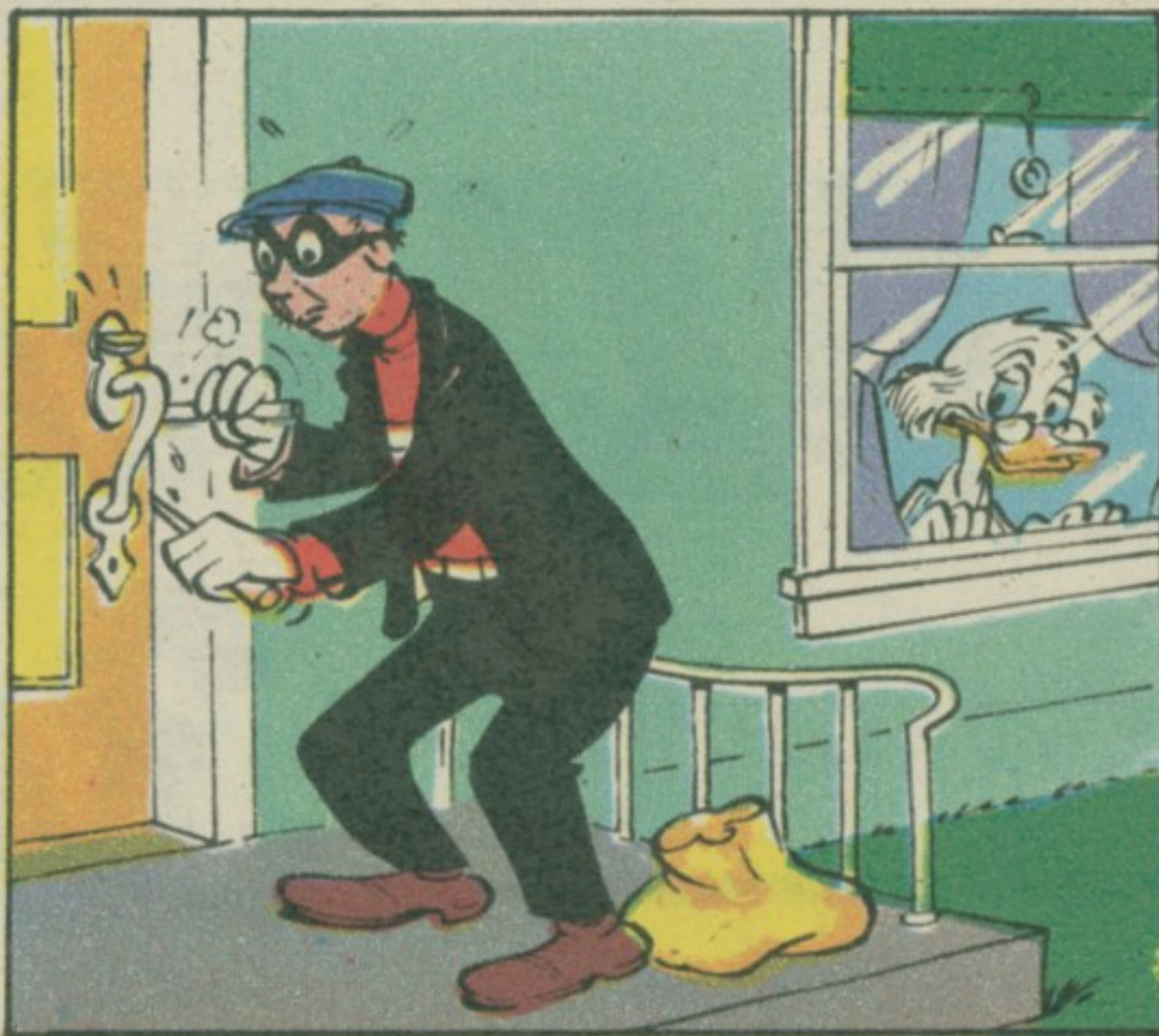
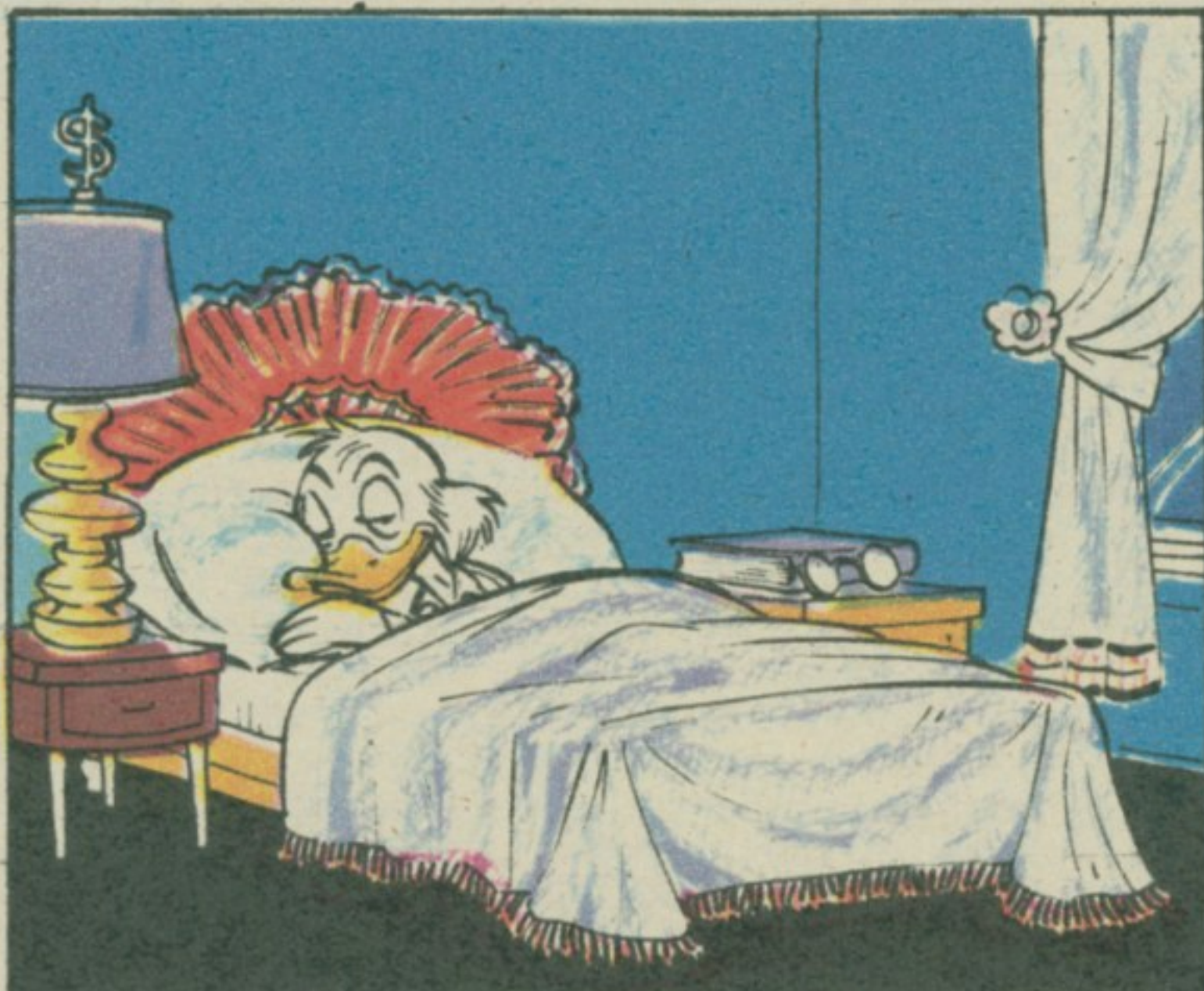
● ● ● све новине имају ману што прљају руке онога који их чита. Кривац је штампарска боја која се практично никада у потпуности не осуши. Али, амерички проналазач Роџер Гамблин изумео је нову типографску боју која не оставља ама баш никакав траг. Она је супротно наелектрисана (негативно) од новинске хартије (позитивно). Нова боја зато савршено приања за хартију.

● ● ● неки чланови финског Парламента залажу се за обуставу продаје видеокасета са



филмовима који су забрањени за малолетнике. Они такође траже забрану изнајмљивања касета особама млађим од шеснаест година.





© 1966  
Walt Disney Productions  
World Rights Reserved





Исцрпљена претходним ратовима црногорска војска је, као савезник Србије, у први светски рат ушла десеткована. У тренутку кад су српске јединице биле на измаку снаге, када је требало спасти што се спасти дало и када је једини излаз одступнице био северна Црна Гора и албанске планине, Црногорци су се на потезу: Јавор, Кокин Брод, Мојковац, Ловћен поставили као бем. Да би српској војсци осигурали одступницу добили су наређење: Остати до последњег метка, до задњег човека. Одсудна битка водила се на Мојковцу од 6. до 10. јануара 1916. Снег и мраз су ледили дах у грудима. И кад је аустроугарска војска била готово потучена, Црногорцима је стигла наредба да предају оружје. Црногорска влада је потписала капитулацију. Пораз. Горшачки барјак је пао. Побеђени су однели победу. Окупатори су одмах кренули у незапамћену пљачку. Односили су све:

идеју о устанку. Припремама за устанак погодовала је и међународна ситуација и побуна морнара у Боки Которској. Генерални гувернер Црне Горе Вебер веровао је да уколико склони Вешовића од устанка неће бити ништа па је цивилном комесару колашинског округа Милошу Љесковцу наредио да Вешовића спроведе у Цетиње где га је чекала депортација у логор.

Била је средина јуна. Шума је и у овим планинским крајевима већ увелико олистала па је сваки грм за окупаторске војнике представљао опасност. Стога је по Вешовића Љесковац повео ојачан вод војника, под командом поручника Адолфа

се у оближњој шуми. Исто то учинили су Новица и Павић. Војници, који су били мало заостали, ускомешали су се – довољно да браћа Вешовићи умакну.

У кући Вешовића, после генераловог одласка, остали су стари отац, брат Влајко, Сава и Мијат Реџић које су чувала три војника. Пошто су чули револверски хитац Влајко је претпоставио да се десило нешто озбиљно па је Мијату предложио да поткупе стражаре и да побегну. Мијат се одлучно успротивио:

– Нипошто, рекао је. „Да ја побегнем а Шваба да ми коље дјecu и старог оца вуче по затворима. Остајем овдје, па шта буде.

И било је. Војска се убрзо вратила. Везала Мијата, Сава, Влајка и његовог оца и спровела у колашински затвор на Брезу. Тамо су затекли десетине талаца. Мијата, Влајка и Сава Стојинића су заједно сместили у ћелију.

Убиство Пехара је за окупатора био разлог више да пооштри терор. Гувернер Вебер у наредби од 17. јуна између осталог каже да ће овај злочин црногорски народ платити крвљу ако се Вешовић са своја два брата не преда. У име цара војска је палила, пљачкала и све што је могло пушку дићи спроводила у затворе и логоре. Генералу није на памет падало да се преда иако су му обећавали да ће му по-

штедети живот. Остао је да се скрива по селима и шумама.

Вешовићевог оца су због старости поштедели смртне казне и послали га у логор а Влајка, Мијата и Стојинића осудили на смрт вешањем. Извршење смртне казне имало је да буде 28. јуна на Видовдан.

У ћелији смрти три осуђеника су одбојавала задње сате живота. Мијат, најстарији – имао је 45 година и храбрио је младиће. „Влајко му је био кумче па се плашио да га младост не изда пред одсудни час.

– Храбро момци, једном се мора мријети. Жао ми је само што се не осветисмо, али ничија сила није за довијек – говорио им је.

ДОГАЂАЛО СЕ ПРЕ 70 ГОДИНА

стоку, вуну, бакар... Села су те 1916. у Црној Гори личила на просјачке логоре. Народ је у почетку јео липову кору и лескову ресу а кад је озеленело чу пао је из земље сваку биљку која није била отровна. На највећој цени била је коприва али је убрзо и ње нестало. Лов на људе није престајао од првог дана. Под претњом смртне казне морало се предати све што је могло да испали метак. Ретким официрима, који још нису били интернирани, наређење је да скину ознаке чиновца. Из дана у дан окупатори су заводили све већи терор. У измученом и глађу измороном народу осећала се напетост као пред буру. Из страха од устанка Аустројска команда у Колашину је пунила затвор. Сваког иоле познатијег човека пратили су у стопу. Нарочито су држали на оку генерала и бившег министра војске Радомира Вешовића који је живео у Подгорици (данас Титограду) а повремено долазио у Колашин. Знајући за ово генерал се с пролећа склонио у своје село Букову Пољану недалеко од Колашина где је наставио да се састаје с људима и договара за подизање устанка. По шумама је већ било комита који су подржавали Вешовићеву

Пехара. У генералову кућу стигли су 14. јуна 1916. Ту су, поред Вешовића затекли и његову браћу, старог оца, студента Сава Стојинића и Мијата Реџића, племенског капетана Колашина који је био дошао код њега на договор. Пошто је пренео наређење аустројских власти Љесковац се вратио назад а војници су остали да сачекају генерала да се спреми за пут.

Сутрадан, 15. јуна колонна је уском шумском стазом кренула према Матешеву где је генерала требало да преузме друга стража. На челу колоне јахао је поручник Пехар, за њим Вешовић а иза њега остали. Вешовића су пратила и два брата Новица и Павић. При преласку речице Брцке Вешовић је сјахао с коња што је поручник пропратио псовком. Истог часа разлегао се револверски пуцањ. Поручник Пехар се срушио с коња. Од тог момента се све одвијало филмском брзином: генерал је нешто довикнуо браћи а онда је скочио под мост и изгубио

# ОДМАЗДА ЗА ПОНОС

**ЈЕДАН РЕВОЛВЕРСКИ ХИТАЦ КОШТАО ЈЕ ЖИВОТА МНОГЕ ЦРНОГОРЦЕ. МАЈКЕ И СЕСТРЕ ЗАВИО У ЦРНО А ДЕЦУ ОСТАВИО БЕЗ РОДИТЕЉА. ТАКО ЈЕ ЈЕДАН НЕПОКОРНИ НАРОД КАЖЊАВАЛА ВОЈСКА ЦАРА ФРАНЦА ЈОЗЕФА I**





Дан уочи вешања власти су одредиле свештеника Станка Булатовића да исповеди осуђенике. Прихватио је то тешка срца јер су му сва тројица били драги пријатељи. Ипак се спремио. Испод мантије је сакрио флашу ракије и флашу вина и унео у ћелију. Остао је са осуђеницима целу ноћ. Разговарали су о свему. Углавном су то биле поруке родбини. Иначе, разговор је текао као да их на сутрашњи дан не очекују вешала. И најдужа ноћ је брзо прошла. Јутро их је раздвојило. Кад је свештеник стигао кући жена га упита:

— Исповиједи ли их, Сава?

— Ма, каква исповијед! То су чисте душе. То нијесу

грешници. Попили смо оно ракије и вина и сву ноћ причали, али ето за њих свану црна зора. Платиће ово Шваба кад — тад." Дубоко потресен, одмахну руком и склони се у другу просторију да у самоћи одболује претходну ноћ.

Видовдан је за Колашинце освануо црн. На Винућа брду злокобно су штрчала вешала. Око подне специјална јединица са осуђеницима прошла је улицама замрлог градића.

Мијат је ишао напред. Висок, мало повијен у плећима гледао је негде далеко испред себе. Горштакке бркове допуњавала је брада израсла у затвору. Испод густих већа стрељале су као угаљ црне очи у којима није било ни трага

страха. Младиће је не-проспавана ноћ обележила бледилом али су корачали као да им то није последња шетња кроз улице родног града. На Влајковом лицу подругљив осмех. Стожинић се мирно осврће и посматра ретке пролазнике. Повремено спроводницима упућује увредљиве речи на рачун пословичне бечке културе и цивилизације.

Свештеник Булатовић се колони прикључио на изласку из града. Пошао је да им својим присуством олакша задње часове живота.

И зашкрипаше прва вешала на Винућа брду. Кад је целат пришао Мијату да му намакне омчу овај га је прострелио погледом,

снажно одгурнуо и сам ставио конопац око врата.

Не зна се тачно колико су три осуђеника остала на вешалима али народна песма каже:

„За три дана и три црне ноћи,

не мога се до Мијата доћи...”

Сахрањени су у једну раку. После ослобођења 1918. Рецића су из заједничке гробнице пренели и сахрањили покрај колашинске цркве где се налази и данас. И Стожинића је родбина пренела. Једино се кости Влајка Вешовића још налазе на истом месту. Гроб је зарастао — нема никаквог знака.

Слобода је делимично залечила ове и многе друге ране које је окупатор начинио. Мијату је подигнут достојан споменик, али далеко видљивији је био један други — живи споменик који је још читавих четрдесет година као сенка ходао колашинским улицама. Била је то Мијатова сестра Сава. Од бола за изгубљеним братом скренула је памету. Висока, витка, увек у чистој црној одећи кретала се

улицама тихо. Никога није узнемиравала. Грађани су поштовали њен бол. Пут ју је најчешће водио брату на гроб где је полугласно, како то само сестра уме, „разговарала” с братом корећи га што је не позове к себи. Умрла је после другог светског рата.

И на свештеника Булатовића је ово вешање оставило дубок траг. На свој начин је дуго у себи боловао најдужу ноћ у свом животу. Многе речи осуђеника однео је собом у гроб — њиховој родбини је пренео само кратке поруке.



★  
Генерал **Радомир Вешовић**, последњи министар војске Краљевине Црне Горе, прослављени јунак многих претходних ратова трагична је личност комитског покрета у Црној Гори. Окупаторске власти предузимале су све да га сломи — убијали и интернирали његове јатаке, родбину и пријатеље стално га позивајући на предају уз обећање да му се ништа неће догодити. Измучен сталним потерама, скривањем по катунима, селима и другим склоништима покушао је да се с групом комита преко Албаније пребаци у Грчку и повеже са српском војском, али му то није успело па се вратио назад. Победа револуције у Русији га је деморалисала па је изгубио веру у савезнике а и подршку у народу. Све је то утицало да прихвати преговоре са окупатором. Поставља им свој ултиматум: да њему и његовим саборцима гарантују живот и свима који су због њега осуђени као и да му врате одузети новац и накнаде причињену штету на шта нови генерални гувернер, Клам-Мартинц пристаје. Остале комитске групе му поручују да то не чини, али генерал се са својом групом предаје 14. јануара на нову (по старом календару) 1918. годину. И тада прави још једну, овога пута животну грешку — у пратњи аустријске војске иде од места до места и позива своје дојучерашње саборце да се предају и указујући им на то да је даља борба узалудна. Овим поступком пао је у немилост народа. Тако презрен ослобођење је дочекао у Грацу одакле се враћа за Београд. Нова држава му признаје чин и поставља га за помоћника команданта Треће армије у Скопљу. Тамо долази у сукоб са официрима који су знали читаву причу. На крају доспева на суд. У пензију одлази 1919. Умро је 1938. године.

Зора Меденица

Илустровао Брана Јовановић





НЕКАДА СЕ ВЕРОВАЛО ДА СУ ОНЕ ЗАИСТА СТИГЛЕ ИЗ РАЈА. КАСНИЈЕ СУ НАУЧНИКЕ ЗБУЊИВАЛЕ ДВЕ СТВАРИ: ПРВО, ЗАШТО СУ МУЖЈАЦИ ТАКО ЧУДЕСНО ЛЕПИ, И ДРУГО, ЗАШТО ИМА ТОЛИКО МНОГО ПОДВРСТА ТИХ ПТИЦА. ОДГОВОР КОЈИ САДА МОЖЕ ДА СЕ ПРУЖИ СИГУРНО БИ ОБРАДОВАО И ВЕЛИКОГ ЧАРЛСА ДАРВИНА



# ЖИРТВА СОПСТВЕНЕ ЛЕПОТЕ

РАЈСКА  
ПТИЦА:

најлепша међу лепима

**Н**иједна животиња није људску фантазију тако снажно закупила као рајска птица. И ни о једној се није тако много нагађало и погрешно мислило. Историја „откривања“ те птице почела је у Европи пре 450 година. Она је необична и напета као кримић.

Шестог септембра 1522. године вратила се у Севиљу „Викторија“, један од бродова из флоте чувеног морепловца Магелана. Поред разних скупочених зачина, капетан Елкањо донео је и пет чудесно лепих препарираних птица које му је поклонио султан молучког острва Батјан. Птице су, наводно, доносиле срећу и чиниле

човека нерањивим. И заиста, „Викторија“ је била једини брод из Магеланове флоте који није претрпео хаварију.

Егзотичне птице сматране су толико драгоцене да се један примерак нашао у ризници краља Карла V, у којој се већ увелико гомилало злато и сребро из новооткривене Америке. Са својим дугачким, као паучина лаганим перјем које се пресијавало у најблиставијим бојама, оне су узбуђивале машту чак и образованих људи. Не само што су се ове птице одликовале

дужим, лепшим перјем од било које друге до тада познате врсте, него нису имале ни ноге ни кости. Каква ли су то чудна бића могла да буду?

Тако је 1550. године начин живота рајских птица објаснио велики математичар и лекар Ђеронимо Гардано из Падове: „Птици нису потребне ноге, зато што стално борави високо у ваздуху. На леђима мужјака налази се једно удубљење, коме код женке одговара удубљење на трубуху. Прислањањем тих двају удубљења једног уз друго, они повремено снесу јаје. А вероватно не узимају никакву другу храну сем росе небеске“.

Постојање птица без ногу противречило је, додуше, тадашњем нивоу учености („јер Аристотел

не наводи да је било када нађена птица без ногу“). Међутим, представа једне птице која живи у рају, која не узима никакву храну, која нема ноге, и коју човек само мртву налази на земљи била је толико примамљива да су је се људи и даље чврсто придржавали упркос све чешћим доказима да рајске птице имају ноге.

**Први живи примерци у Европи**

У међувремену су Холанђани запосели Молучка острва, и њихови бродови су стално доносили нове и разноврсне птице, од којих су неке имале и ноге. Сада је најзад постало јасно да су у питању препарираних птице, из којих су уклоњене кости и ноге. Тако је холандски сликар Јан Бројгел на слици „Рај“, која је настала око 1615. године, насликао и једну рајску птицу како гордо корача кроз живописни пејзаж.

Богати колекционари и кнежеви трошили су огромне суме на куповину





„Призор прве рајске птице био је очаравајући. Пушке у нашим рукама остале су неме, толико смо били збуњени. Десило се то у прашуми која окружује пристаниште Дореј. Док смо у честару опрезно пратили трагове дивљих свиња, одједном је изнад наших глава у грациозном луку прелетела једна рајска птица. Слично метеору, то тело, док је пресецало ваздух, остављало је иза себе један дуг светлосни траг”.

Сада се најзад сазнало и то како је вршено препарирање. Домороци би са убијене птице сљуштили тврду кожу заједно са перјем, протрљали је дрвеним угљем, а затим разапели на једну дрвену округлу мотку која јој је давала гладак, дугуљаст облик. Лаганим димљењем кожа је постајала крута и тврда, тако да је са својим неоштећеним перјем деловала као неко тело без меса и костију.

Алфред Расел Валас, пријатељ и саборац Чарлса Дарвина, након што је осам година провео у „Папуазији”, донео је 1862. две прве живе рајске птице у Енглеску. Није било нимало лако на броду наћи храну за птице – живе инсекте и свеже плодове. Истраживач је помоћу замки ловио инсекте у бродским складиштима за храну, додуше са скромним успехом. Срећом, за време одмора у неком пристаништу научник је у једној локалној

наставак на стр. 8

Од њиховог перја папуански плесачи израђују своје украсе за главу: 1) Црвена рајска птица; 2) Краљевска рајска птица; 3) Плава рајска птица; 4) Рагијева велика рајска птица; 5) Бела рајска птица; 6) Плавоглава рајска птица.



чудесно лепих препарираних птица, које су тајанственим трговачким путевима стизале у Европу. Оне су важиле као украсни детаљи такозваних кабинета реткости, без којих се све до краја 18. века није могла замислити ниједна угледнија кућа. Јохан Крамер, угледни велетрговац из Нирнберга, платио је једну препарирану рајску птицу 800 златних талира – сума за коју је тада могло да се купи 100 волова.

До пред крај прве четвртине 19. века још није дан Европљанин није имао прилику да види живу рајску птицу. Око 1820. године многи истраживачи и скупљачи животиња кренули су на пут у „Папуазију”, да најзад одгонетну тајну рајске птице. Неке од њих

покосиле су тропске болести, или су их убили морски разбојници или Папуанци. Али од рајске птице ни трага.

Онда је Ренеу Лесону, бродском апотекару и

одушевљеном љубитељу птица, 26. јула 1824. припала част да доживи оно о чему су 300 година маштали многи научници: видео је једну рајску птицу како лети.





пекари успео да набави довољну количину бубашваба тако да су рајске птице живе и здраве стигле у Лондон.

### Перната монета

Једанаест људских живота већ је коштало трагање за рајском птицом кад је 1865. године немачки истраживач Ото Финш на североисточној Гвинеји истакао заставу своје земље и тиме је прогласио за колонију немачког царства. Сада је постало мода да се новооткривене рајске птице посвећују крунисаним главама. Са „Парадисеа вилхелми” почаствован је цар Вилем II. И његова супруга Аугуста Викторија постала је крсна кума. Исто тако и аустријски наследник престола Рудолф и његова супруга Стефанија. За разлику од њих, скромним именом

повину жена, смеју да се користе њима.

Око 1930. године било је познато 57 врста рајских птица, али неке од њих никада више нису биле откривене у природи. То је немачког орнитолога Ервина Стреземана навело на идеју да се код оних које су нестале заправо ради о укрштеницима двеју подврста. Захваљујући његовим истраживањима, чак 18 у научној литератури описаних подврста морало је да буде избрисано из пописа, зато што су посредни били хибриди /мешанци/.

Како је могло доћи до тога да се код рајских птица тако често јављају укрштеници? Готово једна трећина свих налаза су мешанци. И зашто постоји тако много врста рајских птица? На Новој Гвинеји откривено их је 38, две у Аустралији, а

били могућност да култивишу један нарочит начин понашања да би намамили женку на парење, они су научили да играју. Можда је то у почетку било само неколико корака ка женки и натраг, али ипак довољно да она награди удварача већом спремношћу на парење. Током времена плесање је постајало све префињеније и сложеније. Као следеће, мужјаци су вероватно покушали да оставе још упечатљивији утисак шепурењем свог перја. И тако су им постепено на боквима израсла типична украсна пера, која су они својим мишићима могли да напну и рашире. Напоре до са својом новом способношћу плесања, они су добили и живописну пернату одећу.

Међутим, нису сви досељени чворци овако еволуирали. Мада су сви временом постали „уметници плеса”, само један део, и то искључиво мужјаци, стекао је чудесно лепо перје. Други су остали споља неугледни, али су намамљивали женке вешто изграђеним „љубавним састајалиштима”. Помоћу гранчица, траве и лишћа они начине неку врсту алеје коју затим украсе разним бобицама, свећем и шареним каменчићима. После парења отерају од себе женку и осврћу се за неком новом партнерком.

Што се тиче женки свих врста рајских птица, оне су потпуно неупадљиве. Разлог је свакако у томе што је брига о потомству искључиво њима намењена. Наиме, крадљивци јаја лакше би уочили гнездо ако би на њему седео раскошно „обучен” мужјак, а не сива, неугледна женка. Мада у тим регионима нема крупнијих месождера, хранљиви обед од јаја прија многим другим врстама птица.

\*\*\*

У европским зоолошким вртovima рајске птице срећу се веома ретко. Строги законски прописи забрањују да се живе птице извозе са Нове Гвинеје. А ниједном од оних ретких вртова који су успели да набаве примерке тог egzотичног чворка није пошло за руком да добију његово потомство.

Очигледно, у новом, огољеном амбијенту мужјаци немају воље да изводе свој љубавни плес. Истина, пре неколико година у зоолошком врту Ротердама једна женка снела је јаја, али – из њих се није излегло ништа.

Г. В.

## ДОК ЗЕМЉА ЦВЕТА НЕКИ ЉУДИ ВЕНУ

Директор велике јапанске електронске фирме саопштио је свом помоћнику да више није задовољан његовим радом. Мораће да га пребаци на неко мање одговорно место. Човек се избезумио. Још кад му је супруга рекла да је разочарао, да ће то лоше утицати на брачне изгледе њихове кћери, одлучио је да се обеси.

Двадесетчетворогодишњи Мицуру Хособе добио је одговоран посао у једној извозној фирми. Сваког дана остајао је у канцеларији до десет увече, после тога је још морао да изводи пословне партнере по кафанама. Једног јутра, пробудио се с ужасном главобољом и стомачним тегобама. Назвао је свог шефа и замолио за један слободан дан. Шеф се извикао на њега и назвао га ленштином. Мицуру се посрамио, и сам је поверовао да је нерадник. Брже-боље се спремио и одјурио на посао. Само недељу дана касније пребачен је у болницу. Преживео је нервни слом.

После 15 година успешног рада, један педесетогодишњак је прошле године забележио пословни неуспех. У сузама је отрчао код психијатра. Чупао је косу, није знао шта да ради. Само је понављао да ни за живу главу неће да се врати у своју фирму, тамо би му се сви подсмевали.

### Уметност подметања ноге

Оваквих и сличних примера има све више у Јапану, земљи која доживљава индустријски бум. Пошто тај просперитет наравно износе људи на својим плећима, та њихова плећа почела су све више да се повијају под теретом одговорности. Али, доскора се о томе није говорило. Имати психичких тегоба због посла било је, у најмању руку, непристојно. Ако је неком тешко, нека то задржи за себе и тиме не оптерећује околину.

Више није тако. О психичким тегобама се у Земљи излазећег Сунца све гласније говори. Појавиле су се и читаве студије. Тако, на пример, Џејмс Абигејлин тврди да је радницима у јапанским фирмама напорно јер су непрекидно окружени љубомором. Тамо је и најближи колега спреман да вам подметне ногу само ако вама боље иде него њему.

Појављује се још једна

тешкоћа. У многим кооперацијама технологија је на високом нивоу, производња се у многим погонима роботизовала. Ту више нема много простора за људе. Они се одједном осећају потпуно бескорисни и непотребни.

– Тај осећај да су „вишак” – тврди Хироја Кубота, директор Института за ментално здравље у Токију



– раздира их и буквално – убија. Знајући да им се „не исплати” да болују, дижу руку на себе. Наш циљ је да те очајнике „препознамо” на време и помогнемо им док још није касно.

### Психијатар, шта је то?

До пре само пет година посета психијатру могла је погубно да утиче на свачију каријеру. Постојало је неписано правило у Јапану да онај ко тражи помоћ психијатра није за посао, а богами ни за породицу. Смesta би га одбацивали и жена и деца, најближи пријатељи, као да има најгору заразну болест.

А онда се догодио трагични удес фебруара 1982. године. Пилот Сеиџи Ката-



Сасвим обичан родоначелник: Од једне неугледне врсте чворка постала је чудесно лепа рајска птица

„Мајер” морала се задовољити рајска птица са најдужим репом – дугим један метар – коју је тек 1939. открио амерички природњак Фред Шо Мајер.

Током деценија које су уследиле лепота рајских птица постала је њихова зла коб. Њихово шарено перје украшавало је сада шешире угледних дама. Рајска птица ушла је у моду. За само пет првих година немачке колонијалне владавине убијено је и за украс за шешире прерађено више од 50.000 рајских птица. Још 1911. године допремљено је из немачке колоније Земља Цара Вилхелма 7.376 мртвих рајских птица. Заштитне мере које је предложио Ото Финш нису биле спроведене.

Од 1924. године лов на рајске птице је забрањен. Само домороци, који већ хиљадама година у свечаним приликама користе перје рајских птица као украс за главу, или као платежно средство за ку-

две на Молучким острвима.

Са овим и другим питањима отпочела је једна нова историја открића рајских птица: како су и зашто оне добиле своје чудесно лепо перје?

### „Рај за чворке”

Еволуција рајских птица данас се може са приличном сигурношћу реконструисати. Она је отпочела пре много милиона година, када су неугледне, на чворка налик птице, долетеле са азијског копна на Нову Гвинеју. Оно што су тамо нашле био је прави „рај за чворке”: једно циновско острво са тропским шумама, речним долинама и брдским регионима пуним инсеката и плодова, са мало других врста птица које би им биле конкуренти за храну и, што је најважније, без већих сисара који би их прождиравали.

Захваљујући чињеници да је хране посвуда било у изобиљу, мужјаци су до-



# МОЈ ДОЖИВОТНИ

# ШЕФ

гири се спремао да приземи авион ДЦ-8 на токијски Ханеда аеродром. Како је касније испричао пред комисијом, одједном је чуо како му неко понавља: „умри, у-мри!“ Изгубио је контролу и, уместо на писту, спустио је летелицу у токијски залив. Том приликом је, од 174 путника, погинуло 24.

Клупко је тек тада поче-



Илустровао: Иво Кушанић

ло да се одмотава. Катагори је годинама патио од тешких психичких сметњи, имао је халуцинације. Само, о томе није смео нико ме ништа да каже. То би му уништило каријеру.

Трагедија коју је изазвао пилот компаније JAL изазвала је полемике. У почетку стидљиво, онда све дуже и опсежније јапанска штампа почела је да се бави феноменима депресије, стреса и осталих психичких тегоба међу запосленима. Одједном су сви говорили о томе да је довољно да радник оде бар недељу дана на одмор (свима је знано да Јапанци малтене и не користе загарантовани двонедељни одмор) да се после тога

осећа растерећен и орнији за рад.

Радници су се коначно одазвали и отворено почели да говоре о здравственим сметњама.

— Чињеница да су људи коначно проговорили — каже Цутому Умегава, професор на медицинском универзитету у Токију — само говори о томе колико је ситуација озбиљна. То је позив за помоћ!

Велики број фирми није остао глув на овај вапај. При многим корпорацијама сада раде специјализоване службе психолога, психијатара, социјалних радника.

Међу онима који су најугроженији су четрдесетогодишњаци и педесетого-

дишњаци, генерација која је највише урадила на јапанском препороду после другог светског рата. Уложили су све, сада плаћају данак. Њих је највише по психијатријским клиникама које су никле по читавој земљи у ових последњих пет година.

У овој генерацији је и највећи раст самоубиства. Док је у узрасту од 35 до 59 година 1975. године било 4429 самоубиства у 1984. их је било 8951.

Донедавно се знало. Ако си успешан у послу, следи ти унапређење. Ни то више није тако. Све је мање шефовских места и за те водеће позиције је, наравно, велика конкуренција. Ту постоји још једна сметња.

У Јапану влада традиција доживотних места. Кад једном седнеш у фотељу, малтене је твоја до краја живота.

— Лако може да вам се догоди да вам је шеф неко кога очима не можете да видите а који и вама исто од свег срца жели — каже Јукио Ишизука, психијатар. — А, што је најгоре, знате да ће вам тај човек бити претпостављени све до пензије или док, којим случајем, не умре!

## Утеха у алкохолу

Када се помене Јапан, сместа се помисли на компјутере, високу технологи-

ју. Просто је нормално да тамо сви баратају тим новим „машинама“. Па није баш тако. И тамо се људи муче да науче руковање апаратима који се усавшавају. Честа је слика да запослени остају дуго у ноћ, после радног времена, и обучавају се за рад на новим машинама.

Потребно је олакшати себи на неки начин. Вековима је у овој азијској земљи сасвим нормално да се неко растеређује узимајући алкохол. Попити саке, алкохолно пиће направљено од пиринча, „одобрено“ је и друштвено оправдано.

Али, алкохол опет одводи на неки други пут, то је и Јапанцима сасвим јасно. Зато би се они радије бавили неким спортом. И ту се јавља низ компликација. Отпутовати некуд у природу скопчано је са закрченим путевима, претрпанним аутобусима и возовима.

Ево једног примера. Да би се резервисао тениски терен, потребно је учествовати у лутрији. Ако сте срећник да вас извуку из бубња добићете шансу да протрчите на тениском терену тек за два месеца.

Неки би да се баве било чим у слободно време, али не знају шта да раде. Јер, по речима Акихишија Тамакија, човека у влади задуженог за индустрије које осмишљавају начине за доколицу, „Јапанци су врло неспретни за игру и доколицу“

Јапан је земља у којој

нико не жели да

призна пословни

неуспех. Ако је неком

тешко, нека то задржи

за себе. Тек

однедавно почело је

да се говори о томе

како високо

постављени

професионални

стандарди погубно

утичу на психу човека.

Пошто су јапанске фирме доживеле процват захваљујући људима крајње је време да почну мало да се брину о њима, а не само да измишљају начине како што више да их „искористе“.

Жао ми је, ти си у праву

Поред екипа у фирмама које брину о здрављу својих радника, све је више и центара који смишљају начине да запосленим Јапанцима осмисле слободно време. Одводе их организовано на скијање, на јерење, у риболов.

А за оне који и даље тврдоглаво не желе да признају да имају било каквих тегоба, отворена је посебна телефонска линија. Окренете само број. С друге стране јавља вам се снисходљив глас. Можете да се извучете на њега до миле воље, а он ће још и да вам се извињава. Понављаће да сте ви сасвим у праву, да сте паметни, да није хтео да вас повреди и да вам се, још једном, од свег срца извињава.

Млађа генерација изгледа да неће кренути стопама својих очева. Они једноставно не желе да се подреде само раду, или бар тако за сада изгледа.

— Причати с млађим људима — жали се један од шефова у „Сонију“ — исто је као имати контакт с потпуним странцима. Ми заиста говоримо различитим језицима.

В. Софреновић

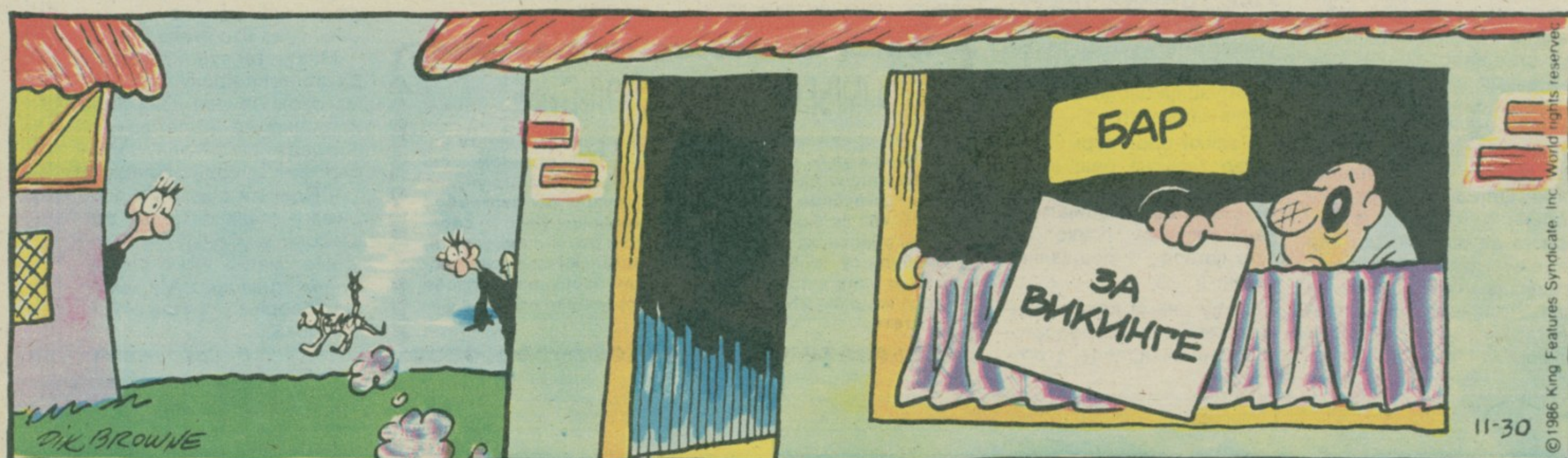
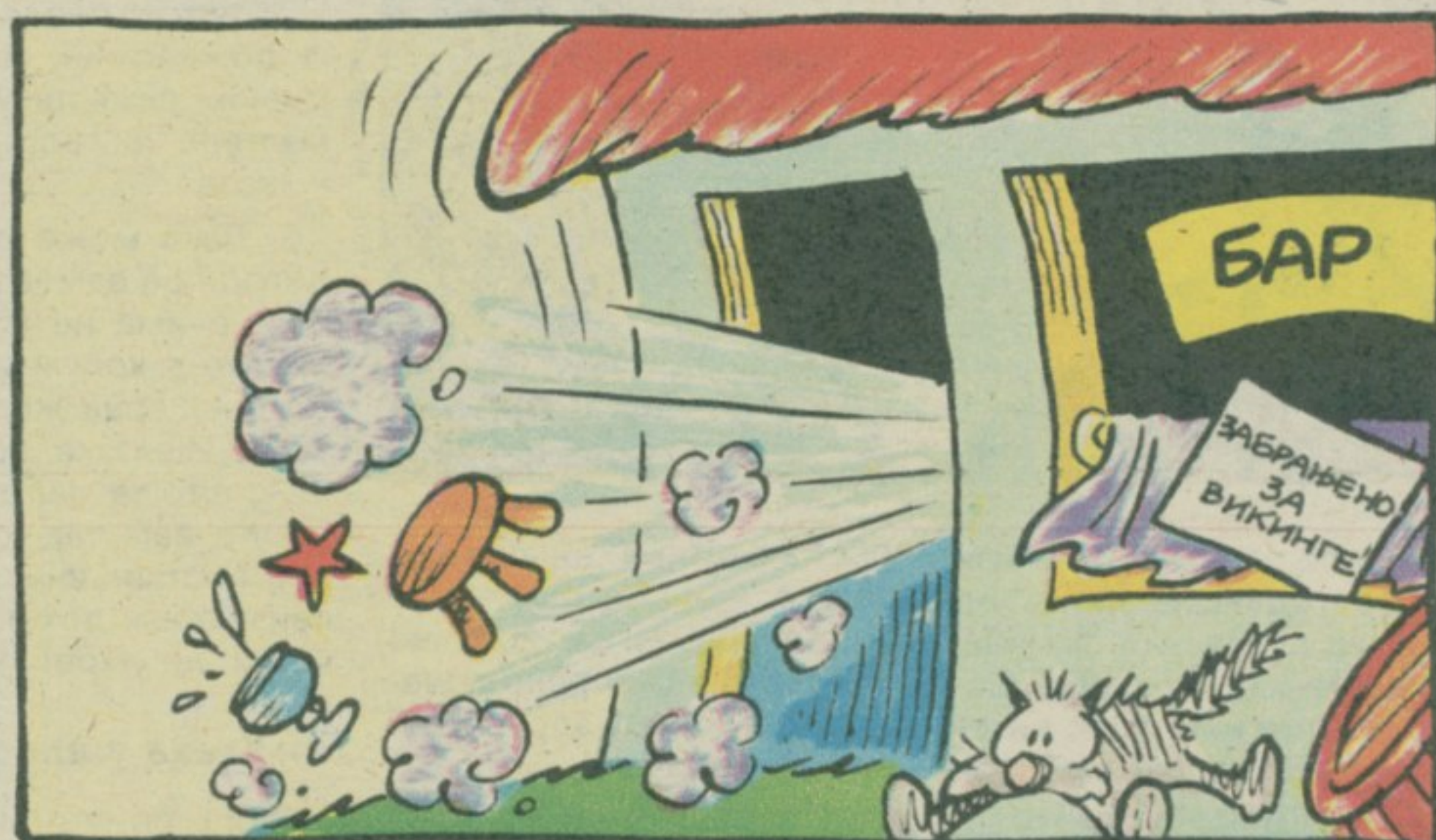
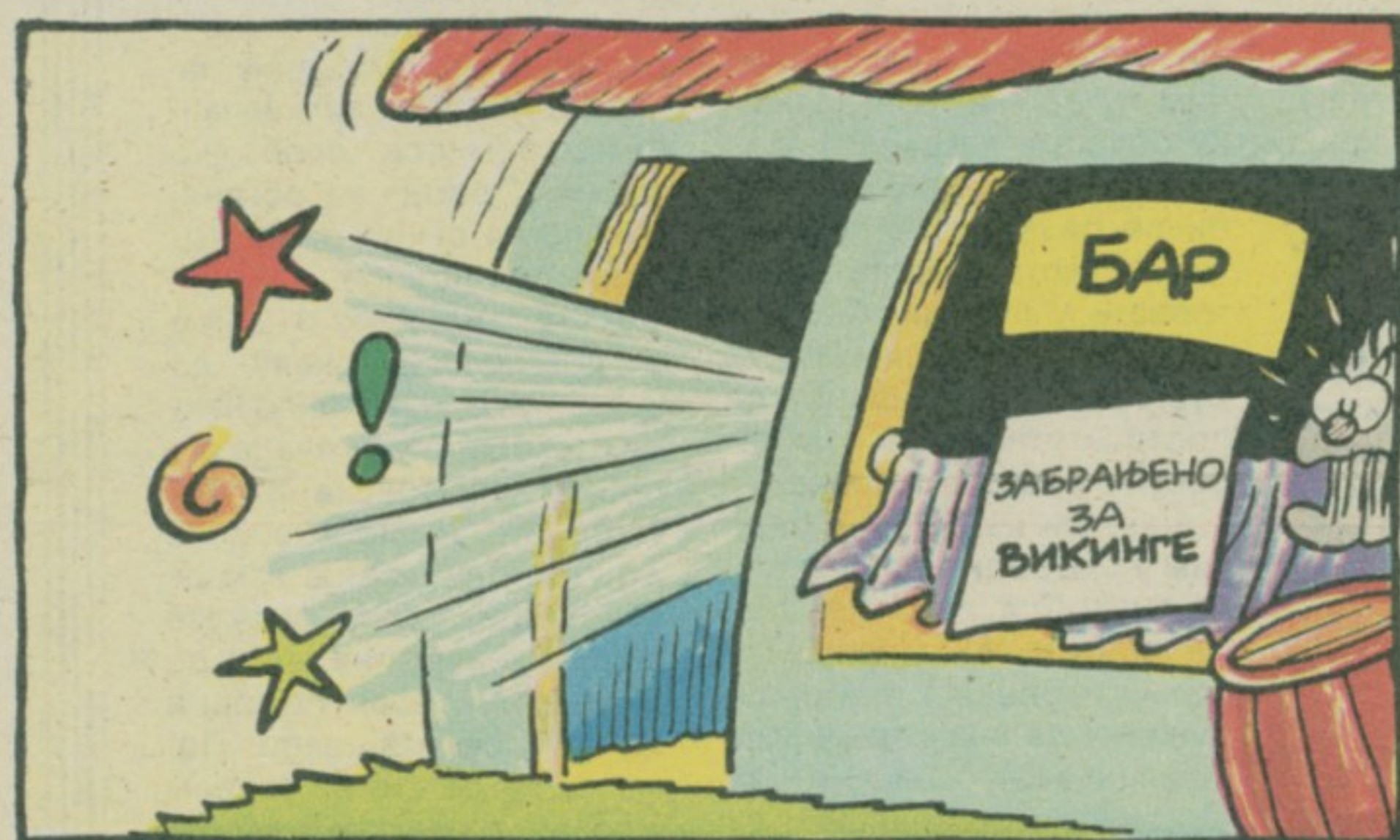
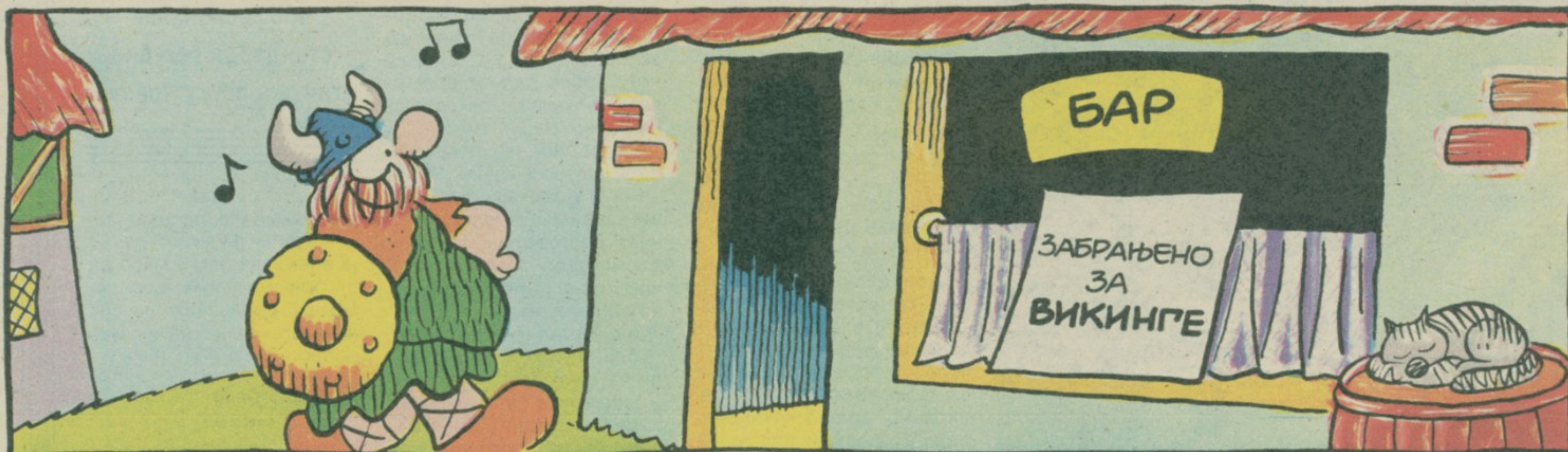
## ПОЗАЈМЉЕНА ВЕСТ ИЗ „ПОЛИТИКЕ“

Број самоубиства међу јапанском омладином повећао се за 44 одсто у поређењу с 1985. годином. Млађи чешће дижу руку на себе од девојака. Од укупно 723 самоубице у периоду од јануара до септембра 1985. 453 су били дечаки, 270 девојчице. Како је саопштила јапанска полиција, најчешћи мотив самоубиства били су проблеми у школи. Јапански школски систем је врло ригорозан и само мали број ученика прође кроз исцрпљујуће тестове да би се уписао на боље факултете.



DIK  
BROWNE

# ХОГАР СТРАШНИ





За читање  
наглас

## Михаил Михайлович Зошченко

# ТЕЛЕФОН

Ја сам, грађани, треба рећи, ту скоро добио телефон. У данашње журно време без телефона бити исто је што и

### БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

**МИХАИЛ МИХАЙЛОВИЧ ЗОШЧЕНКО (1895–1958)**, руски писац, као и многи добри руски писци, и Зошченко се побратио са Серапином тј. припадао је књижевној групи Серапинова браћа. Овај писац је имао необичан угао гледања на живот, а још чуднији начин писања. Кад кажем – чудан – мислим на привлачан начин. Он пише као присутан грађанин који се измешао са својим јунацима. Чак му је и језик мешан, мало народски, а мало фразерски и новокомпонован, да кажемо по нашки. Уосталом, дозволимо да нешто каже он сам о себи.

– Родно сам се 1895. године у прошлом веку! То ме ужасно огорчава.

Ја да се родим у 19. столећу! Вероватно због тога нисам довољно учтив нити имам романтизма наших дана. Ја сам хумориста.

О себи мало знам.

Не знам чак ни где сам се родно, или у Полтавији или у Петрограду... И са годинама има неко замешатељство. У једном сведочанству стоји 1895. година. У другом 1896. Опет, „врбов клин“

дати тек онако. Ту скоро, десило се, да зазвони због једне веома важне и озбиљне ствари.

(и наше енциклопедије су „врбов клин“). По њима се Зошченко родно годину дана раније – 1894. Очигледно, он нема срећу с документима (примедба редакције). Пошто је биографија дугачка, дозволите да је препричам у најкраћем. Био је студент Петроградског универзитета, затим командант поште и телеграфа за време владе Александра Керенског, затим, агент Кривичне полиције, полицајац, телефониста, обућар, књиговођа војне луке итд.

Оно што нема у његовој биографији је да је због једне приче нападнут од чувеног „писождера“ Жданова. После тога, ништа није смело да му се објави. Живео је тако рећи од милостиње својих другова, који су му, кришом, доносили кору хлеба.

Он је један од највећих светских хумориста. На њему су се учили чете нових писаца тог смера у разним земљама. Најпознатије збирке су му: „Нервозни људи“, „Весели живот“, „Поштовани грађани“, „Лични живот“ (живот с његове смешне стране и била је главна опседнутост овог славног писца).

В. Б. В

бити без руку. Затреба ли ти што, ето ти телефона, па, на пример, само зазвониш. Оно, најзад, нема се коме звонити, то је тачно. Али с друге стране, расућујући стварност, данас више није деветнаеста година. То треба разумети. Деветнаесте године није ништа било бити без телефона... А, рецимо, данас, за мале паре пришаљамче ти апарат. Хоћеш ли, говори; нећеш ли, како хоћеш! Нико се и не љути на тебе. Само плати.

Оно, заиста, суседи су се расрдили. Нису били навикнути.

– Да, – веле – може у ноћи да звони, него, ето, ви... То оставите...!

А ово не само ноћу, него, знате, ни дању не звони. Ја сам, разуме се, свима унаоколо дао нумеру с молбом да зазвони. Но, међутим, сви су се показали непартијци, другови, и мало употребљавају телефон.

А за телефон, ипак, нису новци

Била је недеља. Ја, знате, седим поред зида. Гледам како оригинално виси тај телефон. Одједанпут, звони. Не да

звони, него просто вришти. Заиста сам се уплашио. „Боже – мислим се – зар толико звонити за те паре“. И пажљиво дижем слушалицу.

Ало – велим ја – одакле звоните?

То – веле – телефон вама звони.

– А ко је – питам – тамо на апарату?

– Ко је – одговарају – на апарату? Једно познато Вам лице. Дођите – вели – по хитном послу – у пивницу на углу Улице Посадске.

– Молим те – мислим – каква згода! А да нема апарата, ко би то могао урадити? Морао би се трамвајем трести и пењати.

– Ало – велим – а ко је то и каква је ствар посреди?

Али, апарат ћути и не одговара. „У пивари – мислим – свакако ће се ствар разјаснити“. Затим, пожурим да се обучем, јурим наниже, стижем у пивару. Седам, иако је дан, тамо има доста света. И све непознати.

– Грађани, кажем, неко ме је малочас телефоном звао. Будите љубазни па ми реците због чега и зашто сте ме звали. Кафански гости ћути и не одговарају.

– Ах – мислим се – каква досада! Звонили, а сада ништа! Седам на столицу, да поседим – мислим се – можда

ће неко доћи. Чудна – мислим – ствар, каква је то шала?! Испијем после тога пиће и кренем кући. А код куће – лом. Ја сам покраден. Нема ми плавог одела и две простирке. Долазим до телефона и журно звоним.

– Ало – велим – госпођице, дајте ми најхитније кривично одељење. Покраден сам, потпуно.

Госпођица одговара:

– Извините, кривично одељење заузето.

Звоним још касније. Госпођица ми опет каже:

– Извините, грађанине, апарат не ради.

Облачим се. Јурим уз степенице. Из трамваја у кривични одељак. Дајем пријаву. Тамо кажу:

– Учинићемо све што можемо. Пре свега, доћи ћемо на увиђај.

Ја кажем:

– Дођите на увиђај и, наравно, позвоните телефоном када долазите.

А они кажу:

– Ми немамо због чега да телефонирамо. Ми ћемо и без тога иследити ствар, уважени друже, грађанине.

Што су они долазили, нисам никада сазнао. Знам само да ми се после тога више никад нико није јавио. Од тог времена мој телефон уопште не звони, само још апарат виси ли, виси.





ИЗУМИ,  
ОТКРИЋА,  
ДОСТИГНУЋА...

## ЗАШТО ПЕСАК ПЕВА?

ЈОШ ПРЕ МНОГО ВЕКОВА,  
ПУТНИЦИ СУ ГОВОРИЛИ ДА  
ПОСТОЈИ „ПЕСАК КОЈИ  
ПЕВА“

Марко Поло је чуо како песак пева у пустињама Кине, и то није плод његове песничке уобразиље: та појава и данас зачуђује, а у лабораторијама за физику је помно проучавају. Међутим, истини за вољу, не може се рећи да песак баш увек пева. Много чешће гунђа.

То „гунђање“ је плод чињенице да ветар слаже песак на гребене

Када гребени почну да се обрушавају изазивају површинске урвине које због трења производе буку. Фреквенција тих звукова може да буде и неколико стотина херца, и неки научници мисле да постоји могућност да се такви феномени јављају и у неким пустињама на планети Марсу (иако су ти акустички ефекти, разуме се, сасвим другачији).

Американац Луис који је проучавао феномен „песка који пева“ још 1936. године у пустињи Калархари, закључио је да мора да постоји „фактор резонанције“ повезан са степеном влажности песка, јер влажност елиминисе резонанцију.

Затим, установљено је, да сушност није апсолутни чинилац који обезбеђује резонанцију код свих врста песка: код кварцног песка је заиста неопходна, али код кречњачког песка није, и тај песак, на против мора бити донекле влажан да би могао да шушти (то је случај, на пример, са песком са Каваја, једног од Хавајских острва). Хеф, аутор једног чланка у часопису „Американ Сајантист“ пише да је нашао неке врсте песка које су веома звучне и на дубини од више десетина центиметара под морем. Дакле, немогуће је апсолутно повезивати влажност и степен резонантности.

Луис је загревао песак у пећници и уочио је да кад достигне највишу температуру, песак није нарочито склон испуштању звукова, али ако се меша гвозденом каши-

Истраживања у овој области нису баш много напредовала: још се не зна зашто неке врсте песка испуштају звуке, а друге не. Ни природа, ни текстура, ни влажност песка не могу да објасне зашто, ако се ставе у боцу и мућкају, извесне врсте песка пуштају звуке, док друге остају неме. У једном

тренутку се помислило да можда облик зрна условљава резонанцију, јер су округла зрна „музикална“ од осталих, али нађена су и угласта зрна која „певају“. А што је најчудније од свега, ако се песак који „пева“ помеша са немим зрнима, он одмах умукне!

В. И.

## ДИНО- САУРУ- СИ И НА ЈУЖНОМ ПОЛУ?



Претпоставља се да је  
гигантопитекус изгледао  
отприлике овако.  
Наравно, уметник је ову  
реконструкцију у великој  
мери надградио маштом  
пошто су једини нађени  
остаци виличне кости и  
зуби.

Откако су фосилни остаци диносауруса нађени и на Антарктику, може се рећи да су ови гигантски гуштери у своје време стварно обитавали на целој нашој планети. Наиме, њихови фосили нађени су на свим већим копненим деловима Земље.

Како је саопштио аргентински Институт за Антарктик, на острву Џемса Роса североисточно од Антарктичког полуострва, нађене су кости животиње која је ту живела пре 70 милиона година. Научници су овог диносауруса идентификовали као досад непознату врсту биљождера у групи Орнитискија.

Илустровао: Ненад Милићев

## СУП- СТАНЦА ЗА ДУЖИ ЖИ- ВОТ... КОМА- РАЦА

Тешко да је могућно замислити икакву везу између дужине људског живота и комараца... осим да ови преносе маларију а и на много досаднији начин нам загорчавају, а тиме можда и скраћују живот. Међутим, испитивања која на овим ситним гњаваторима изводе научници из Луивила могла би да продуже људски живот.

Наиме, они су пронашли супстанцу која продужује живот комараца за 50 одсто. Ова хемикалија се зове норди-хидрогуаретична киселина (НДГА) и, ако се комарцима даје у фази њиховог раста и развоја, ови ће, уместо про-



Илустровао: Зоран Петковић - Петко



Илустровао: Димитрије Костић

дина све до тачке нестабилности. Тако угао нагиба дине на оној страни која је у заветрини постаје, привремено, већи од угла нормалног мировања сувог песка (тај угао је 34°).

ком и при том полако хлади, испушта велики број најразличитијих звукова који се крећу од уздаха до звиждука и мењају се у зависности од тога којом брзином мешате песак.



ДА ЛИ ЈЕ ПОСТОЈАО КИНГ КОНГ?

## НАШ НОВИ ПРЕДАК?

**У ВИЈЕТНАМУ НАУЧНИЦИ ИСПИТУЈУ КОСТИ  
ПРАСТАРОГ ЦИНОВСКОГ МАЈМУНА. КИНЕЗИ СМАТРАЈУ  
ДА МАЈМУН ВИСОК БЛИЗУ 3 МЕТРА НИЈЕ ПОТПУНО  
ИЗУМРО И ДА ЈЕ ОН, ГЛАВОМ И БРАДОМ, СНЕЖНИ  
ЧОВЕК ПОЗНАТ ПОД ИМЕНОМ ЈЕТИ**

Човекови преци из раног каменог доба вероватно су истребили једну застрашујућу врсту мајмуна. То данас претпостављају научници на основу недавно откривених фосила. „Доказни материјал“, већи број фосила које су открили вијетнамски археолози, натерао је совјетске и америчке научнике да пошаљу стручне тимове у провинцију Лангсон на северу Вијетнама. Тамо су, наиме, нађени остаци Хомо еректуса (усправног човека) и његовог каменог оруђа, помешани с остацима мајмуна стручно названог Гигантопитекуса.

За највећег примата који је икада живео на овој планети, гигантопитекуса, научници су до сада сматрали да је изумро много пре него што се развио људски род. Најновије откриће примораће научнике да поново размотре ово питање и констатују прави редослед појављивања у еволуцији примата.

Иначе, гигантопитекус је откривен у једној хонгконшкој народној апотеци. Наиме, Кинези имају обичај да фосилне кости, које они називају „змајевим зубима“ мељу и од њих праве прашак за који верују да доноси вечну младост и мушкост. Свраћајући често у овакве кинеске радње, које су временом постале стоваришта драгоценог археолошког материјала, холандски палеонтолог Ван Кенигсвалд угледао је незамисливо велики зуб који је очигледно припадао до тада непознатој врсти примата.

Чепркајући даље по хонгконшким „змајевим зубима“, палеонтолог је нашао још неколико примерака исте величине. Ван Кенигсвалд је ускоро закључио да, ако је тело животиње у пропорцији с огромним зубом који је по грађи чаликовао зубу гориле, онда то мора да је био прави Кинг Конг. Био би висок 2,74 метра и тежак 270 килограма.

После овог открића научници су у Пакистану и Кини нашли стотине Кинг Конгових зуба и неколико виличних костију одговарајућих димензија. Али, осим неколико тешко препознатљивих делића, нису нађене друге кости гигантопитекуса, па се о изгледу животиње могло само да нагађа. За то су, наводно, заслужне хијене, које су већ тада постојале. Као што је познато, хијене тако темељито поједу леш, да од њега остају само виличне кости и зуби – једино што ови лешинари нису у стању да сажваћу.

Пошто дакле није било начина да се опише Кинг Конгов изглед, научницима је преостало нагађање. Једно време се чак претпостављало да би велики мајмун могао да испадне човеков предак. Данас се, међутим, мисли да је гигантопитекус слепи изданак понгидске линије еволуције која је довела до данашњих гориле и шампанзе.



Релативна величина вилице гигантопитекуса (лево) и савременог човека (десно) говори у прилог тога да је плеистоценски велики мајмун због своје снаге морао да буде велика претња нашим прецима. Међутим, најновији докази говоре у прилог претпоставци да је човек крив за нестанак овог цина.

Drawings by David Johnson. Source: Scientific American

Вијетнамски фосили, кажу научници, највероватније ће бити сведочанство да је гигантопитекус, мада последњи у својој циновској линији еволуције, живео до много касније епохе него што се раније претпостављало. Он је, у ствари, био човеков савременик.

Сматра се да је гигантопитекус изумро средином плеистоцена, живећи најдуже негде до пре 300 000 година. Кинески научници на то додају да велики мајмун можда и није потпуно изумро, већ да у неким, најзабитијим крајевима још постоје ретки примерци. То би, у ствари, био фантастични јети или снежни човек.

Мада истраживања тек предстоје, научници су на вијетнамско налазиште отпутовали још с једном хипотезом: да је гигантопитекуса истребио човек, упркос огромној физичкој снази великог мајмуна. Уосталом, сматрају научници, иста судбина прети да задеси и гориле, ако човек настави да с природом поступа као и досад.

**С. В.**

сечна 24 дана, зујати и до 35. Јадни људи! Све се нешто чини да ће комарци и даље живети дуже, тј. дуже ће нас гњавити, а што се људског века тиче, за тако нешто ћемо још дуго чекати.

## ЗАЈЕДНО СМО НЕОПРЕЗНИЈИ

Људи боље реагују кад су у трупи, него кад су сами. Бројна посматрања сисара и птица показала су да се време које јединка посвећује осматрању околине смањује са повећањем групе.

Два истраживача са Биолошког института Универзитета у Фрибуру (Немачка) дошли су на идеју да провере да ли то правило важи и за човека.

Проучавање су обавили у два студентска ресторана. Посматрали су 821 особу, које су седеле у групама од нај-



више пет лица и установили су да младићи проводе више времена у осматрању него девојке, а да и код једних и код других време које посвећују осматрању опада са повећањем групе. Сам студент гледа око себе 17,8 секунди у минуту, а сама студенткиња 16,5 секунди у минуту. Код троцланих група време је 6,7, односно 5,8 секунди. Код група од пет, време осматрања је драстично смањено на свега 2 до 3 секунде у минуту.

њено на свега 2 до 3 секунде у минуту.

На основу овог проучавања, може се закључити да је човек и данас задржао остатке понашања из древних времена кад је непрекидно био у опасности да га нападне нека звер. Неки истраживачи одлучно подржавају ту тезу. Подсећају нас на чињеницу да људи који сами седе у ресторану најрадије бирају место тако да им иза леђа буде зид. Они који су принуђени да седе усред сале, још више времена проводе у осматрању.

Али, и сами аутори овог истраживања кажу да се те чињенице могу протумачити и другачије. Што смо бројнији то нам је пажња више заокупљена групом, и остаје нам мање времена да осматрамо околину. Али, подударност резултата добијених на основу посматрања животиња и човека ипак нас опомињу да добро размислимо шта је право тумачење.

**В. И.**



ЉУДИ

ПРОТИВ

ПРИРОДЕ

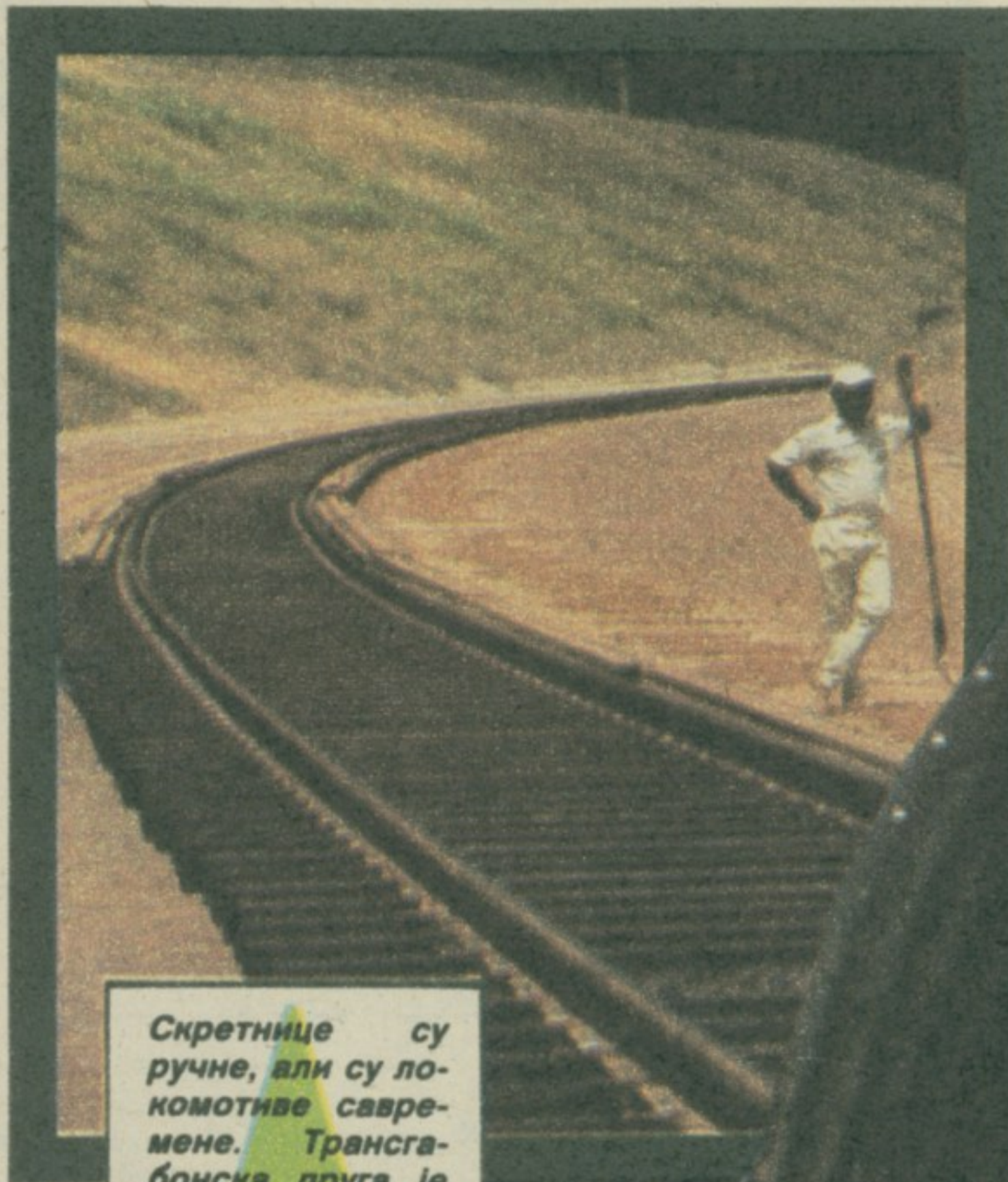
# ПОБЕЂЕН

**Т**рансгабонска пруга биће пуштена у саобраћај почетком идуће године. Повезиваће Либервил, престоницу Габона, који се налази на обали Атлантика, са Франсвилом, највећим градом у унутрашњости земље. Та раздаљина од 650 километара прелазила се за нешто мање од 10 часова. Супермодерна пруга, чија је градња трајала десет година, представља остварење пројекта старог скоро сто година.

Године 1882. Саворњан де Браза наименован за комесара Француске Републике у Западној Африци, планирао је да сагради пругу која би повезала обалу Атлантика са басеном Конга.

Габон је постао независна држава 1960. а пругу још није имао. Председник Бонго, одлучио је да сагради прву пругу у својој земљи. После вишегодишњих проучавања и финансијских преговора он је поставио први праг на градилишту у Овендоу (у близини Либервила), 30. децембра 1973. Почело је! Године 1974. створено је међународно удружење банака за градњу те пруге. Највећи део капитала је француски.

Почиње битка против афричке шуме у којој се крију многе тешкоће. Непријатељ број један је вода. Пет месеци у години обилне и непрекидне кише онемогућавају рад. Ту живи и сићушни комарац који се увлачи у ноздрве и уши радника и изазива грозницу, додуше безопасну, али непријатну. Понекад се појављују и змије, слонови, биволи... И у таквом амбијенту треба да раде машине за крчење шума! Ипак, за 10 година слистиле су 5.000 хектара шума! Затим је почело поравнавање терена: 250 машина морало је да уклони 71 милијарду кубних метара земље (као 25 пирамида из Гизе) и 7 милиона кубних метара стена. А у



Скретнице су ручне, али су локомотиве савремене. Трансгабонска пруга је спој модерне технологије и традиције. Тај воз је главни адут за економски развој Габона.

Било је потребно четири хиљаде радника да се сагради 650 километара пруге кроз шуму. У многим мочварним зонама градитељи су користили огромне цеви да би црпили воду.

БИТКА У СРЦУ АФРИЧКЕ ЏУНГЛЕ ТРАЈАЛА ЈЕ ВИШЕ ОД ДЕСЕТ ГОДИНА. НАТЧОВЕЧАНСКИ НАПОРИ РАВНИ ОНИМА УЛОЖЕНИМ У ГРАДЊУ ТРАНССИБИРСКЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ. ПРВИ ВОЗ КРЕЋЕ ТРАНСГАБОНСКОМ ПРУГОМ КРОЗ МЕСЕЦ ДАНА





# ЗЕЛЕНИ ПАКАО

Циљ: бар 200.000  
путника годишње,  
што значи 20 одсто  
становника Габона.

Паклени габонски воз. Машиновођа у сваком моменту може да успостави радио-везу са командним местима. Иако је технички веома савршен, трансгабонски воз неће постизати брзину већу од 100 километара на час.

њима се крије још један непријатељ: шкриљац пелит. Чврст је као стена док је под земљом, али се у додиру са ваздухом распада и, чим падне киша, претвара у одвратно бла-то.

Уз све још једна тешкоћа: изградња 48 мостова, вијадуката и осталих објеката. На градилишту ради близу 4.000 људи. Има много Француза. За раднике су саграђени прави градови, са школом, болницом, радњама, базеном. Због разних тешкоћа радови понекад касне. Први део пруге, који повезује Либервил са Бонеом, пуштен је у саобраћај 1983. године. Воз ће вероватно ићи и даље од Франсвила. Планира се изградња попречне пруге од Боне до Белинге (230 km), тако да ће овом пругом путовати не само дрво из унутрашњости Габона и магнезијум са југоистока, већ и гвожђе са североистока.

В. И.





Рамa Цомбалић, син Јакуп Суље, испред куће у којој је некад живео Панто Секуловић. — Немој да бринеш — каже — имам ја дозволу за ово оружје, све сам то од оца наслиједио.

# НЕКА ТИ ЈЕ БОГОМ ПРОСТО

**РОЂАЦИ СУ ДУГО  
УБЕЂИВАЛИ ЈАКУПА  
СУЉУ ДА ЈЕ  
СРАМОТА ДА МУ  
ПОРЕД ЊЕГА ЖИВОГ  
„НЕВЕРНИК“ ПАНТО  
ОБРАЂУЈЕ ИМАЊЕ.  
ОДМЕТНИК СЕ ДУГО  
НЕЋКАО И ОНДА,  
НАОРУЖАН ДО  
ЗУБА...**

Памте Проклетије, проклето дуго памте. Одвајкада је граница туда пролазила. Час горе, међ чукама, па онда доле, посред Гусиња. За-

висно од ратне среће. А ратова је овуда безмерно више прошло но што се срећа задржало, оних људских. У безвлашћу, или свевлашћу, велике разлике нема, ништа лакше него потегнути пушку, опљачкати, спалити. У бесу даш бесу па после чекаш да ти та беса дође главе, теби или твојима. Јер, реч је ђавоља ујдурма, кад излети не можеш је натраг.

Тешко народу на том простору у тим временима. Још теже ако су ту два народа, по много чему различита. Зачас севне варница, крв узаври. Памте Проклетије, проклето дуго памте. И људи.

Овде се, на срећу, памте и другачије приче. И преносе. Старији Гусињани и мештани околних насеобина једну такву већ препричавају као легенду. У главним улогама два човека: Албанац и Црногорац, Јакуп Суља Цомбалић

и Панто Секуловић. Оба се из живота, ето, преселила у легенду испод Проклетија. Камо лепе среће да их је више, и овде и испод оних других проклетија. Бар по разумевању.

**Убићу га, колико  
сутра!**

Јакуп Суља Цомбалић, сплетом (не)прилика, врло млад је постао глава бројне фамилије. Имање недалеко од Алипашиних извора тек толико да се преживи. Најуносније занимање, тада и овде, била је отимачина оваца. Зграбиш стадо ил' изгубиш главу, треће је ретко бивало. Јакуп Суља је био неустрашив и вешт. По броју оваца у торини мерио се углед фамилије. Цомболићи су били угледни.

Рат тек што је прошао, први светски, година 1919.

Значајан датум у историји наших народа (народности се, тада, нису често бројале). Јакуп Суља Цомбалић се врло брзо завадио с тадашњим властима, одметнуо се у шуму и, прилично брзо, стигао на листу људи који се траже, живи или мртви. Уточиште је, сад с бројним фамилијом, потражио у Албанији, у тазбини.

Имање поред Алипашиних извора напао је коров. А широм земље толико беземљаша!? Догодило се оно што се збивало и пре и касније: земља је додељена онима који су о њој само могли да сањају. Тако је на имање Јакупа Суље стигао Панто Секуловић, сиромаш и, како то лепо звучи, радан. Са женом и сином крчио је шуме и стварао нове оранице.

У међувремену је цифра на потерници за Јакупом Суљом Цомбалићем стигла до бројке од 150 хиљада динара. Паре какве нико никад у том крају није видео. Човек је стварно био прави враг. Ни данас нико, прецизно, не зна колико је глава жандарма, граничара и финанси Јакуп Суља урезао у кундак своје „маузерке“. Причало се да је често стизао и у Гусиње, претходно обмотавши коњу копите да га не изда овдашња калдрма. И, разуме се, харао.

Десило се, онда, једне вечери у доколици, да су му рођаци у северној Ал-

банији замерили на јунаштву. Ено, рекли су, Панто Секуловић користи твоје имање а ти ништа. Да си јунак, кренула је прича, прво би Панту дошао главе, да те не срамоти. Узалуд се Јакуп Суља мрштио говорећи да Панта може да убије кад зажели, али ће онда доћи неки други Панто и тако у бескрај. И беса је, у бесу, излетела:

— Убићу га колико сјутра! — промрмљао је и отишао.

**Што да се бојим?**

Опасан бомбама, фишеклијама, пушком у руци и пиштољем за пасом, Јакуп Суља је већ следећег јутра био изнад куће у којој је сада живео Панто Секуловић. Не даље од двадесетак метара. Од знатижељних погледа штирила га шума.

Сунце тек што се промолито с ону страну Проклетија, а Панто је изишао пред кућу, неугледну приземљушу. Вешт оружју, Јакуп Суља га је зачас имао на нишану. Прст се згрчио на орозу. Сад! Десило се да је Панто у том тренутку позвао жену Јасну да му изнесе да нешто презалогаци, пре него крене у њиву. Срамота је убити човека док једе. И Јакуп Суља је одложио пушку.



У то је поред куће наишао Зејнел Џомбалић, рођак Јакупа Суље. Гусињског пушкар свако јутро је туда пут наносио. Сад је, уз уобичајени поздрав, приупитао Панта да ли се боји да га Јакуп Суља не убије. На његовом је имању!

Одговор Панта Секуловића стигао је и до обличје шуме, до Јакупа Суље:

— А што да се бојим? Он је имање напустио и ја га сад радим. Да нијесам ја на њему, био би неко други... А да сјутра дође, дао бих му га без ријечи... Бабовина му је то, јадо...

Зејнел је одмахнуо руком и отишао својим путем. Панто на њиву. Јакуп Суља је први пут био збуљен. Шта сад? Одлучио је да сачека ноћ, поузданог савезника одметника. И онда залупао на врата куће у којој је живео Панто Секуловић.

Касније је, много касније, причао Панто да му се чинило да човек главом додирује таван. Па још онако намрштен и сав под оружјем. Страх божји.

— Знаш ли ко сам ја? — чуо је глас.

— Не знам а није ни важно — рекао му је. — Дошао си ми у кућу и сад си мој гост...

— Ја сам Јакуп Суља Џомбалић, а ово је моја кућа... била...

— Нек' ти је Богом просто... Бујрум (изволи)... Ја ћу сјутра откуд сам и дошао...

Читаву ноћ су Панто и Јакуп Суља седели и причали. Без горке речи.

Ујутру га је Јакуп Суља замолио да оде до Гусиња и да за његово троје деце набави чизме. Око подне Панто се вратио сам, с чизмама под мишком... Дуго ће времена проћи док се поново сретну. У међувремену су жандарми неколико пута саслушавали Панта Секуловића. Где је Јакуп Суља, кад ће поново овамо, нека га позове а они ће поставити заседу... Еј, 150 хиљада није мала пара. Имање би могао да прошири... Ћутање...

#### Мексичка веза

Онда је стигао нови рат, светски. Шести април године 1941. Све црногорске породице напустиле су овај крај. Са њима и Панто Секуловић. Побегло у Лијеву Ријеку, поред Подгорице. Глава је преча од имања.

Поред Алипашиних из-

вора поново се настанио Јакуп Суља с фамилијом, све до 1944, до ослобођења ових крајева. Онда, поново, правац, шума. Деца остала, најстарији син Рама кренуо с партизанским јединицама. Борац. Јесте, ал' Јакуп Суља ни сину не верује. Приче се разне населиле испод Проклетија.

Нова власт је, одмах после рата, донела закон да се „сва имања имају довести у стање од пре 6. априла 1941. године“. Нове сеобе. Сви су се вратили, тако бар тврди прича, осим Панта Секуловића. Поручио човек да је то имање Јакупа Суље.

У међувремену Рама Џомбалић је запуцао у Албанију, у потрагу и убеђивање оца. Остарели одметник се дуго нећкао и, на крају, вратио. У окружном одбору за место Гусиње није боравио ни једно пре подне. Све што је урадио у „предратном, ненародном режиму“, опроштено му је. Сад су друга времена.

Јакуп Суља је онда запуцао у Лијеву Ријеку, код Панта Секуловића. Узалудна су била убеђивања да се Панто врати на имање које је обрађивао више од двадесет година. Није пристао чак ни на половину:

— Човјече, обрађивао си га, прокрчио и увећао — говорио му је Јакуп Суља. — Ред је да и ти од тога видиш неку вајду...

— То је твоја бабовина, Јакуп Суља, и нека ти је Богом просто... Мени је и овог овдје доста...

Два месеца касније Јакуп Суља је умро, нешто касније и Панто Секуловић. На имање поред Алипашиних извора и данас сврати Саво Секуловић, син Пантов. У посету пријатељима.

А поред Алипашиних извора данас никле неке нове куће. Џомбалићи. У безмало свакој колор телевизор стране производње. Испод њега видео-рикордер.

— Оћеш да ти пустим касету албанских песама и народних игара ил' ћеш... овај... нашу...

Синови Рама Џомбалића су, тренутно, у белом свету. А од званичника незваничан податак да је из најнеразвијеније општине у Црној Гори прошлог лета за Сједињене Америчке Државе отишло преко 700 младих. Преко тзв. „мексичке везе“.

А што се, пак, осталих веза тиче, податак да се, овде преко везе, могу купити девизе по курсу.

Петар Милатовић

# ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

## ТУЂЕ ПАРЧЕ

Ако је у праву амерички геолог Џон Селби, део Аљаске не припада америчком континенту! Проучавајући намагнетисаност горњих слојева, њихов састав као и фосиле изумрлих организама геолог је закључио да је тај део савезне државе Аљаске, који „проваљује“ Канаду и на коме се налази главни град Џуно, некада припадао — Аустралији! Пре отприлике 375 милиона година то се парче копна откинуло од источног дела



Аустралије, почело да плива Тихим океаном и пошто се кратко време зауставило крај обала Перуа, очешало Калифорнију окрњивши је за узан приобални појас са златоносним жилама, да би се на крају прилепило за Аљаску.

## ФАТА- МОРГА- НА?

Ноћ... Пустинја... На црном песку обасјаном бледим звездама појављују се светлוצаве



фигуре које личе на циновске скелете... Долазе све ближе и ближе... Не, то није фатаморгана нити се ради о ванземаљцима већ пустињом Саудијске Арабије иде обичан караван камила. Да је обичан јесте, али амови животиња прекривени су фосфоресцентном материјом. Није то никаква мода којој су бедуни подлегли да би држали корак са 20. веком већ нешто много практичније: јарке боје које светле не дозвољавају да се нека камила изгуби у ноћи, а кад се караван приближи насељеним местима, смањује се вероватноћа судара с аутомобилом!

## ТО СЕ ЗОВЕ ОСЕТЉИ- ВОСТ

Килограм ће ускоро напунити сто година: од 1889. године у Међународном бироу за тежине и мере у Паризу, девет метара под земљом, чува се еталон килограма, цилиндар од легуре платине и иридијума висок 39 милиметара и исто толиког пречника. Исте такве цилиндри имају

све земље света и с времена на време ови се еталони срањују с париским. Вага која се користи при мерењу килограма може да погрешити један микрограм (хиљадити део милиграма). Тренутно су у току експерименти с новим вагама које би биле десет пута тачније. Оне су толико осетљиве да њихова стрелица задрхти кад на Атлантику, далеко од Париза, дуне јачи ветар.

## НЕКИ ТО ВОЛЕ ВРУЋЕ

У лабораторији Принстонског универзитета, САД, која се бави термонуклеарном синтезом, прошле јесени добијена је највиша температура коју је човек икад произвео —

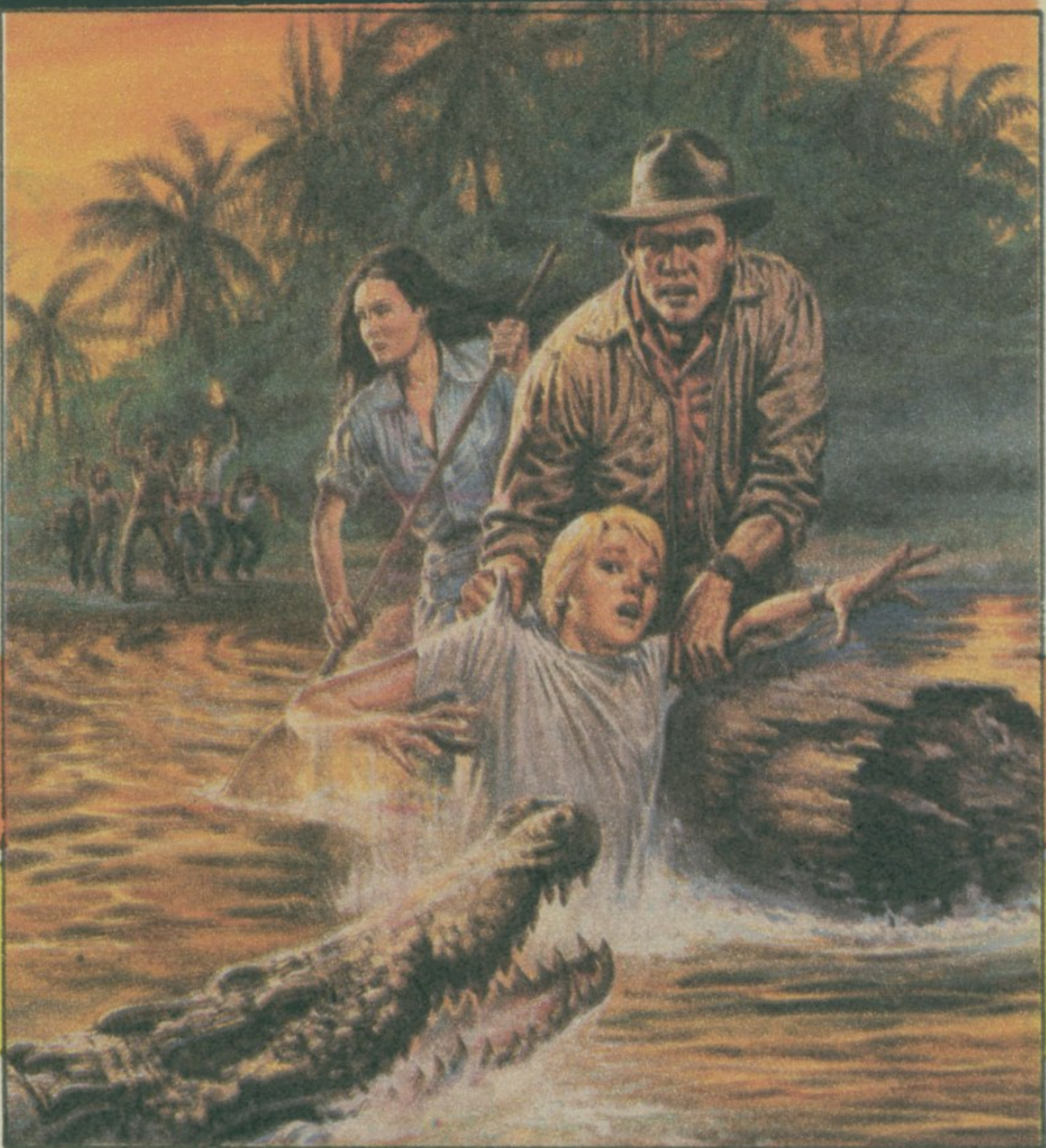


200 милиона Целзијусових степени! То је десет пута више него у језгру Сунца. Температура се одржала у нарочитом реактору свега 0,3 секунда.

Илустровао: Димитрије Костић



ЖИВОТ ЈЕ ПРИЧА,  
ПРИЧА ЈЕ ЖИВОТ



# У КРОКОДИЛСКОМ ДРУШТВУ

## СОЊА И ЖАК ЛОРИМЕР ЧУЛИ СУ КРИК. КАД СУ ДОТРЧАЛИ ДО РЕКЕ, УГЛЕДАЛИ СУ КРИСА У ВОДИ...

Коначно је оно „кад дође време“ – дошло. Крису су родитељи за десети рођендан, уместо поклона, обећали да ће га први пут повести на једно од својих путовања.

Соња и Жак Лоример, Парижани, браком су, како су у шали волели да кажу, удружили и обострану страст за истраживањем још недовољно испитаних крајева света. Прво као хоби, убрзо су се томе потпуно посветили.

Пре две године у марту Соњи и Жаку је био циљ – „освајање“ Амазоније. И за ту пустиловину, као увек, месецима су се припремали. Са сваког путовања доносили су снимљене репортаже за први програм француске телевизије.

Плашили су се како ће Крис поднети тропску климу, да ли ће издржати све напоре, спавање под шаторима, нередовну исхрану. Али, кад су му већ обећали да ће га повести, више није било узмицања.

### Мосито

У Манаосу, главном граду Амазонаса, државе у северозападном Бразилу, остали су недељу дана. Међу локалним становништвом, претежно Индиосима, Соња и Жак Лоример тражили су водиче. После дугих преговарања одлучили су се за шесторицу.

Крис је био немогућ. Мало-мало па се некуд изгуби. Није вредело убеђивање да се скраси на једном месту и пусти их да мало одахну.

Индиоси су га заволели. Звали су га „мосито“ (дечкић). По старој индијанској легенди неки плаво-коси дечак, баш као Крис, спасао је читаво село јер су се у његовој златној коси преломили зраци сунца и заслепили непријатеља тако да су слабо наоружани сељани успели да савладају нападаче.

Али, у Крисовом случају, ствари су биле нешто другачије. Стално је неко њега извлачио из неприлика.

Једном приликом се на пијаци у Манаосу „залепио“ за неко мајмунче. Животиња се ваљда изнервирала, скочила Крису на главу и почела да га чупа за косу. Једва су га ослободили. Други пут се потукао с децом јер му се учинило да му се подсмевају. Вратио се у хотел исцепан и с модрицама по читавом телу.

Због свега тога Соња и Жак Лоример су одахнули кад су се укрцали у стари комби и кренули низ реку Амазон. Пошто ће Крис морати да буде непрекидно уз њих, и Соња и Жак су били уверени да с њим више не могу да имају незгода.

### Господар прашуме

Невоља је било што Крис једноставно није имао осећај опасности. Како су ступили у прашуму, он је себе прозвао „господар прашуме“ и тако се понашао. Чим би се негде зауставили, Крис би само искористио погодан час кад ни Соња ни Жак не пазе на њега и изгубио би се. Пентрао се по палмама, завлачио на најнемогућија места. Убеђивао је родитеље да њему, као „господару“, не може ништа да се деси. Соња и Жак Лоример сто пута су се покајали што су свог сина повели на пут, али о томе ни једно ни друго нису хтели отворено да говоре.

Крис је поштовао само једну забрану. Опрезно се приближавао реци и никад се у Амазону није купао док не би добио дозволу Индиоса водича.

Крис се, онако издалека, дивео крокодилима. Још као сасвим мали највише је волео причу о тим великим гмизавцима који су живели у прастаро доба и владали светом. Имали су свој језик, само њима разумљив, који им је омогућавао да се споразумевају и у друштву других животиња а да их нико не разуме. Били су невероватно правични док се није појавио први човек. Он је разљутио крокодилског цара јер му је једном приликом намерно стао на реп. Од тог времена су људи и крокодили у сталном непријатељству.

### Ко ће ми помоћи?

Водичи су били заузети око постављања шатора. Соња и Жак Лоример су се нешто изнервирани јер им се камера покварила. Крис је искористио трену-

так непажње и одјурio ка реци. Добро је осмотрио воду. Био је сасвим сигуран да далеко на видику нема ниједног крокодила. Окупаће се, нико неће ни приметити.

Кад је био десетак метара од обале, иза себе је чуо једно „шљас“. Окренуо се и угледао два претећа ока. Крокодил му се приближавао. Успео је само једном да врисне.

Соња и Жак чули су тај крик и потрчали према реци. Само да Крис није у опасности, мислили су.

Угледали су ужасну сцену. Крис је узмицао према обали, пливао је главе окренуте према крокодилу који га је пратио. Није било времена да се врате у логор и донесу чамац. Гурнули су оборено дебло које је стајало на обали и завеслати према свом сину.

Чинило им се да никад неће стићи до њега мада су у питању били секунди. Сваки секунд био је важан и значао је живот или сигурну смрт њиховом малишану.

Приближили су се Крису управо у тренутку кад је крокодил разјарио чељуст и спремао се да загрије зубе у дечаково тело. Жак Лоример је зграбио Крису испод пазуха и у последњем часу га извукао из воде. На жалост, није био довољно брз. Чељуст крокодила захватила су Крисове ноге. Шикнула је крв. То је још више помамило животињу. Крокодил је претећи ударао репом по води трудећи се да обори и Соњу и Жака Лоримера с дебла.

Водичи који су читаву сцену проматрали са обале притекли су у помоћ. Док су њих тројица неким тољагама одвлачили пажњу великог гмизавца, остала тројица су извукла прво Крису, па Соњу, и коначно Жака.

Крис је био сав у крви. Кад су му очистили ране, видели су да му је крокодил раздерао бутину на левој ноzi и оставио ране дуж читаве десне ноге. Превили су га, ставили у комби и, што су брже могли, кренули пут Манаоса.

Возили су се више од три сата. Дечак је био у бунилу. Дрхтао је, велике грашке зноја сливале су му се низ лице. Изгубио је доста крви.

Лекари у Манаосу дали су му неколико трансфузија. Родитељима су рекли да ће бити све у реду само ако преживи ноћ.

После недељу дана Крис је из шок собе пребачен на интерно одељење. Био је ван животне опасности.

В. С.



ЗАКОН  
КОЛТА:

# УЈЕД ОТРОВНИЦЕ!

ХАРИ БИШОП (HARRY BISHOP)

ИДЕМО ПРВО  
НА ОНУ СТРАНИ!

HERE HAM  
ТАКО ЛАКО  
УМАРИ!

ЕВО НАС, ШЕ-  
РИФЕ, У ОРИОН-  
СКОМ КАЊО-  
НУ!

НЕ ДОПАДА  
МИ СЕ! ОВДЕ  
ЧОВЕК МО-  
ЖЕ ГОДИНА  
МА ДА СЕ  
СКРИВА!

ИСТОЧНО ОД ДОУ СИТИЈА...

ТАЈ  
МОМАК ЈЕ ПО-  
БЕГАО ИЗ КАН-  
ЗАШКОГ ЗАТВО-  
РА ЈОШ ПРЕ  
ТРИ ДАНА!

КАКО  
СЕ ЗОВЕЗ?  
ЗАШТО ЈЕ  
КАЖ-  
ЊЕН?

ЛУК ПРЕНТИС! ОСУ-  
ЂЕН НА ДВАДЕСЕТ ГО-  
ДИНА ЗБОГ ПИЧАКЕ  
БАНКЕ!

ТАЈ ДАСА БИ МОГАО ДА БУДЕ  
ОПАСАН!

СВАКАКО!  
КАД ГА УПЛЕ-  
ДАТЕ, НЕ ОКЛЕ-  
ВАЈТЕ НИ СЕ  
КАЖИ!

НИ-  
ГДЕ  
НИ-  
КАКВОГ  
ТРА-  
ГА!

НЕ, ШЕРИФЕ!  
ВИДЕО САМ СА-  
МО НЕКОЛИКО  
ОТРОВНИЦА... ГУ-  
БИМО ВРЕМЕ!

ХМ...  
ЧУДНО!

ТАЈ  
МОРА ДА  
ЈЕ ЛУД АКО  
СЕ ОВДЕ КРИ-  
ЈЕ!

ДИ-  
ЛОНЕ!  
ЕНО  
ШЕРИ-  
ФА  
РИЧИЈА  
ИЗ  
БИГ  
БЕН-  
ДА!

ДА! ВИДИМ,  
ЧЕСТЕРЕ!

ИЗГЛЕДА ДА СТЕ  
БИЛИ ИСТЕ СРЕ-  
БЕ КАО И МИ!

НИ ТРАГА ОД  
ТОГ НИТКОВА!

ДОБРО  
СМО ПРЕ-  
ТРАЖИЛИ КА-  
ЊОН! ДИ, АКО  
ХОБЕТЕ, ТРАЖИ-  
ЉЕМО ЈОШ!

ИЗГЛЕДА ДА  
НИЈЕ ОВДЕ!

МОЖДА...  
ОДУСТАЈЕ-  
МО ОД ПО-  
ТЕРЕ И  
ВРАГАМО  
СЕ КУћи!

ДО ВИ-  
ЂЕЊА!

АДИОС, И  
ХВАЛА НА  
ПОМОГИ,  
ШЕРИФЕ!













ГОСПОДИ ЕЛИС ЈЕ НАГ-  
ЛО ПОЗВАЛИО КАД СТЕ  
ПОМЕНУЛИ ЛУКА  
ПРЕНТИСА!

ДА... НЕГО,  
РЕЦИ МИ КАД  
СУ СЕ ЕЛИСОВИ  
ОВАМО ДО-  
СЕЛИЛИ?

ПА... ПРЕ  
ТРИ ГО-  
ДИНЕ!



ТОЛ'КО ИМА И КА-  
КО ЈЕ ПРЕНТИС У  
ЗАТВОРУ! МОЖДА  
ЈЕ ТО САМО КО-  
ИНЦИДЕНЦИЈА...

2020



АКО  
ШОН  
ЕЛИС  
ПОЗНАЈЕ  
ПРЕНТИСА,  
ОНДА ТО ОБ-  
ЈАШЊАВА...

ШТА?



ОБЈАШЊА-  
ВА ЗАШТО СЕ  
ПРЕНТИС КРИЈЕ У  
Орловском канјону! Од-  
носно, он се тамо НЕ  
КРИЈЕ, НЕГО СЕ УПУ-  
ТИО ЕЛИСОВИМА!



ТАЧНО,  
ДИМОНЕ!  
ТРЕБАЛО БИ  
НЕШТО ДА  
ПРЕДУЗМЕ-  
МО!



ШОН ЕЛИС  
ДЕЛУЈЕ ПРИСТОЈ-  
НО! НЕ ВЕРУЈЕМ  
ДА ИМА ВЕЗЕ С  
ОНОМ ГИДЧКОМ...  
АЛИ, ИПАК...ИМА  
ТУ НЕЧЕГ ШТО  
ТРЕБА ПРО-  
ВЕРИТИ...

МИСЛИТЕ У  
КАНЗАШКОЈ  
ПОЛИЦИЈИ?

НИЈЕ НАОДМЕТ  
ДА ИМ ПОША-  
ЉЕМО ТЕЛЕГРАМ!



ДА!  
ТО БУ И  
УРАДИТИ!

2022



ТЕ  
НОГИ...



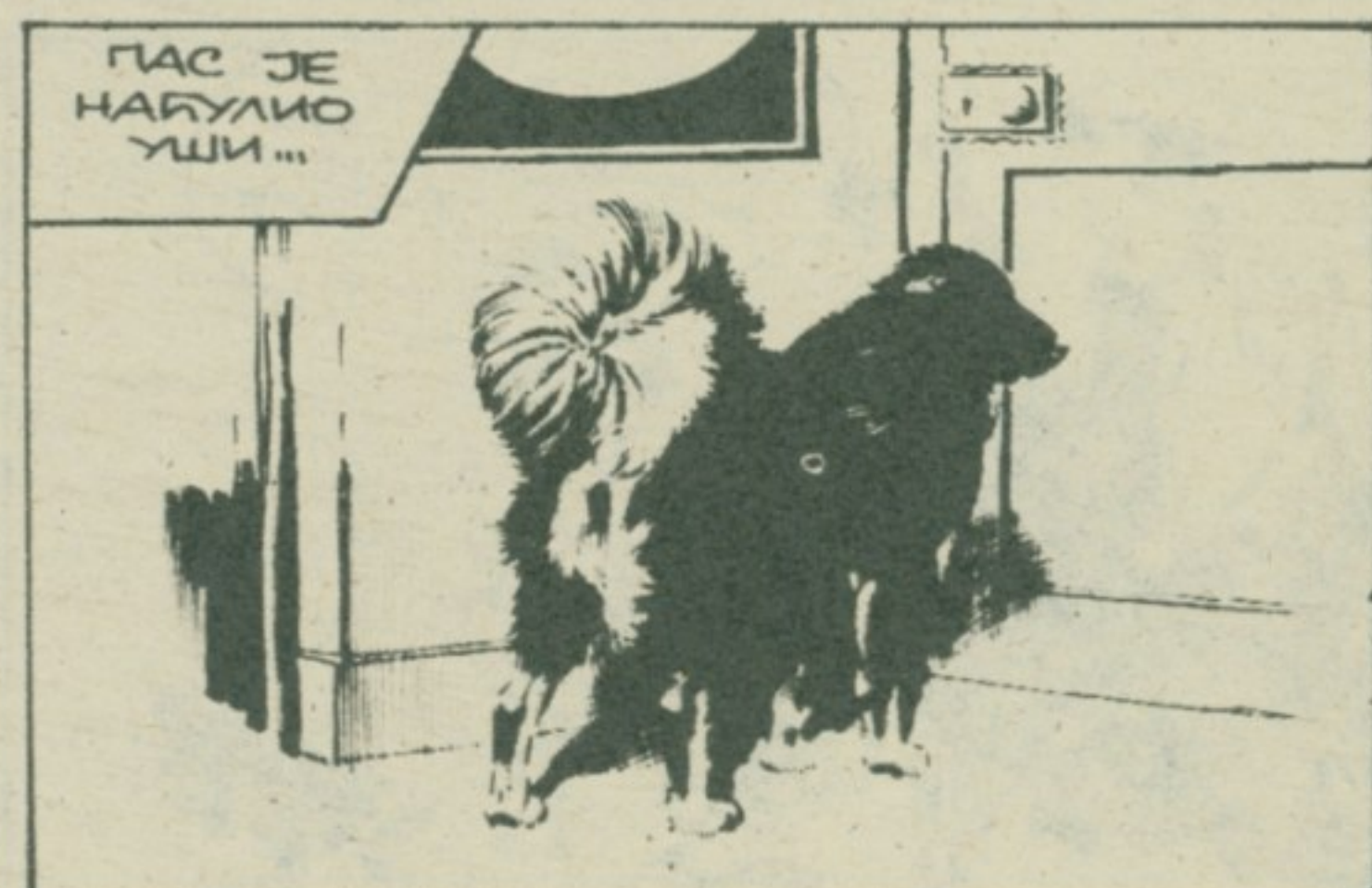
КАКО  
МУ  
ЈЕ?

СПАВА! СУТРА  
НАС ЧЕКА МНОГО  
ПОСЛА! ТРЕБА-  
ЛО БИ И МИ  
РАНИЈЕ ДА  
ЛЕГНЕМО!

А НАПОЉУ,  
У МРАКУ,  
НЕКИ ЧОВЕК  
СЕ, ПОСРГУ-  
БИ, ПРИ-  
БЛИЖАВАО  
КУБИ...



2023



ГАС ЈЕ  
НАБУЛИО  
УШИ...



ПОГЛЕДАЈ САМИЈА!  
КАО ДА ЈЕ НЕКО  
НАПОЉУ!

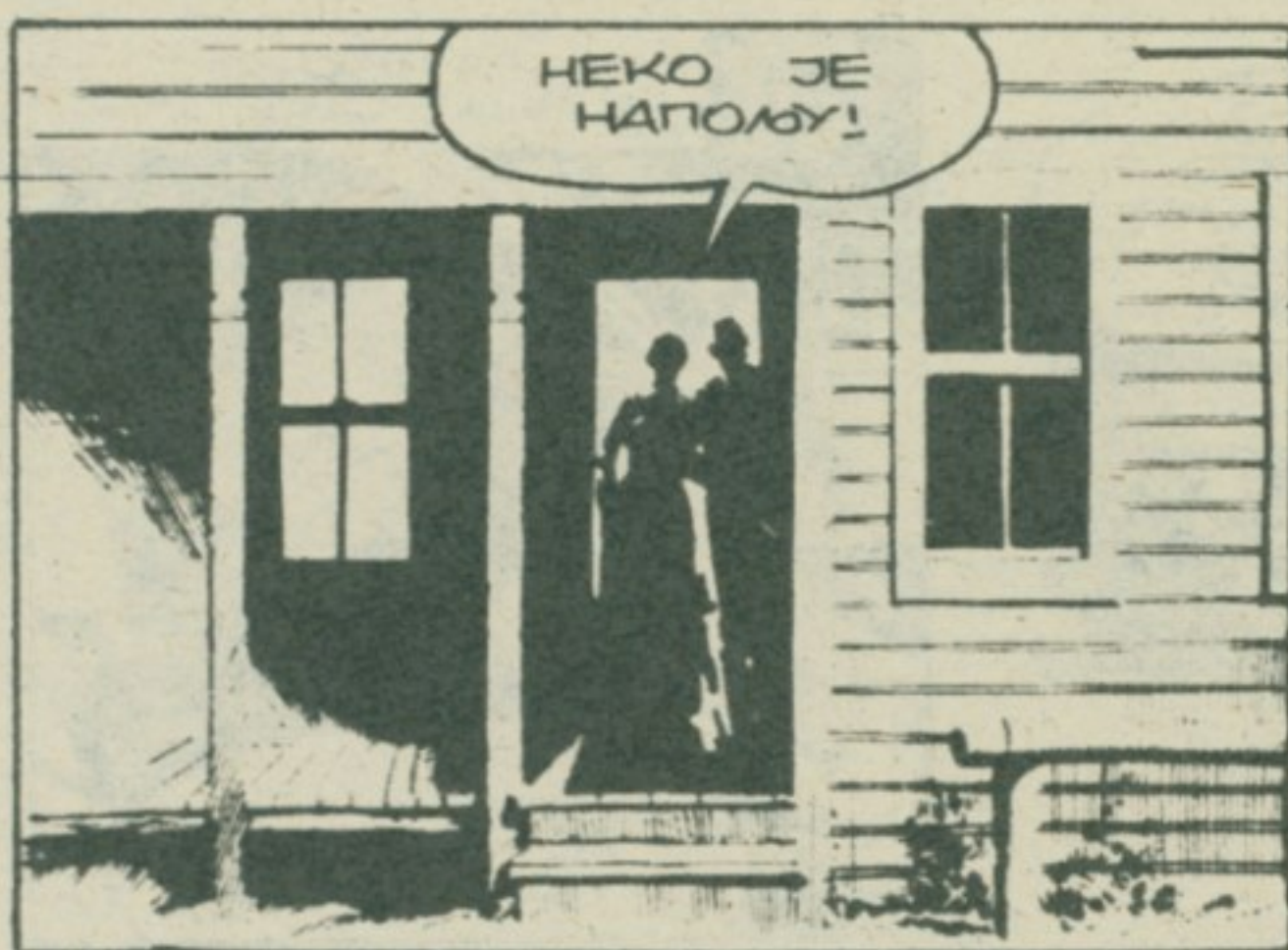


ДА... ДА  
НИЈЕ  
ЛУК?

НЕ  
ЗНАМ!

2024

















ЗАБОРАВИО САМ  
ДА ВАМ КАЖЕМ ДА  
ВАС МАМА ЗОВЕ НА  
РУЧАК!

ШТА  
ОНДА  
ЧЕ-  
КА-  
МО?



ТАТА КАЖЕ ДА СТЕ У  
КАЊОНУ ТРАЖИЛИ ЗЛА-  
ТО! ЈЕСТЕ ЛИ ГА НАШЛИ?

НЕ! ТАМО ИМА  
САМО ЗМИЈА  
ОТРОВНИЦА!



БОЛИМ ШТО СТЕ  
ДОШЛИ И НА-  
ДАМ СЕ ДА  
БЕТЕ ДТО  
ОСТАТИ!

ВОЛЕО БИХ  
ДА МОГУ,  
ТОМИ! ЗАИСТА!



СЛЕДЕЊИХ  
НЕКОЛИ-  
КО ДАНА  
ТОМИ  
И ЛУК  
СЕ НИСУ  
РАЗДА-  
ЈАЛИ...

ЈЕ ЛИ НЕКО  
ОВДЕ ИКАД  
УПЕЦАО  
РИБУ?

ТАТА! ЈЕДНОМ!  
АЛИ БИЛА ЈЕ  
МАЛА, ПА ЈУ ЈЕ  
БАЦИО У ВОДУ!



ЏЕЈН ЈЕ ПОСМАТРАЛА КАКО  
СЕ РАЂА НОВО ПРИЈАТЕЉС-  
ТВО И ТО ЈУ ЈЕ БРИЊУЛО...



ДА, МОМЧЕ,  
ОВАКО СЕ ИСПИ-  
РА ЗЛАТО! АЛИ,  
ЗНАЈ ТО ЈЕ МУ-  
КОТРАН ПО-  
САО!



БРИНЕШ СЕ,  
ЗАР НЕ?

ОВО МОРА-  
МО ДА ПРЕ-  
КИНЕМО!



АЛИ, ЗА-  
ШТО ДА ЛУК И  
ТОМИ НЕ БУДУ БЛИС-  
КИ? НЕ МИСЛИШ ВАДА  
ДА БЕ ЛУК ЛОШЕ  
УТИЦАТИ НА ДЕЧАКА!



НЕ МИСЛИМ ТО!  
ТВОГ БРАТА ЦЕНИМ  
И ПОШТУЈЕМ БЕЗ  
ОБВИРА НА ТО ШТА  
ЈЕ ЧИНИО У  
ПРОШЛОСТИ!



У ЧЕМУ  
ЈЕ  
ОНДА  
ПРОБЛЕМ?



БОЈИМ СЕ... БОЈИМ  
СЕ КАКО БЕ ТО-  
МИ РЕАГОВАТИ  
АКО ЈЕДНОМ СА-  
ЗНА ИСТИНУ  
О ЛУКУ!



ПРИМИЛИ СМО ГА У  
КУЉУ ЈЕР ТИ ЈЕ БРАТ  
И БИЛА МУ ЈЕ ПОТРЕБ-  
НА ПОМОЋ!

ТО ЈЕ  
НАЈМАЊЕ  
ШТО СМО  
МОГЛИ  
ДА УМ-  
НИМО ЗА  
ЊЕГА!



ТАЈНО, АЛИ НИ-  
САМ НИ САЊАЛА ДА БИ  
МОГАО ДА ОСТАНЕ ДУ-  
ЖЕ ОД ДАН-ДВА!  
РАЗГОВАРАЈ СА  
ЛУКОМ, ШОНЕ!



СХВАТАМ...  
ПОРАЗГОВА-  
РАЋЕМО ВЕ-  
ЧЕРАС!





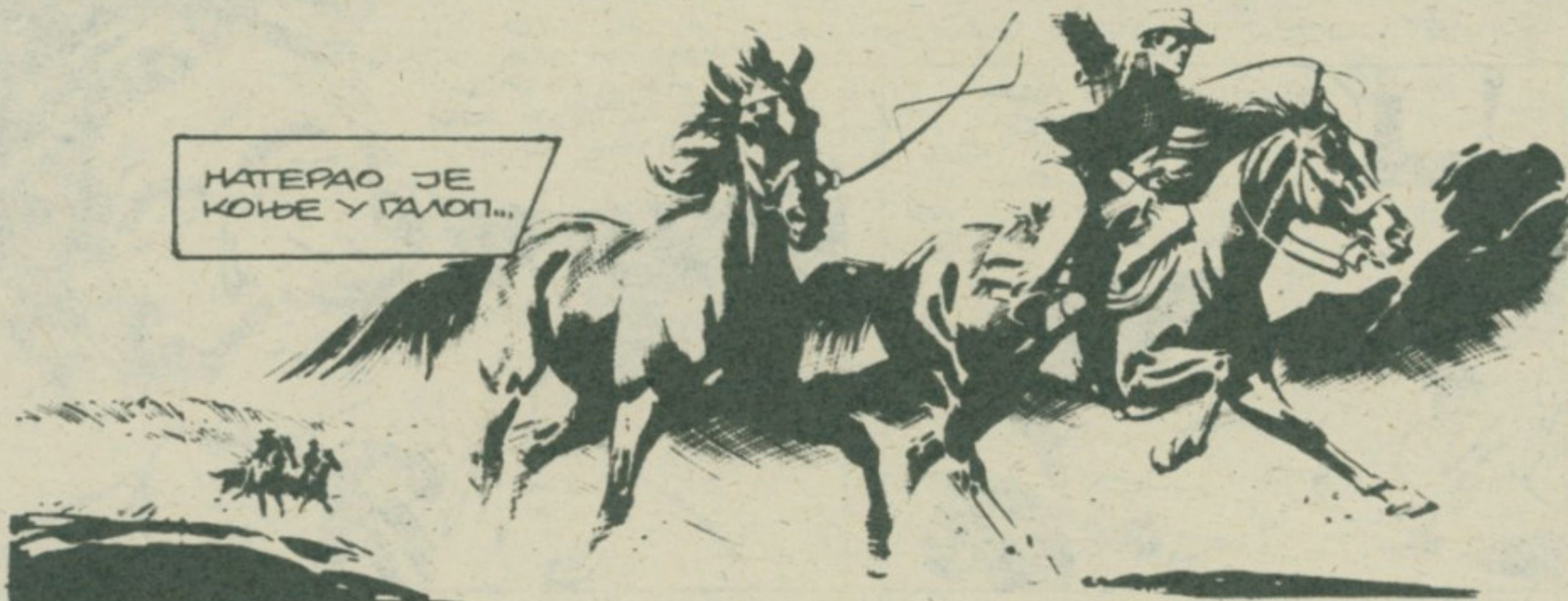
















ХОТЕТЕ ЛИ ПОРЕДИ  
ДА СУ ОВО ОДЕЛО  
И КОЊ ЗА ВА-  
ШЕГ БРАТА?

НИСУ!

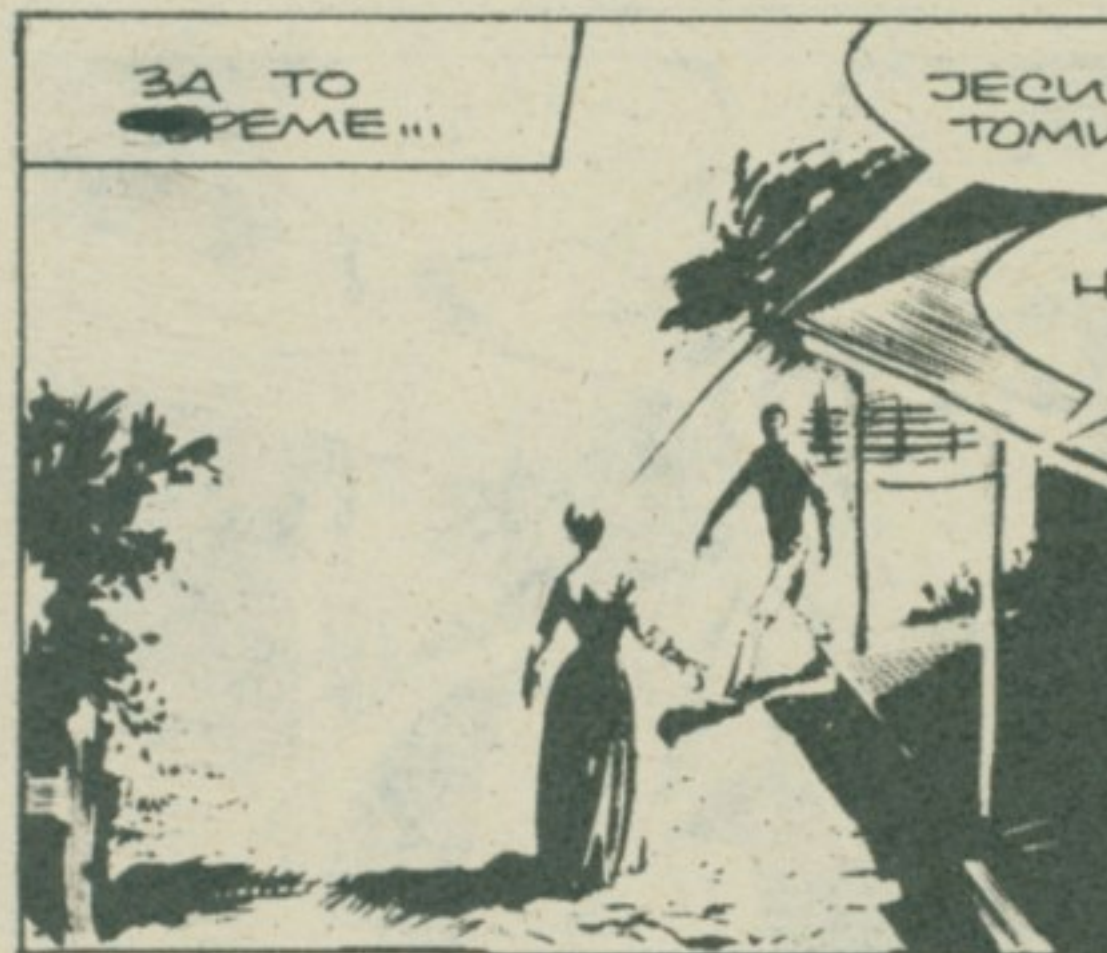


НЕМАТЕ  
ДОКАЗА НИ  
ЗА ЈЕДНУ ОД  
ОВИХ ОТТУЖЕН  
БАКМЕНЕ!



УСТАЛОМ, ПРО-  
ВЕРИЋЕМО... ИДЕ-  
МО ВАШОЈ  
КУКИ!

2067



ЗА ТО  
РЕМЕ...

ЈЕСИ ЛИ НАШАО  
ТОМИЈА, ЛУК?

НЕ! НИГДЕ  
ГА НЕМА!



НИЈЕ  
ВАРДА ОТИШАО  
У ОРИОВСКИ  
КАЊОН?

НЕ ВЕРУЈЕМ  
ДА БИ СЕ УСУДИО!  
АЛИ ПОГЛЕДАЈУ  
И ТАМО!



ЛУК ЈЕ ТАМАН КРЕНУО КАД...

ЛУК!  
ЧЕКАЈ!

2068



ЧУЈЕМ  
ТОПОТ  
КО-  
ЊА!

ТО ЈЕ ВАГ-  
ДА ШОН! ВРА-  
ГА СЕ!



А КО СУ ОНДА  
ОНА ДВОЈИЦА?  
ОНО ЈЕ ШЕРИФ, А  
ДРУГОГ НЕ ЗНАМ...  
САКРИО  
СЕ, ЛУК!

НЕ!  
НЕ,  
ВРЕДИ!



ЈЕДНОМ  
САМ ИХ ВЕР НАД-  
МУДРИО У ОРИОВ-  
СКОМ КАЊОНУ! ПО-  
КУШАЈУ ОПЕТ!



ДОК СУ СЕ КО-  
ЊАНИЦИ ПРИБЛИ-  
ЖАВАЛИ ШОНО-  
ВОЈ КУКИ, ЛУК  
ЈЕ ОТИШАО У  
КАЊОН...



НА УЛАЗУ ЈЕ ЗАСТАО, ДА ПРЕДАХНЕ...

НАДАМ  
СЕ ДА  
МЕ НИСУ  
ВИДЕЛИ...



НЕШТО НИЈЕ  
У РЕДУ, ШОНЕ?



СВЕ ЈЕ У РЕДУ,  
ДРАГА! ОВО ЈЕ ГОС-  
ПОДИН БАКМЕН ИЗ  
КАНЗАСА...

ИСТРАЖНИ  
СУДИЈА?!  
ДРАГО МИ  
ЈЕ!



БАКМЕН  
ЗНА НАШЕ ПРАВО  
ПРЕЗИМЕ И СУМЊА ДА  
КРИЈЕМО ЛУКА! РЕЦИ  
МУ ДА ТО НИЈЕ ТАЧНО!

13





ЗНАМО  
ДА ЈЕ ПОБЕ-  
ГАО ИЗ ЗАТВО-  
РА, АЛИ НИЈЕ  
ОВДЕ!

ТО САМ  
ИМ И ЈА  
РЕКАО!



ИПАК,  
МОРАЋЕМО  
МАЛО ДА ПО-  
ГЛЕДАМО  
УНАКОЛО!



ЈА СУ ПРЕТРА-  
ЖИТИ КУРУ, ШЕ-  
РИФЕ, А ВИ  
ДРУГЕ ЗГРАДЕ!

ДОБРО,  
БАКМЕНЕ!



КУДА  
ВОДЕ  
ОВЕ МЕРДЕ-  
ВИНЕ?



НА  
ТАВАН!  
ТАМО ДРЖИМО  
НЕКУ СТАРУДИ-  
ЈУ!



ПОГЛЕ-  
ДАЈУ!

2073



У ОРЛОВСКОМ КАЊОНУ МАЛИ  
ТОМИ, ЗАНЕСЕН ИГРОМ, НЕ  
ПРИМЕЋУЈЕ НИШТА ОКО СЕБЕ...



КЛАДИМ СЕ  
ДА ОВДЕ ИМА  
МНОГО ЗЛАТА!



2074

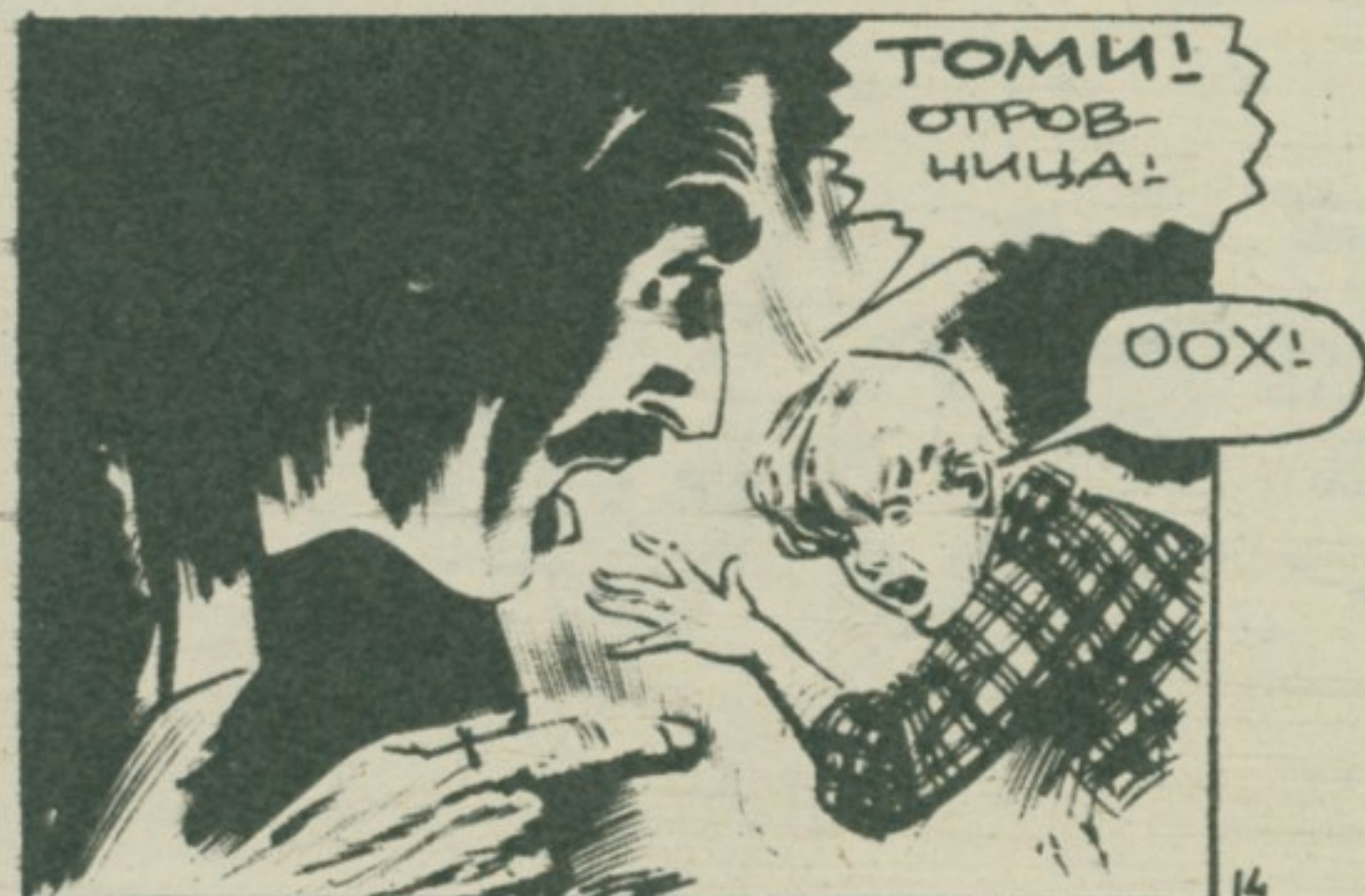


А ТАДА...

ТОМИ!



ЗАРАВО, ЧИКА  
ВИЗОНЕ! БАШ  
СТЕ МЕ ИЗНЕ-  
НАДИЛИ!



ТОМИ!  
ОТРОВ-  
НИЦА!

ООХ!



АК ЈЕ  
БАЦИО  
КАМЕН...



ДА ВИДИМО  
ГДЕ ТЕ ЈЕ  
УТРИЗ-  
ЛА!





ОВО  
ЋЕ МНОГО  
ДА ТЕ БОЛИ!  
МОРАШ ДА БУ-  
ДЕШ ХРАБАР,  
ТОМИ...



ЛУК ЈЕ  
ЗАСЕКАО  
РАДУ...



ОНДА ЈЕ УСТИМА ИСИ-  
ЦАО ОТРОВ...

2077



ЗА ТО  
ВРЕМЕ...

ДОБРО, НЕКЕТЕ НАМ  
ЗАБРА И ДАЉЕ УПОР-  
НО ТРВАТИ ДА ЛУК  
НИЈЕ БИО ОБ-  
ДЕЗ?



ЈЕСТЕ, БИО  
ЈЕ... АЛИ ЈУМЕ  
ЈЕ ОТИЦАО!



2078

НИЈЕ ТАЧНО!  
БИО ЈЕ ОВДЕ ЈОШ  
ПРЕ САТ-ДВА! ПЕШ-  
КИР ЈЕ ЈОШ МОКАР!



ЗНАТЕ  
ЛИ ДА  
ЗБОГ  
СКРИВАЊА  
ОДБЕГЛОГ  
РОВИЈАЦА  
МОКЕТЕ БИТИ  
ОСУЂЕНИ!  
ОВОГ ПУТА  
ХОЋУ ИСТИ-  
НУ! ГДЕ ЈЕ  
ЛУК?



МОЈ БРАТ  
ЈЕ ЈУТРОС БИО  
ОВДЕ КАД ОАМ КРЕ-  
НУО У ДОУ! НЕ ЗНАМ  
ГДЕ ЈЕ САД!



АЛИ ВИ ЗНА-  
ТЕ, ЗАР НЕ,  
ЋЕЈИ?

НИШТА  
НЕ ЗНАМ  
СУДИЈА!



НЕМА ОВДЕ  
БАШ МНОГО МЕСТА  
ГДЕ ВИ МОГАО  
ДА СЕ КРИЈЕ!



ПРЕ  
НЕДЕЉУ ДА-  
НА ЛУК ЈЕ У  
КАЊОНУ УМА-  
КАО ПОТЕРИ!

ИДЕМО  
ОНДА  
ТАМО!



ЗАТИМ...



МОЖДА ЈЕ  
НАОРУ-  
ЖАН! НЕ  
ОМЕМО  
ОКЛЕВА-  
ТИ!

БОЈЕ ВИ МУ  
БИЛО ДА НЕ  
ПОТЕЖЕ  
ПИШТОМ!



МЕТ ЈЕ НАГЛУИО УШИ...

ЧУЈЕТЕ?  
НЕКО ДОЛАЗИ!  
У ЗАКЛОН!



2081





ООХ! ПО-ГЛЕДАЈТЕ!

ШТА ЛИ СЕ ТО ДОГЛАДИЛО?



ЛУК ПРЕНТИСЕ, ХАПСИМ ТЕ!

КАСНИЈЕ РЕТЕ... ДЕЧАКА ЈЕ УТРИЗЛА ОТРОВНИЦА! МОРАМО ГА ОДМАХ ОДВЕСТИ ЛЕКАРУ!

ЗАТИМ...



БРЖЕ, БРЖЕ, ШОНЕ!



ЈА ИДЕМ ПРВИ ДА ОБАВЕСТИМ ДОКТОРА!



МЕТ ЈЕ СТИГАО У ДОУ...



ШЕРИФУ СЕ НЕШТО МНОГО ЖУРИ...

ИЗГЛЕДА ДА ЂЕ ЛЕКАРУ!



ДОБРО ЈЕ, ТУ СТЕ! САД ЂЕ ДОВЕСТИ ДЕЧАКА КОГА ЈЕ УЈЕЛА ЗМИЈА!

2084



САТ КАСНИЈЕ, У ЧЕКАОНИЦИ...

ЗАШТО НЕ ИЗЛАЗИ! НЕ МОГУ ВИШЕ, ШОНЕ!

СМИРИ СЕ, ЧЕЈН!

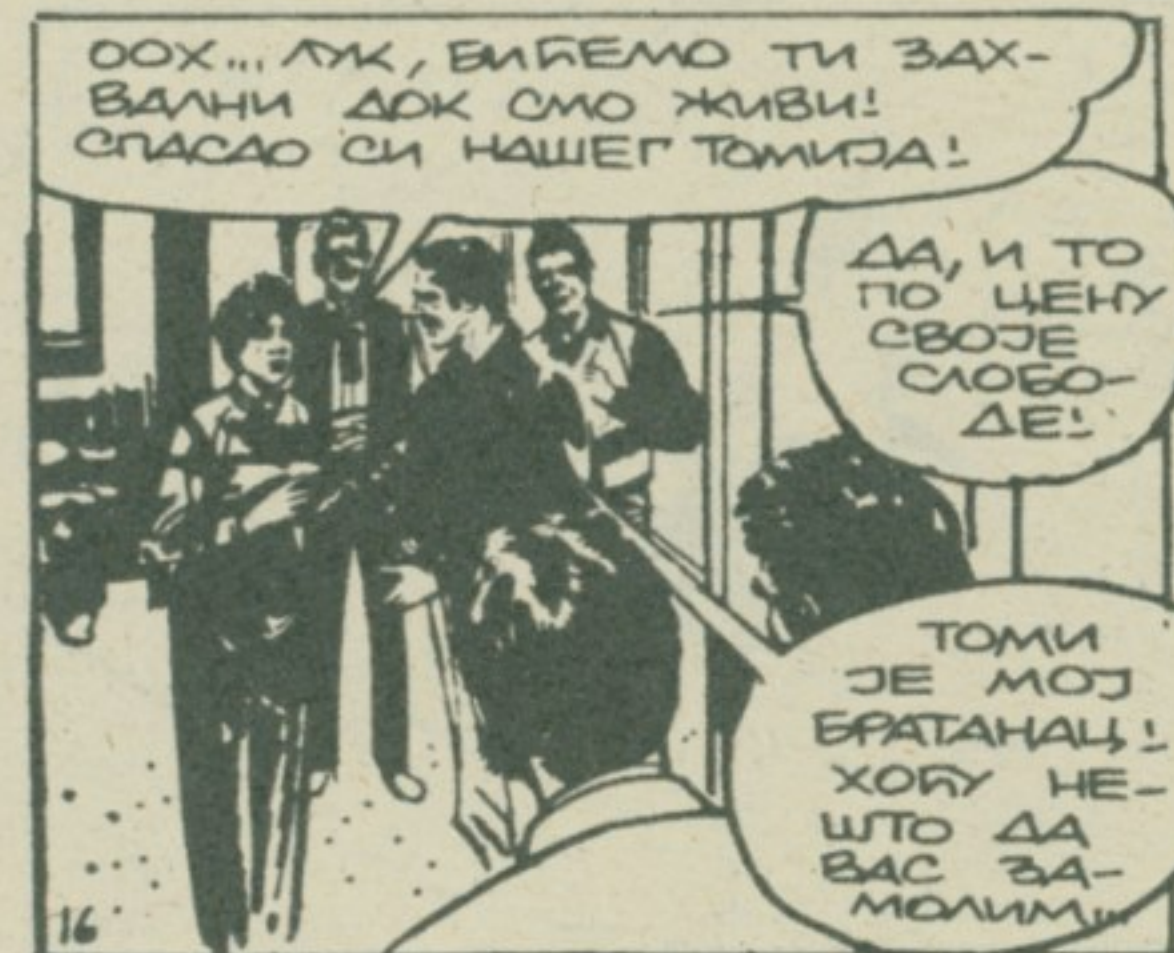


ЕВО ДОКТОРА!

КАКО МУ ЈЕ ЗХОБЕ ЛИ ПРЕЖИВЕТИ?



ХОБЕ! НЕМА РАЗЛОГА ЗА ЗАБРИНУТОСТ! САД ЈЕ ЗАСТАО!



ООХ... ЛУК, ВИДЕМО ТИ ЗАХВАЛНИ ДОК ОМО ЖИВИ! СПАСАО СИ НАШЕГ ТОМИДА!

ДА, И ТО ПО ЦЕНУ СВОЈЕ СЛОБОДЕ!

ТОМИ ЈЕ МОЈ БРАТАНАЦ! ХОБУ НЕШТО ДА ВАС ЗАМОЛИМ!



ТОМИ МИСЛИ ДА ЈЕ ЊЕГОВ СТРИЦ ЛУК МРТАВ! НЕК! ТАКО И ОСТАНЕ! МОЛИМ ВАС!



ИДЕМО, ПРЕНТИСЕ!

ЕВО МЕ!



СУТРАДАН, У ВОЗУ ЗА КАНЗАС...

ШТА ТО ТОЛИКО ПИШЕТЕ, БАКМЕНЕ?

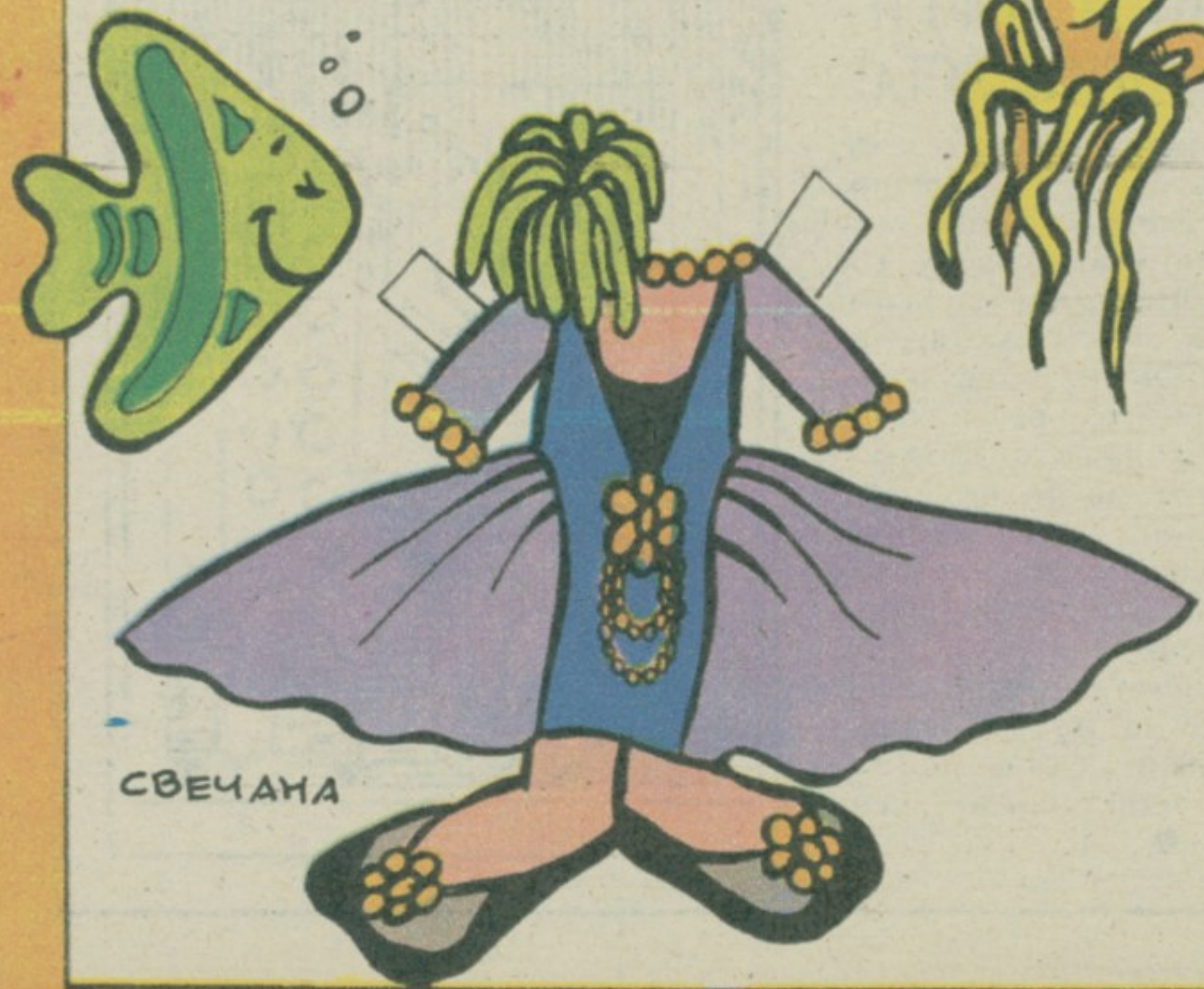
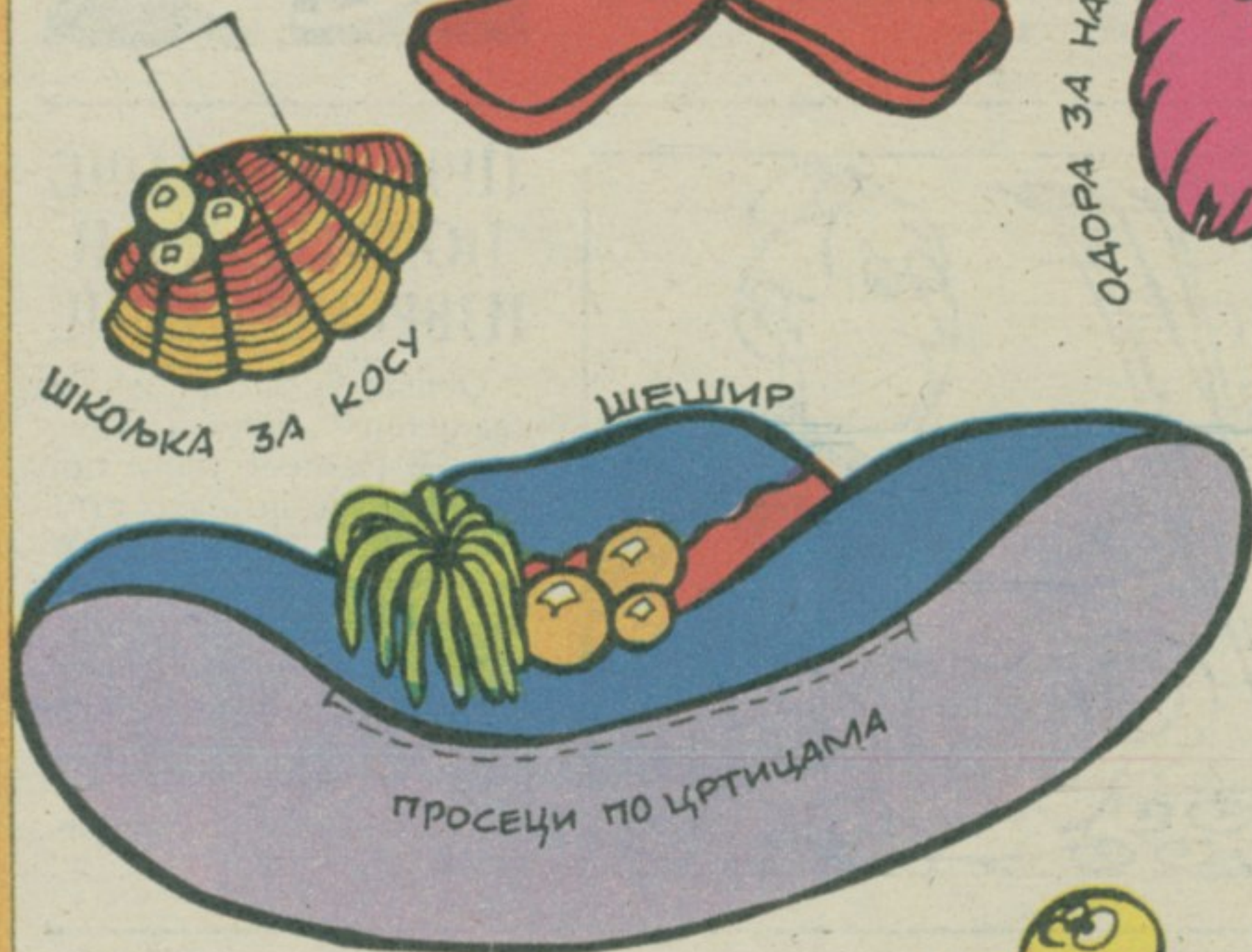
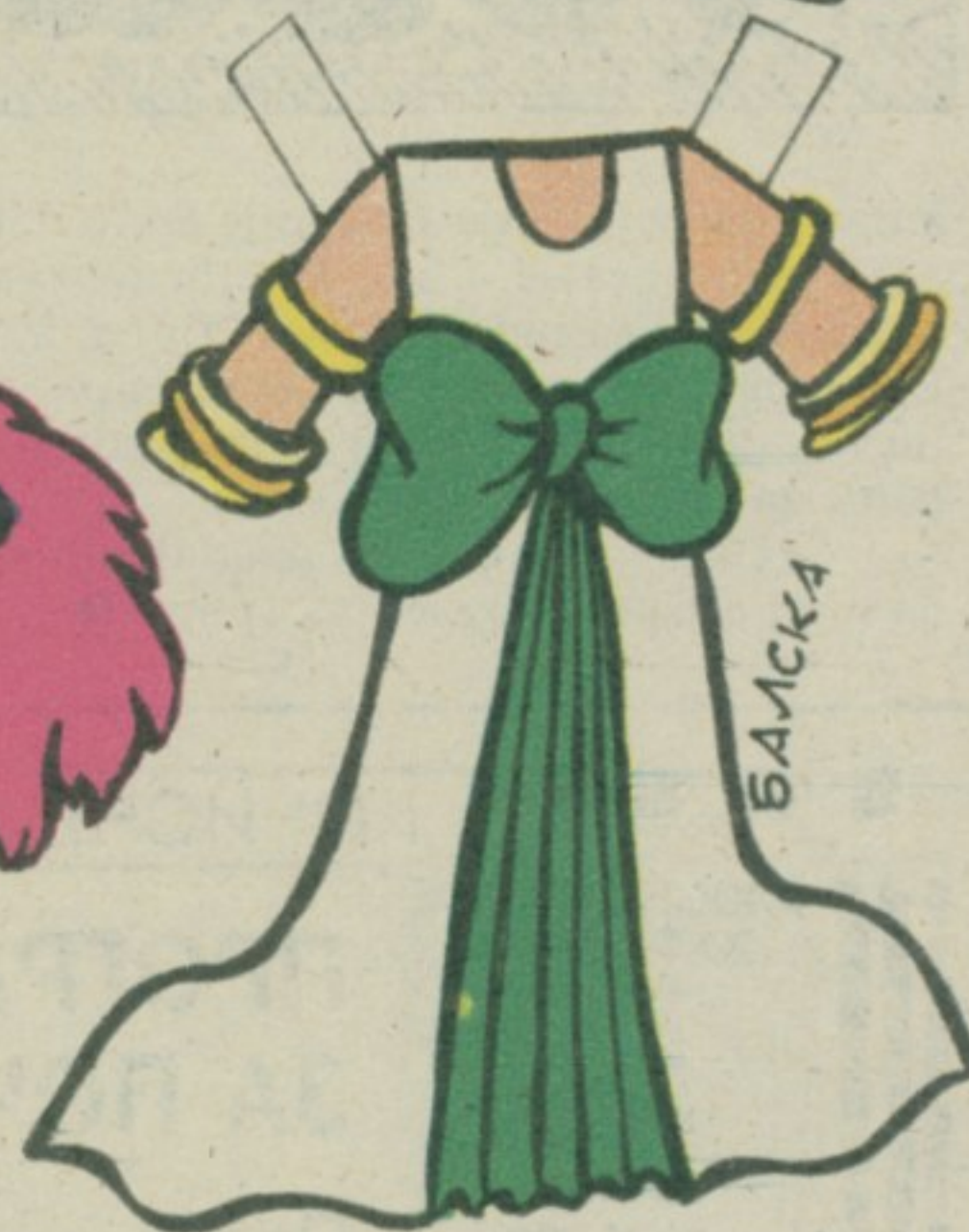
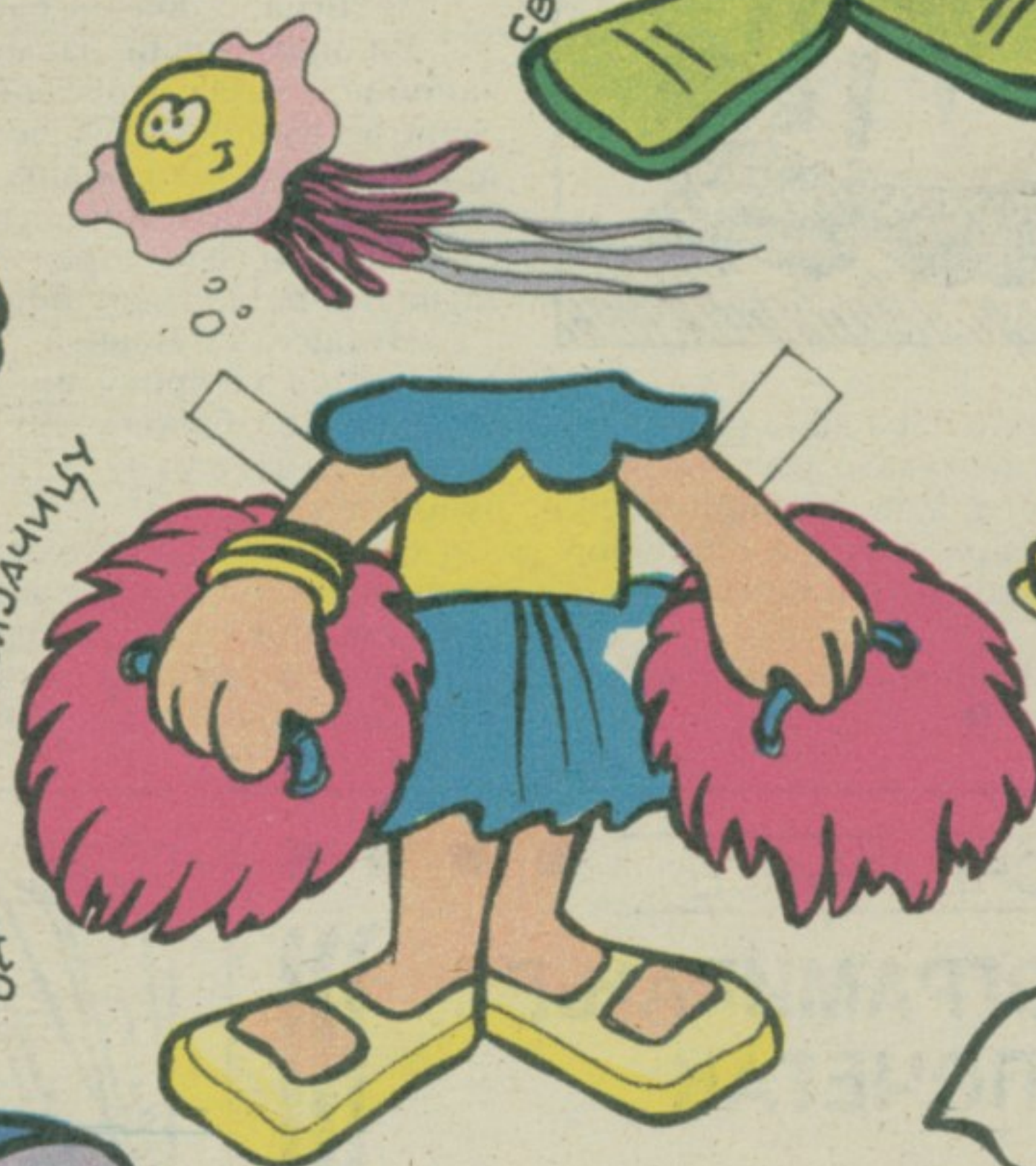
ЗАХТЕВ ДА ТИ СЕ КАЗНА ПРЕИНАЧИ НА УСЛОВНУ! НИШТА НЕ ГАРАНТУЈЕМ, АЛИ ИМАМ ОСЕЋАЈ ДА ЂЕМО УСПЕТИ!

КРАЈ



КАТИЦУ  
ЗАЛЕПИТЕ  
НА КАРТОН  
И ИСЕЦИТЕ  
(ХАЉИНЕ  
НЕ  
ЛЕПИТЕ)

# ОБУЦИТЕ СНОРКИЦУ КАТИЦУ



ЖЛП





## БРОД КОЈИ, СРЕЋОМ, НИЈЕ ЗАПЛОВИО

Вознесенско острво које се налази у централном Атлантику (на пола пута између Јужне Америке и Африке) имало је некада више него чудно име: „Брод Ње-ног Величанства Вознесење усидрен у луци“. Како то? Године 1815. на острву је смештен војни гарнизон,



али у државној благајни није било пара да се плати његово издржавање. Тада је нађено лукаво решење – острво је преквалификовано у брод, а за морнарицу је у Великој Британији увек било пара. Домаћи становници постали су морнари и, под командом официра морали да „врше службу“.

Тек 1881. Вознесењу је враћено раније име и право да опет може да буде – острво. ■



## НАПРЕДНИ ПЧЕЛАРИ

Прошле године перуански цариници приметили су да из њихове домовине сваког дана границу с Еквадором пређе неколико теретних камиона са кантама пуним меда. Шта ће Еквадоријанцима одједном толике количине увозног меда кад га код њих има сасвим довољно? Питање је захтевало одговор и цариници су послали једну канту на експертизу. Њихова сумња се потврдила: у меду се налазио кокаин.

Неочекивано је, међутим, било нешто сасвим друго: стручњаци су утврдили да дрога уопште није механичким начином умешана у мед – већ је мед сам по себи имао особине наркотика. Касније се испоставило да су трговци дрогом „напасали“ пчеле на плантажама биљке коке од које се добија кокаин. Тако су добијали „природни мед са укусом дроге“. ■

## СУВОЗАЧ

У Сједињеним Америчким Државама живи човек по имену Вилијам Дејвид Бовин који има пса са заиста необичним именом: сер Бистрооки Бовин II или краће – Бад. Нимало обичан пас.

Вилијам Бовин, наине, види јако лоше: њему функционишу само периферни делови мрежњаче састављени од штапичастих ћелија које, као што се зна, не примају боју. Тако Бовин, између осталог, не разликује боје на семафору. Али, зато је ту његов верни друг Бад. Он обавезно седи поред свог господара и лајањем му сигнализира промену боје на семафору!

Недавно су Бовина ухапсили. Полицајци су угледали кола која кривудају и закључили да је возач – пијан. Дување у балон, међутим, дало је негативан резултат, али се зато уз пут утврдило да је возач готово потпуно слеп.

Окружни судија пустио је из затвора и Бовина и Бада, одустао од тужбе за кршење саобраћајних правила и чак није одузео возачку дозволу Бовину с образложењем да „до тада тандем није направио ниједан једини саобраћајни прекршај“. ■



## КОРИСНЕ КЊИГЕ

### PROGRAMIRANJE ZA POČETAK

## ПРОГРАМИРАЊЕ ЗА ПОЧЕТАК

Приручник заснован на два принципа:

### 1 СВЕ У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ: PZP

- увод у рачунарску логику
- алгоритам и како се прави
- правила програмирања
- BASIC – универзалне наредбе за рад на свим микрорачунарима, са програмима
- упознајте PASCAL, FORTRAN, LISP, APL, LOGO, FORTH, упоређење са BASIC-ом.
- УПОРЕДНЕ ТАБЕЛЕ BASIC-а ЗА: SPECTRUM, COMMODORE 64, GALAKSIJU, TRS 80, BBC.
- МАШИНСКИ ЈЕЗИК – Програмирајте свој COMMODORE, SPECTRUM, APPLE ORIC, BBC, GALAKSIJU.
- ГОТОВИ ПРОГРАМИ ЗА: CBM 64 и SPECTRUM.

### 2 НАЈЛЕВТИНИЈА КЊИГА: PZP

на 128 страна, 17 x 24 cm, с обзиром на обим и садржај PZP нема такмаца. Поручите одмах, платићете кад PZP стигне на вашу адресу.

### НАРУЧБЕНИЦА („Политички забавник“)

Овим неопозиво наручујем \_\_\_\_\_ примерака књиге ПРОГРАМИРАЊЕ ЗА ПОЧЕТАК, у ауторском издању КОРИСНЕ КЊИГЕ по цени од 2.690 динара за примерак. Књигу ћу платити поужењем.

ПРЕЗИМЕ ИМЕ

УЛИЦА И БРОЈ

МЕСТО и поштански број

Слати на адресу: КОРИСНЕ КЊИГЕ (за LT) п.п. 13, 11050 БЕОГРАД

## СВЕ У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ



## ПРИМИТЕ НАШЕ ПОШТОВАЊЕ И ИЗВРСНО ПИВЦЕ

Обичај је да приликом званичних посета две стране размене мање поклоне. Није познато шта је дотични амерички католички свештеник добио на поклон од Ватикана, али је он папској држави поклатио сувенире из родног краја: пар скија и изванредан број лименки чувеног пива из Колорада. ■

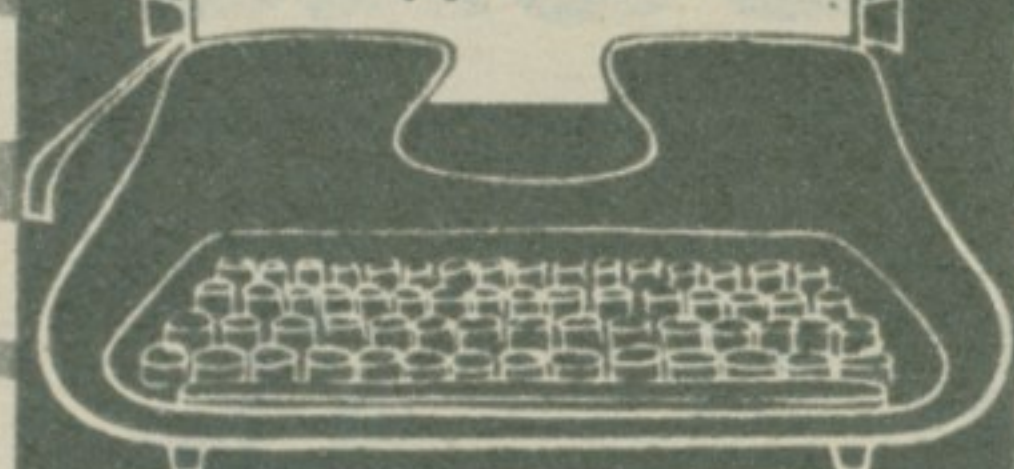
## УЋИТЕ У ЛИФТ И – ОТВОРИТЕ УСТА!

Најбржи лифт на свету жури горе-доле у једном токијском шездесетос-пратном облакодеру. Његова брзина износи нешто преко 36 километара на час, односно више од десет метара у секунду. По-већати даље ову брзину изгледа да је немогуће: путници, наине, већ сад имају непријатно осећање у ушима због сувише брзе промене атмосферског притиска, па им се препоручује да „гутају“ ваздух отворених уста, као кад се авион нагло пење увис. ■





НЕШТО  
МЕ  
ГУШИ  
У  
ДУШИ



## МОКРЕ МОРЕ

### Потиснута агресивност

Данас говоримо о невољном мокрењу деце. Реч је о ноћном (enuresis nocturna) или дневном (enuresis diurna) умокравању. Претежно се јавља код деце до 12 година старости, изузетно ретко код старије деце. Поремећај је функционалног карактера, што значи да у 5:1 случајева нема органских поремећаја било у системима који излучују течност из организма, било у нервним путевима који управљају овим системима. Поремећај обично, сам по себи, нестаје када дете наврши 12 година живота.

Ми данас пишемо због Мира. Она нам са своје стране пише кратко писмо у коме износи свој велики проблем пошто се осећа „најнесрећнијим створењем на свету“ заборавља да каже колико је стара, и још по неку ствар из сопственог живота, али то није одлучујуће за нашу рубрику. Мира, наиме, понекад ноћу мокри у кревет. Њена мајка је бесна, отац погођен. Мира, иако лепа и прихваћена од друштва због урођеног шарма, тешко пати због сопствене непослушности бешике. Два проблема јој причињавају тешкоће. Први је непосредан. Када, на пример треба да преспава код другарице ужасно се боји да ће њена тајна бити проваљена. И други, мање важан, али исто тако значајан. Пита се: шта ће се десити кад дође време да се уда? Да ствар буде гора, разни лекови које је ревносно узимала по препоруци лекара, нису помогли да њене мокре море престану.

У модерној науци данас постоје, углавном, два објашњења феномена невољног мокрења. Психоналитичари тврде, да је енуреза само површни знак дубљих конфликта у детету. Основа феномена лежи у потиснутом непријатељству детета према родитељу супротног пола, због несвесних сексуалних потреба тог истог детета према родитељу истог пола. Конфликт ове врсте психоналитичари називају Едиповим комплексом. Краљ Едип је трагично лице истоимене Софоклове трагедије. Он је, не знајући убио сопственог оца, оженио се мајком, и као сви јунаци у грчким трагедијама несрећно окончао свој умрљани живот.

Две чињенице озбиљно доводе у сумњу ставове психоналитичара. На пример, Ј. Тајман и Н. Гранон, с Универзитета у Тел Авиву, у карактеристичном истраживању нису добили убедљиве потврде да су енуретична деца агресивнија према мајци од деце која немају ове проблеме. С друге стране, нису ни у фантазији испољавала значајнију агresiју према једном од родитеља. И на крају, у општем смислу, деца која невољно мокре, нису према налазима ових истраживача агресивнија од друге деце.

Друга чињеница је још убедљивија. Психоналитичка терапија ове деце, која има основни циљ да дете постане свесно да мокрењем изражава непријатељство или неки други потиснути комплекс, није доводила до престанка невољног мокрења у мери која би се битно разликовала од самолечења простим проласком времена.

Једна ствар је ипак несумњива. У породици енеуретичне деце најчешће влада посебна психолошка клима. Заиста, она је некада узрок невољног мокрења деце, али чешће последица незадовољства проблемом који настаје због самог мокрења

## БЕШИКА И ПАС

Наука данас зна за једноставније, али поузданије објашњење узрока невољног мокрења. Пођимо од искуствене чињенице. До друге године живота детета мокрење је аутоматска, рефлексна радња као одговор детета на дражи пуне бешике. Са сазревањем детета, односно са зрењем одређених структура у мозгу, дете учи да контролише мокрење. Ако се изражавамо строгим језиком науке, бешика детета учи (чак и она учи!) да и поред сопствене пуноће, не опуст свој затезач (сфинктер) и напрегне тело, да би њена течност отишла унеповрат. Како учи, не само бешика, него и наши други органи? Одговор је: као Павловљев пас. Многи знају за експеримент чувеног руског психофизиолога Павлова. Изгладнелог пса Павлов је у временски кратком интервалу „бомбардовао“ двома дражима: звоњавом и храном. После неколико

понављања, пас је балавио на звоњаву као да је звук звона најкуснија храна. Другим речима, у нервном систему пса створио се тренингом нови (условни) пут уз стари (безусловни) – балављење на храну, који је псу дат рођењем.

Проблем деце која невољно мокре логички је повезан са суштином експеримента Павлова. Дете, сличним механизмом, није научило да се на драж пуне бешике буди и своје потребе обави на месту које је за то одређено. Реч је, дакле, о дефекту стицања навике. Зашто се ово догађа? Разлози су бројни. Дубок сан детета у временима када се стиче навика задржавања мокраће је један од могућих узрока енурезе. Сан детета је једноставно дубљи, од „будне“ бешике. Најједноставнији начин решења овог проблема је да се дете док не стекне навiku буди у критично време. Други разлог је „слабија“ (али не болесна) бешика. Дете се рађа са бешиком која није способна да довољно дуго држи мокраћу. Каква је помоћ, видећемо касније.

## „МОКРИТИ ИЛИ НЕ МОКРИТИ...“

Иако жлезде и органи пса и човека реагују сличним механизмима, чак и загрижени научници не изједначавају „психу“ пса и душу детета. Дете има сопствену психологију. Због грешака у васпитању или специфичне животне ситуације (неразумевање између родитеља, препуштање „специјалног“ васпитања баби и деди, болешљивост детета, алкохолизам родитеља и др.) дете може бити преплављено разним емоцијама и потребама. Како је немоћно да реши конфликт, који по природи ствари треба да разре-

ше старији, може испрва свесно а касније, аутоматизовано (оно што психоналитичари називају несвесним) да проблем „разрешава“ невољним испуштањем мокраће. Говори се да дете привлачи пажњу, а суштински је реч о мокрењу као инструменту за изражавање не само пажње него и комплетнијих потреба. Ова врста учења назива се инструменталним условљавањем. Када се већ створи навика она постаје аутоматизована радња, и наравно, одваја се од првобитног конфликта који је учествовао у њеном стварању.

## ГДЕ ИМА НАВИКЕ, ИМА И ОДВИКЕ

У лечењу енурезе данас су у моди лекови који стимулишу нервни систем детета. На жалост, нема чврстих доказа да помажу. С обзиром да могу развијати навiku а некритички преписани успоравати развој детета, паметније је да се проблем разрешава другим путевима.

Разговори с дететом (психотерапија) је корисна, али сама по себи није управљена специ-



фично на престајање невољног мокрења. Ипак, опушта дете, смањује му осећање кривице, спречава самоизолацију и умирује родитеље. Другим речима, прихотерапија омогућава складан психички развој детета који због невољног мокрења (дете себе доживљава као мање вредно) може бити ометен.

Самотренинг сопствене бешике често, без додатних интервенција, решава проблем. Једноставно, дете треба пар месеци да вежба да у току дана једно разумно време свесно задржава мокрење. Више тачности које дете треба у овом периоду да пије, изазива чешће потребе за мокрењем, па самим тим и тренинг је ефикаснији.

Метода избора у лечењу енурезе је поступак заснован на стицању навике да се дете буди када се јави драж из пуне бешике, чиме дете уједно и стиче способност да једно време може да трпи надражај пуне бешике без непосредног пражњења. Поступак се назива „терапија мокрим чаршавом“. У терапији се користе комерцијални апарати израђени на следећем принципу. Између две порозне плоче, уметнут је суви чаршав на коме дете лежи. Плоче су серијом батерија везане за звоно. Када прве капи мокраће овлаже чаршав, он престаје да служи као изолатор, док заузврат, мокраћне капи делују као електролит, чиме се ствара веза између плоче, и звоно звони да би пробудило дете. Примена терапије је једноставна и ефикасна. Десетак дана је довољно да би невољно мокрење престало. Ако се по престанку терапије поново јави, треба поступак поновити.

У неким стручним круговима ова врста терапије се прима невољно. То је неоправдано. Указује или на неразумевanje проблема енурезе, или на неоправдан страх од савремене технологије.

Јездимир Здравковић



# С ТРАЖИ ПОСАО

Није – него

Од свих који су тог јутра чекали пред вратима референта за запошљавање, он је свакако био најчуднији. Онако погурен, готово савијен у лук, једва је сео на клупу. Са собом је вукао једно велико слово А, за које није било места на клупи, па га је положио крај себе на под. Једна жена која је дотле крај прозора читала новине поче радознано да га загледа, и најзад упита:

– Извините... јесте л' ви Це или Ес?

– Ја сам С – учтиво одговори он. – Ћирилицом. А могу да будем и овакав – рече и искриви се као змија. – То кад сам у латиници. Ја сам предлог, знате.

– Молим? – рече жена, која ништа није разумела. – Имате неки предлог?

– Ја сам предлог. Предлог с, као кад кажете „супа с резанцима“.

– А, тако... А зар се не каже „супа са резанцима“?

Он уздахну, подиже „А“ са пода и рече:

– Видите, по правилу, ја ово „А“ узимам само кад морам. Рецимо, „тањир са супом“ или „човек са женом“. Ту без „А“ не би могло да се изговори. А иначе сам напросто С. И без апострофа, молим! Ужасно ме нервира кад ми људи прикаче апостроф, па напишу „с' поштовањем“ и томе слично!

– Добро, добро – уплашено рече жена. – А јесте ли досад били запослени?

– Јесам, и где треба и где не треба. Људи кажу „руковати с апаратом“. А правилно је: руковати апаратом. Кажу „идем с возом“. Питају: „Са чиме си закуцао ексер?“ Један политичар рече пре неки дан: „Са оним што смо постигли не можемо бити задовољни“. Ви схватате, зар не, да ту мени није место. Требало је рећи: идем возом; чиме си закуцао ексер; оним што смо постигли не можемо бити задовољни.

– Па ви, изгледа – рече жена – имате и превише посла, а дошли сте да га тражите!



– Е, хоћу да ме упуте тамо где сам заиста потребан. Рецимо... пардон, јесу ли вам то данашње новине? Одмах ћу вам показати пример.

Узе женине новине, прелиста их и рече:

– Ево, видите овде. „Млади пијаниста је изванредном лакоћом одсвирао сонату...“ Дозволите, клавир се свира прстима а не лакоћом! Ту је требало рећи „одсвирао с изванредном лакоћом“, као што кажемо „погледао ме је с тугом“ и слично. А ово је још горе. „Јавни тужилац тврди да о овим догађајима није био упознат.“ Мој колега О има сасвим доста задужења, зашто му још дају и моје послове? Требало је написати или да јавни тужилац није био

обавештен о догађајима, или да није био упознат с догађајима.

– Па да – рече жена. – Упознајем се с човеком, а не о човеку.

– Тако је. Онда, људи стално говоре „обзиром на то и то“, „обзиром на ситуацију“ и слично, а тај

израз не може да буде без мене: с обзиром! А још понављаме сам овамо дошао због везе.

– Ех, да – уздахну жена. – Данас ако немате везу и протекцију, не вреди ни да тражите посао...

– Нисте ме разумели. Људи кажу „у вези вашег писма“, „у вези јутрошњег разговора“, „у вези овога“, „у вези онога“, а заборављају да уз именицу веза морам доћи ја! Правилно

је: „у вези с вашим писмом“, „у вези с разговором“, „у вези с тим“...

У том тренутку отворише се врата канцеларије, изађе један младић, а изнутра се зачу узвик: „Следећи!“

– Хоћете ви? – упита С.

– Не, ја чекам код онога преко – рече жена. – Извол'те ви само.

С закуца на врата и уђе. Није прошло ни пола минута, а он се поново појави, сав натмурен.

– Шта би? – изненађено упита жена. – Зар сте већ готови?

– Ма пустите – прогунђа он. – Чим сам ушао, рекао ми је: „Мене је колегица упознала о вашем захтеву. У вези тога, обзиром да сте већ били запослени...“ Видим ја да сам дошао на погрешну адресу! Док ови чиновници ту седе, нема наде ни за мене ни за вас. Ајд', до виђења!

Одмахну руком, узе своје „А“ и изађе, залупивши врата за собом.

Иван Клајн

Илустровала: Босиљка Кићевац



## АСТРОНОМИЈА: ЗВЕЗДЕ СВЕ БЛИЖЕ

При првом погледу на телескоп који се налази на травњаку испред зграде Универзитета Лавал у канадској покрајини Квебек не запажа се ништа необично. Благо удубљено огледало пречника једног метра скупља и одбија слабашну светлост звезда у окулар камере постављене изнад њега. Блистава површина огледала изгледа савршено правилно, толико је глатка да би човек могао да се закуне како је чврста.

Утисак vara. Огледало које смо описали у ствари је локва течне живе у плитком дрвеном раму. Један додир, и површина би се заталасала. Стога, како би сачувао облик, телескоп мора увек да буде у хоризонталном положају.

### Савршено једноставно решење

Док се дрвени рам обрће на ротационом постољу описујући пун круг сваких шест секунди, жива се благо успиње ка ивицама рама и тоне на средини, слично кафи када се промути кашичицом. У складу са вечним законима физике, сјајна површина течног метала поприма облик параболе, уобичајен за чврста огледала каква се користе код стандардних телескопа.

— Савршено једноставно решење — изјављује конструктор, астрофизичар са Лавала Ермано Бора.

Захваљујући том „савршено једноставном“ решењу астрономија ће можда коначно успети да помери крајњу границу величине телескопских огледала која је достигнута 1974. године када су совјетски техничари завршили рад на највећем телескопском огледалу на свету код места Зеленчуксаја на Кавказу.

Од тада достигнутих рекордерских шест метара пречника даље се није мрднуло: изнад те величине на стакленим огледалима се под утицајем њихове сопствене тежине и температурних промена по правилу јављају улегнућа или друге деформације.

Једно од могућих решења је да се неколико мањих огледала склопи у једно велико. На том принципу саграђено је компјутерски синхронизовано сложено огледало телескопа на Маунт Хопкинсу у Аризони чијих шест делова има заједничку сабирну моћ телескопа пречника 440 центиметара.

Четири стотине четрдесет центиметара је још 160 центиметара далеко од непревазиђених шест метара, а Бора тврди како ће примена течне живе омогућити изградњу практично савршено правилних појединачних огледала барем пет пута већих од другог по величини телескопа на свету, онг на Маунт Паломару (САД), пре-

# Поглед кроз локву живе

**АСТРОФИЗИЧАР ЕРМАНО  
БОРА ВЕРУЈЕ ДА ЈЕ НА  
ПУТУ ДА ПРОБИЈЕ КРАЈЊУ  
ГРАНИЦУ ВЕЛИЧИНЕ  
ТЕЛЕСКОПА. СТВАР ЈЕ  
УТОЛИКО НЕВЕРОВАТНИЈА  
ШТО КАО РЕШЕЊЕ НУДИ  
НЕКА НОВА ОГЛЕДАЛА**

ра чак верује како је она морала пасти на памет Исаку Њутну који је био упознат с понашањем течности изложених ротационом кретању и који је 1671. изградио један од првих рефлексних телескопа. Први примитивни модел течног телескопског огледала изградио је 1908. године Американац Роберт Вудс са Универзитета Џон Хопкинс.

Вудс је, у неку руку, био унапред осуђен на промашај. У његово доба још није било мотора који



**Ермано Бора са својим  
телескопом: на прав поглед  
изгледа као да је површина  
огледала чврста.**

би могли да обезбеде обртање огледала уједначеном брзином, услед чега се облик течне површине његовог огледала непрекидно ме-

њао, нити је могао да избегне вибрације због којих су се на њој стварали таласићи. Вудс је био свестан још једног недостатка свог телескопа: како је увек морао да се налази у хоризонталном положају, он није могао да се упери на занимљиве звезде или галаксије, нити је помоћу њега дугом експонажом могло да се прати кретање небеских тела у току Земљине ротације.

Модерна технологија решила је бар део ових тешкоћа. Течно огледало Ермана Бора окреће прецизан синхронизован мотор, а вибрације су избегнуте његовим постављањем на ваздушна лежишта која готово у потпуности одстрањују трење.

Мада му је положај фиксиран, телескоп са огледалом од течне живе покрива део неба двапут шире од пуног месеца и, док се Земља окреће, осматра узан, али дугачак појас свемира. Када би се већи број течних телескопа поставио на различитим географским ширинама, астрономи би, како Бора верује, могли да израде карту тешко видљивих, најудаљенијих галаксија, открију како су оне распоређене у свемиру и захваљујући томе сазнају много о структури и еволуцији васионе. Или би, рецимо, могли да кратком експонажом сваке ноћи снимају одређену галаксију, добијене снимке сачувају и затим им придружују снимке начињене наредних ноћи, све док се на тај начин не сакупи довољно података помоћу којих би се открили претходно неуочени детаљи.

Једна предност Бориног телескопа је извесна: јевтин је. Модел пречника једног метра који је изградио 1982. године коштао га је свега седам и по хиљада долара (око 35 милиона старих динара). Бора је уверен да би за 7,5 милиона долара (око 34,5 старих милијарди) могао да изгради течно телескопско огледало пречника чак 30 метара.

### Најтеже је већ доказано

Пред Ерманом Бором је још много нерешених проблема:

— Реч је о томе да је тешко стално увећавати величину неке ствари. У нашем случају то значи да ћемо морати да направимо већа ротациона постоља, да употребимо снажније моторе да их покрећу, а при том ће се неизбежно појавити и тешкоће око тежине.

Друга невоља коју треба савладати је мрешкање течне површине живе, али изгледа да је решење већ нађено: према досадашњим искуствима, довољан је танак слој уља да то онемогући. Испоставило се, такође, да се скрама од живиног оксида и прљавштине која временом замагљује течно огледало, лако уклања.

Ермано Бора верује како има разлога да буде задовољан. Успео је да докаже оно најтеже: да је могуће направити квалитетно телескопско огледало од течне живе.

— Ова огледала нам неће дати коначне одговоре на најзначајнија питања о пореклу свемира, али би требало да нам помогну да дођемо до сазнања која ће нам омогућити да их себи поставимо. **М. И.**



# ХИТ

ИНТЕРВЈУ: ПОЛ МАКАРТНИ

## САМ, НЕУНИШТИВ



**ЗВЕЗДЕ ДОЛАЗЕ И НЕСТАЈУ НА МУЗИЧКОМ НЕБУ, А ПОЛ МАКАРТНИ ВЕЋ ВИШЕ ОД ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ СТОЈИ НА ЊЕМУ ПОПУТ СУНЦА ОКО КОГ СЕ СВЕ ОКРЕЋЕ И КОЈЕ ЈЕ САМО СЕБИ МЕРА. НЕДАВНО ЈЕ ОБЈАВИО НОВИ АЛБУМ „ПРИТИСНИ ДА БИ ЗАСВИРАЛО“ („PRESS TO PLAY“) И ТИМ ПОВОДОМ МАЛО ПРИЧАО**

На овој плочи налази се једна песма за коју би се могло рећи да по духу много више одговара панку него било чему што сте до сада радили. Зове се „Љут“ („Angry“) и то је стање које се никада раније није доводило у везу с Полом Макартнијем. Шта љути Пола Макартнија?

– Исте ствари које љуте већину људи, свакодневни проблеми – саобраћајне гужве и сличне глупости – али и неке друге ствари. Рецимо начин на који се у

Великој Британији третира проблем белих и црних људи у Јужној Африци. Не могу да поверујем да некога треба убеђивати како није нормално да једна раса буде потлачена и да су ту санкције једно сасвим нормално средство. И тако наш премијер говори „Не“, док групе које се боре за људска права вичу „Да“, као да ту уопште има нешто спорно. Такве ствари ме љуте.

Како гледате на сензационализам у рок музици – на све већу употребу секса и насиља у текстовима и имиџу? Да ли се бојите евентуалног утицаја таквих ствари на вашу децу?

– Што се моје деце тиче, потпуно сам миран јер слушају добру музику „Симпл Мајндс“ („Simple Minds“), „Диреј Стрејтс“ („Dire Straits“), „Тирс Фор Фирс“ („Tears For Fears“) и њима сличне групе. Али то је њихов избор, ја никада нисам хтео да утичем на њих у том смислу, јер знам да никако не бих волео да је мој отац на било који начин покушао да ми „покаже“ да треба да волим Елвиса, на пример. Да ли су вам блиске идеје „PMRC-а“, грише вашингтонских супружника који се залажу за рангирање плоча позрастима слушаљца који уопште смеју да их купују?

– Да, знам, основ њиховог протеста су текстови и ух... мислим да их схватам. То је исто као с новинама и цензуром. Ја не мислим да то СТВАРНО треба радити, али замислите овакву ситуацију: појави се, рецимо, изузетна хеви-метал група која у својим песмама заговара убијање и обожавање Ђавола (са-

танизам). Објави ли таква група албум, догодило би се да се велики број деце окрене сатанизму. И шта онда радити, претпостављам да би неко у једном моменту морао да каже: „У реду, момци, сви ми поштујемо уметничку слободу, али нешто овакво нам заиста није потребно“. Не знам, опасно је имати цензоре, али опасно је и имати ствари које се крећу у погрешном правцу, можда су управо такве групе као што је „PMRC“ решење, мотре и галаме, тако да су и „произвођачи“ и публика на опрезу, а немају конкретну моћ, не уједају никога.

Вратимо се мало вашој музици. Да ли прихватате оптужбе да у вашој музици од распада „Битлса“ има сувише „меканих“ тонова, све више поп звука?

– Да, сигуран сам чак да је то истина. Невоља је у томе што човек не може вечно да прави искључиво одличне песме. Ако је грешка заиста присутна у неким мојим песмама, она је искључиво моја, једноставно неке песме сам остављао недовршене, а истина је и да сам музички мекши него што би можда требало да будем, не увек али... Ја нисам од сујетних типова, и када неки критичар каже за моју песму: „Ова не ваља“, врло често се сложим са таквим ставом. Има на мојим плочама неких песама за које не само да мислим да нису добре, него једноставно не могу да их слушам. Али понекад направим и неку заиста добру, осетим неки леп талас изнутра и тада знам да све ово још увек има смисла.

Тешко је пропустити ово питање: – Какве су шансе да тројица преосталих „Битлса“ удруже снаге и снине нешто?

Не знам. Ја бих то волео, али ствар је врло осетљива. Мислим да је свој тројици драже да још сачекамо него да нам се целокупна светска штампа, радио и телевизија сруче на главу. Али ја бих заиста волео да нешто урадимо и неколико пута сам причао са Џорџом (Харисон) о томе да уђемо у студио и отпрангијемо пар акустичних нумера, само нас двојица и само гитаре. Тако да имам утисак да се цела та ствар полако загрева, што је лепо, јер је време такво да треба свежег ваздуха. Може се рећи да видим наду за ту идеју, али не желим да ја пожуријем, једноставно сам наместио уши и слушам. Чекам да чујем како почиње само од себе.

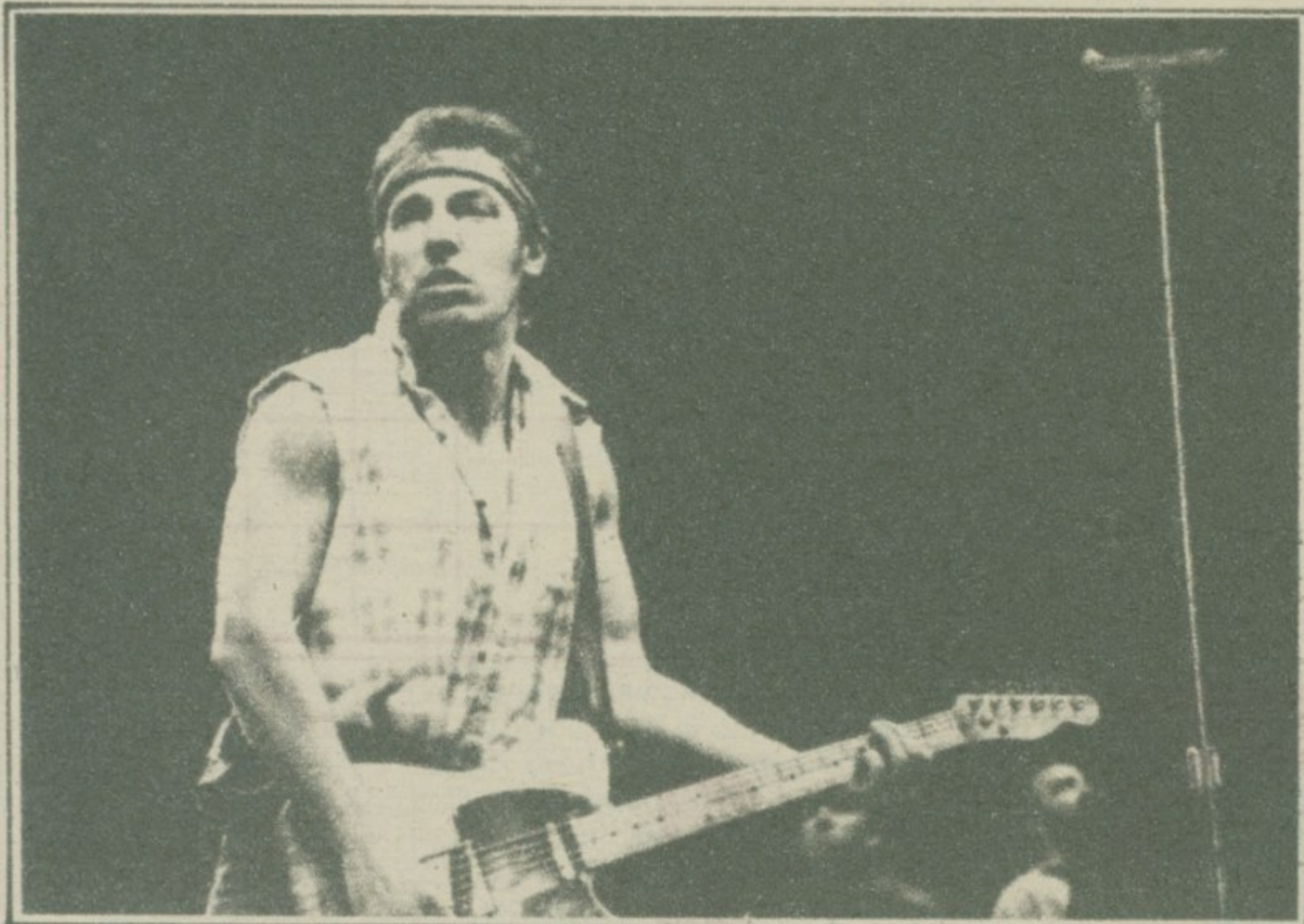
У међувремену размишљао о томе како би требало да окупим пратећу групу за своје потребе. У време „Битлса“ сва четворица смо тврдили да се тиме нећемо бавити кад нам буде четрдесет, али мени је то још драго. Појавио сам се пре отприлике пола године на једном добротворном концерту и на бини се срео са Ериком Клептоном, Марком Нофлером, Брајаном Адамсом, Елтоном Џоном, Тином Тарнер. Мени је било драго да их видим, неки од њих су чак и старији од мене, а они су се радовали што сам ја ту. Осећао сам се изврсно и схватио сам да бих могао да свирам сваке ноћи, тако да сам решио да окупим групу, и то ћу сигурно урадити.

Да ли ћете, без обзира на све, оставити седе у коси? Делују доста отмено.

– Да, оставићу их. Кад прећете четрдесету, игра је завршена, нема више маскирања. Мојој жени се, штавише, овако свиђам. Ринго се не слаже с њом, једном ми је рекао да би требало да их офарбам. Имам утисак да се он осећа старији зато што ја изгледам старије него што бих могао. Али, то је живот. Сваког секунда смо старији и основна ствар је покушати да уживате у томе. И врло сам изненађен када схватим да најчешће успевам у томе.



## ДОГОДИЛО СЕ...



**20. фебруара** – 1973. у Еделејду (Аустралија) полиција се скоро сат тукла са 4000 обожавалаца „Ролингстонса“ који су изазвали „устанак“ јер нису могли да дођу до карата за концерт својих љубимаца. Коначан исход – четрдесет ухапшених.

**21. фебруара** – 1964. „Битлси“ се враћају са своје прве америчке турнеје. „Чездесет процената од продатих сингл плоча у САД те године су плоче „Битлса“, просечно 2,5 милиона комада месечно.

**22. фебруара** – 1968. „Џенезис“ („Genesis“) су објавили свој први сингл у каријери „Тихо сунце“ („The Silent Sun“), за компанију „Дека Рекордс“ („Decca Records“).

**23. фебруара** – 1979. „Дајер Стрејтс“ су у Бостону одсвирали први концерт на својој првој америчкој турнеји.

**24. фебруара** – 1967. „Би Џиз“ („Bee Gees“) су потписали један од оних уговора за које се каже да су историјски – са менаџером Робертом Стигвудом (на фотографији други слева), који је тим поводом изјавио да је „њихове међународне потенцијале као аутора и извођача апсолутно немогуће преценити“. Време је показало да је био више него у праву.

**25. фебруара** – 1977. група „Џем“ („Jam“) потписала је уговор с великом диско кућом „Полидор“ („Polydor“) као прва новоталасна група у историји фирме.

## СВЕ ПЛОЧЕ



### „Pretenders“ („PRETENDERS“)

„Pretenders“, (јануар) 1980.  
„Pretenders II“, (август) 1981.  
„Learning To Crawl“, (јануар) 1984.  
„Get Close“, (октобар) 1986.



## ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

### WAR PAT

WAR:

*What is it good for  
Absolutely nothing  
War  
What is it good for  
Absolutely nothing  
War is something that I  
despise  
For it means destruction of  
innocent lives  
War means tears in  
thousands of mothers' eyes  
When their sons go out to  
fight to give their lives*

CHORUS:

*War  
What is it good for  
Absolutely nothing  
Say it again  
War  
What is it good for  
Absolutely nothing*

*War  
It's nothing but a  
heartbreaker  
War  
Riend only to the  
undertaker  
War is the enemy of all  
mankind  
The thought of war blows  
my mind  
Handed down from  
generation to generation  
Induction destruction  
Who wants to die*

SCHORUS:

*War has shattered many  
young men's dreams  
Made them disabled bitter  
and mean  
Life is to precious to be  
fighting wars each day  
War can't give life it can  
only take it away*

*War  
It's nothing but  
heartbreaker  
War  
Friend only to the  
undertaker  
Peace love and  
understanding  
There must be some place  
for these things today  
They say we must fight to  
keep our freedom  
But Lord there's gotta be a  
better way  
That's better than  
War*

Рат  
За шта је добар  
Ни за шта  
Рат  
За шта је добар  
Ни за шта  
Презирем рат  
Јер уништава невинне  
животе  
Рат значи сузе у  
хиљадама мајчинских  
очију  
Када синови иду да  
борби дају своје животе

ХОП:  
Рат  
За шта је добар  
Ни за шта  
Реци то поново  
Рат  
За шта је добар  
Ни за шта

Рат  
Ништа друго до  
срцоломац  
Рат  
Једини гробарев  
пријатељ  
Противник људског рода  
Мисао о рату ми разара  
ум  
Преношена с колена на  
колена  
Накупљање разарања  
Ко жели да умре

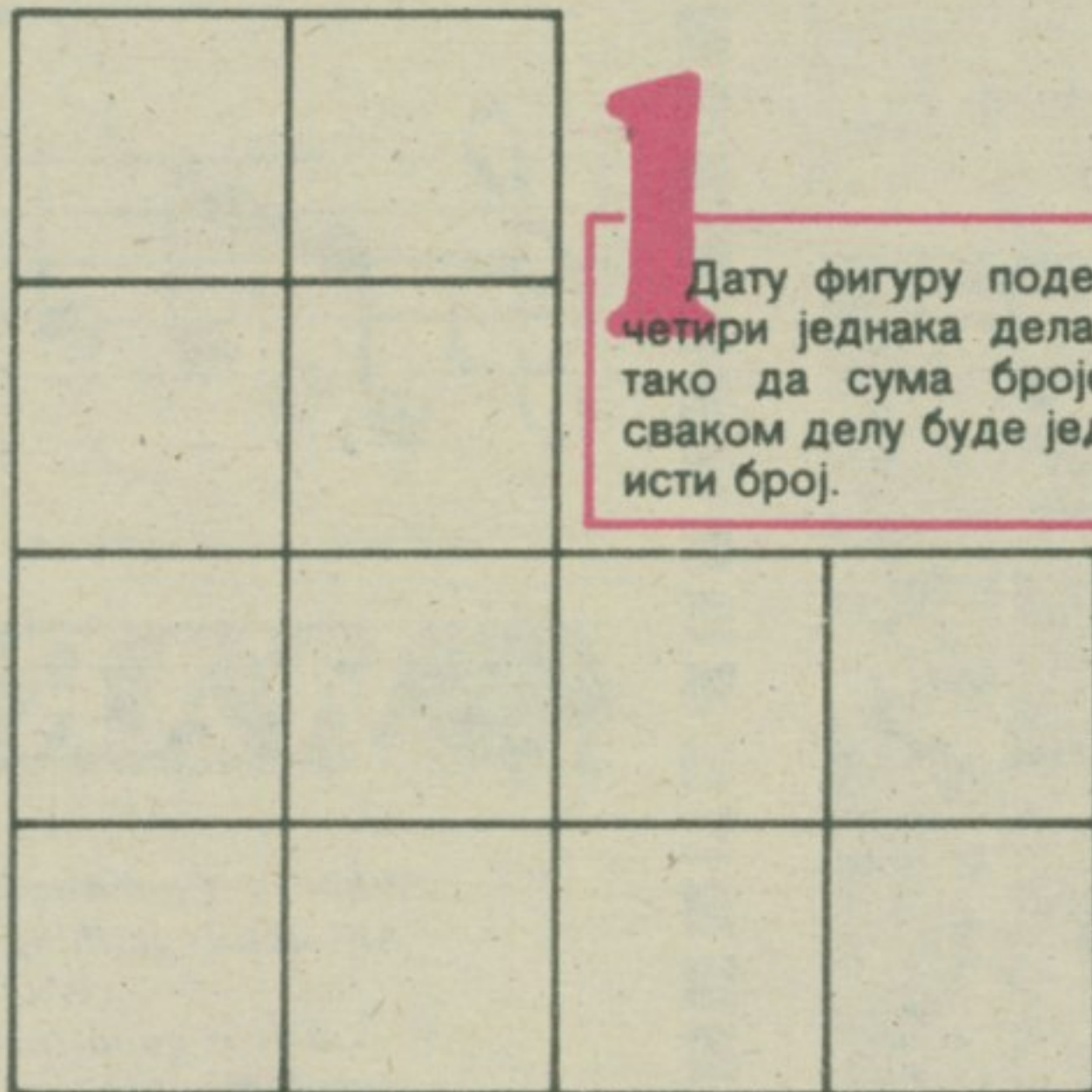
(ХОП)  
Рат је срушио снови  
многих младих људи  
Учинио их неспособним  
опорим и злим  
Живот је сувише  
драгоцен да би се  
свакодневно ратовао  
Рат не даје само односи  
живот

Рат  
Ништа друго до  
срцоломац  
Рат  
Једини гробарев  
пријатељ  
Мир љубав и разумевање  
Мора постојати неко  
место за те ствари данас  
Кажу да се морамо  
борити да бисмо  
сачували слободу  
Али Боже мора да  
постоји бољи начин  
Неки бољи него што је  
Рат

Аутори: Барет Стронг и  
Норман Витфилд;  
изводе: Брус Спрингстин  
и „И Стрит Бенд“ (Bruce  
Springsteen And The „E  
Street Band“)

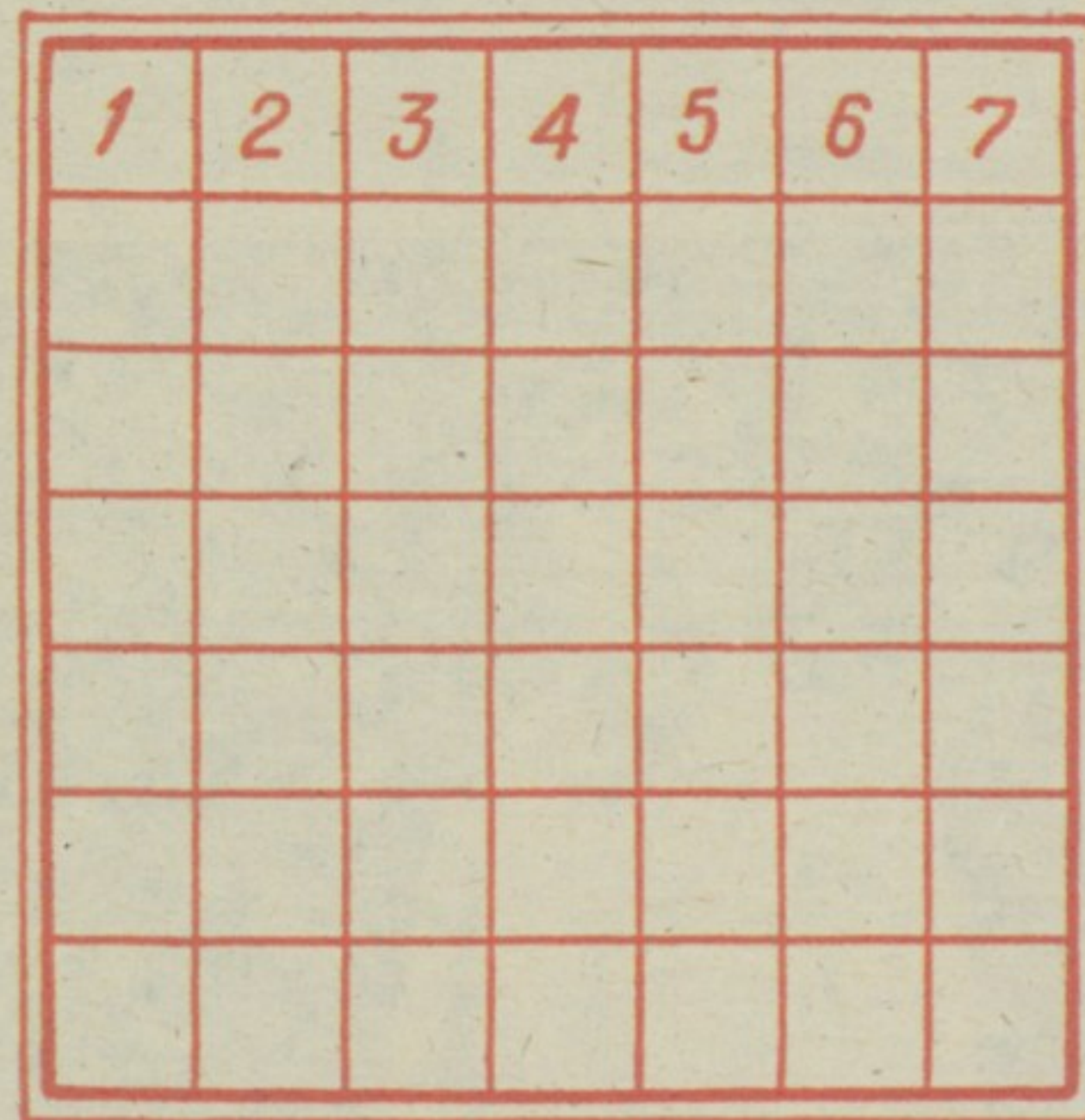
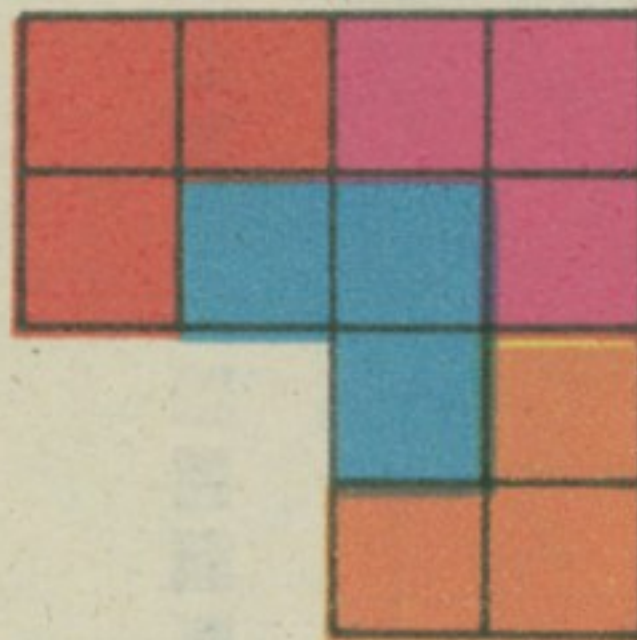


# ГЕОМЕТАР И ЧЕТИРИ НАСЛЕДНИКА



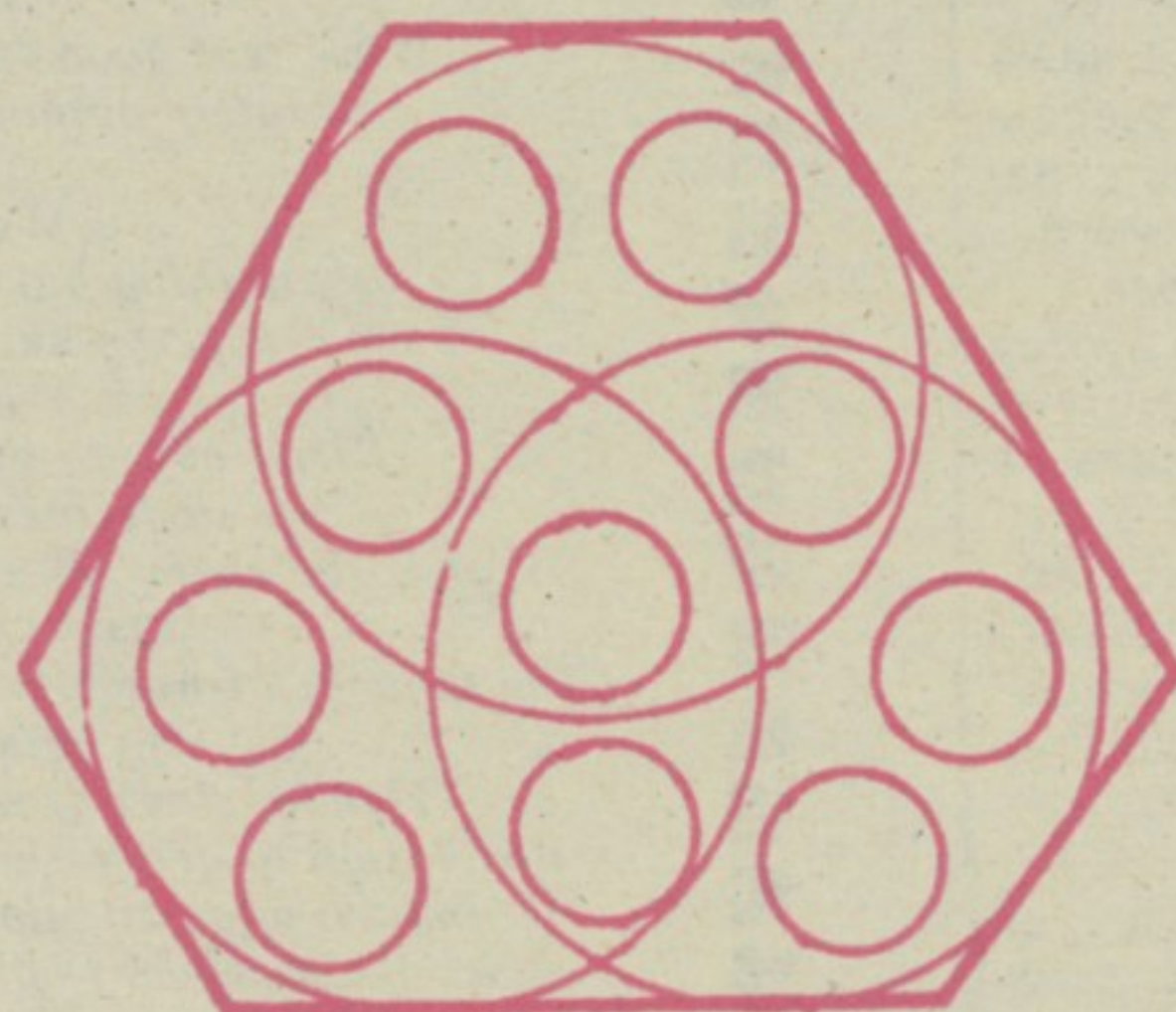
1

Дату фигуру подели на четири једнака дела и то тако да сума бројева у сваком делу буде један те исти број.

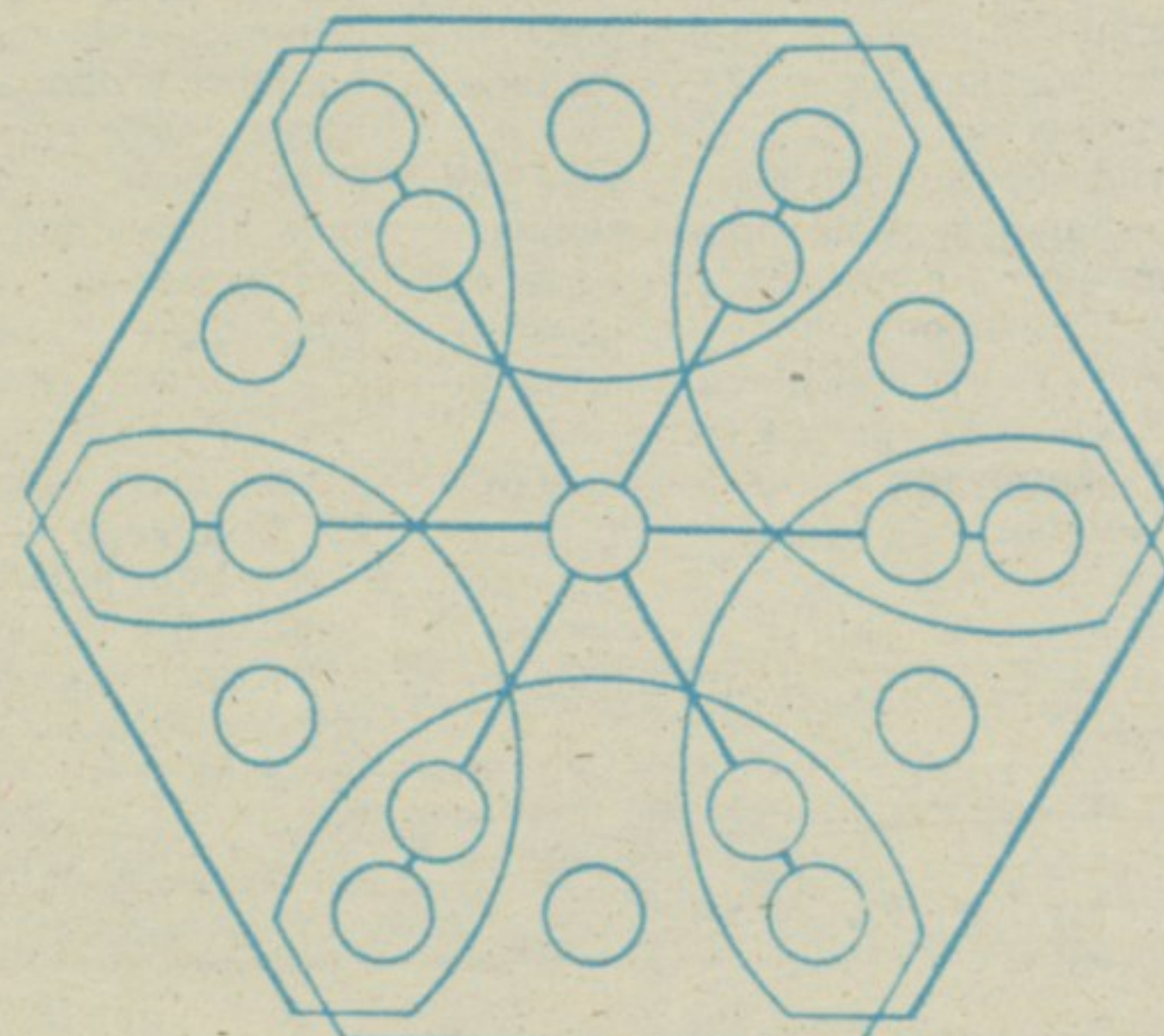
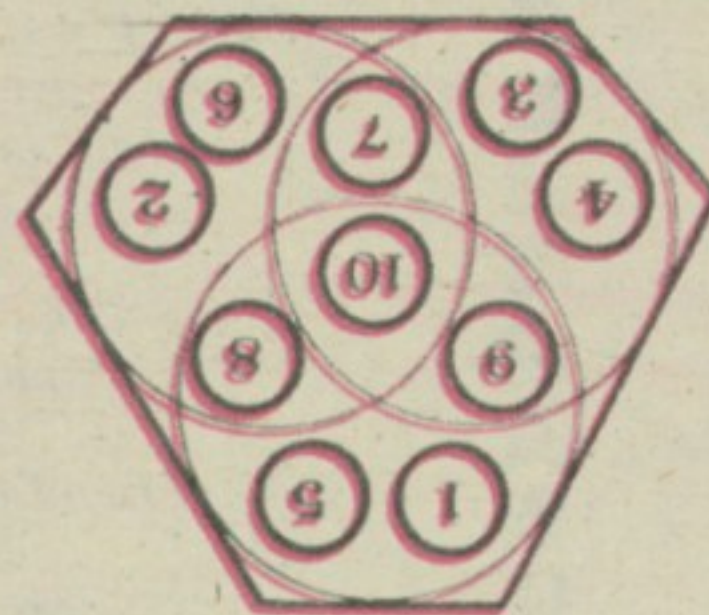


Настави с исписивањем бројева 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7 у слободне квадратиће и то тако да сума бројева по вертикали, хоризонтал и дијагоналама буде 28, а да се при томе ни у једном положају (хоризонтала, вертикала, дијагонала) не нађу два иста броја.

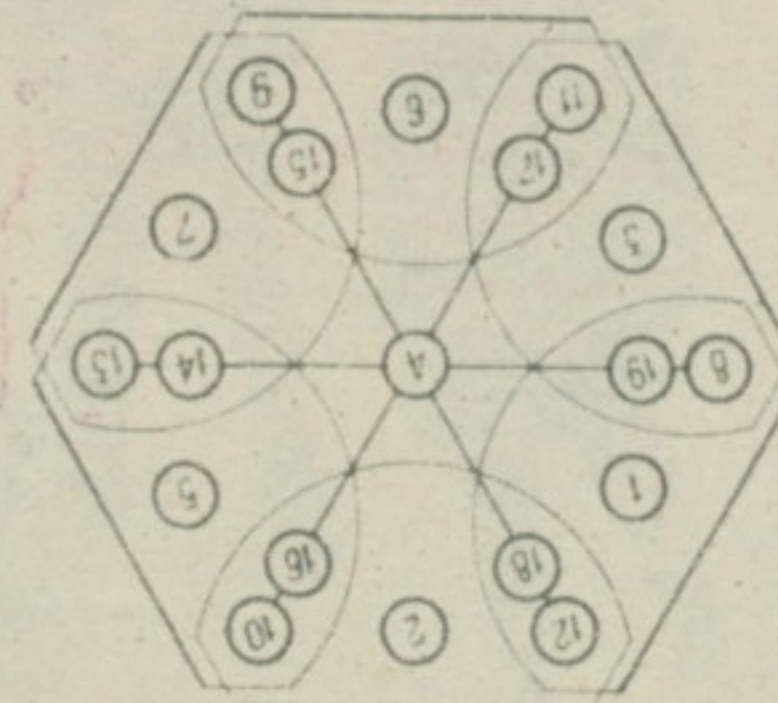
|   |   |   |   |   |   |   |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 2 | 4 | 1 | 2 | 2 | 5 | 8 |
| 2 | 6 | 2 | 8 | 1 | 3 | 4 |
| 4 | 2 | 8 | 1 | 6 | 2 | 3 |
| 8 | 2 | 2 | 2 | 4 | 1 | 5 |
| 1 | 2 | 4 | 6 | 2 | 8 | 2 |
| 6 | 1 | 2 | 2 | 8 | 4 | 2 |
| 2 | 8 | 6 | 4 | 3 | 2 | 1 |



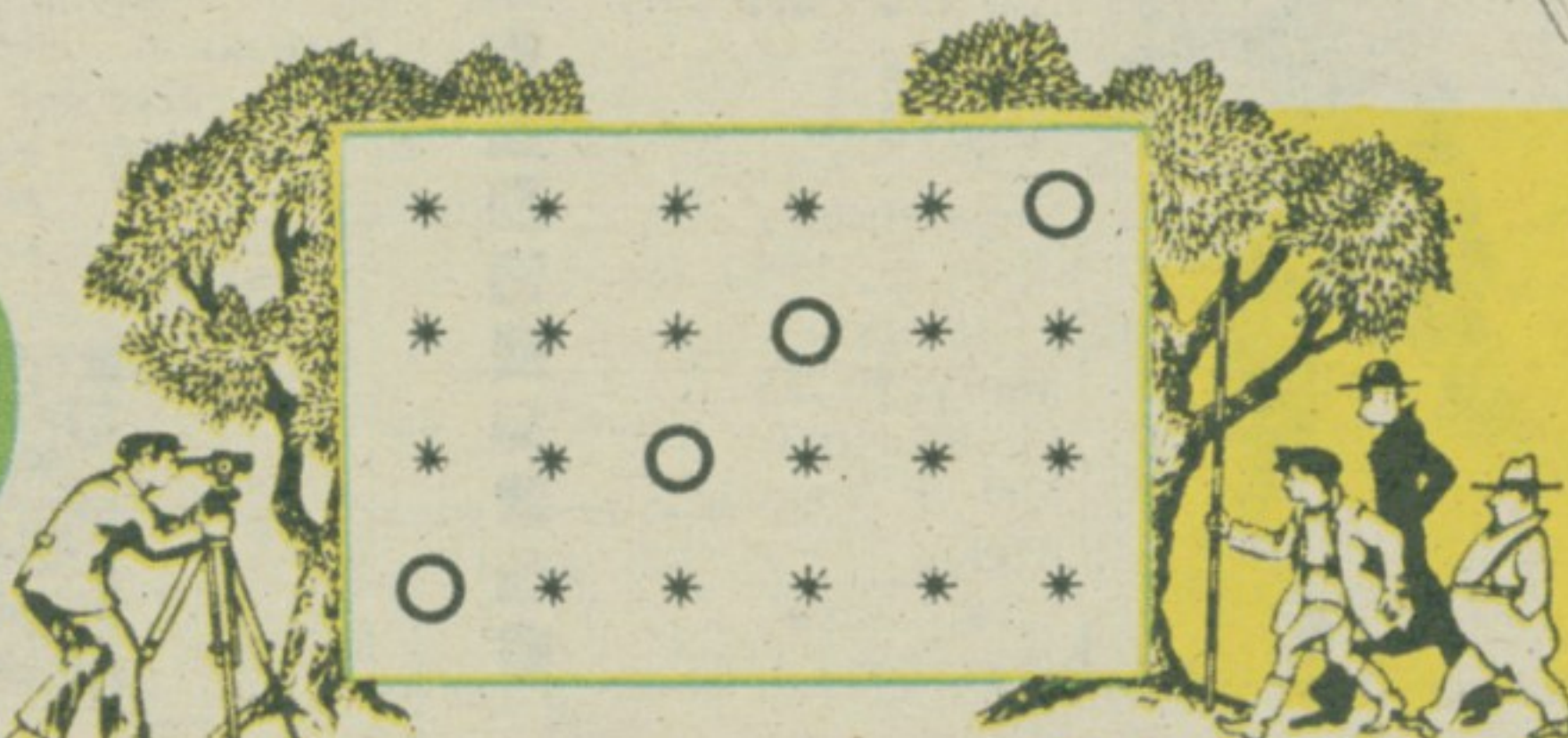
Упиши у кругове дате фигуре не понављајући бројеве од 1 до 10 тако да сума сваких пет бројева ограничених кругом буде иста и да износи 33.



Упиши у кругове дате фигуре не понављајући бројеве од 1 до 19 тако да сума сваких пет бројева унутар полукругова и бројева дуж три пречника буде иста и износи 58.



10

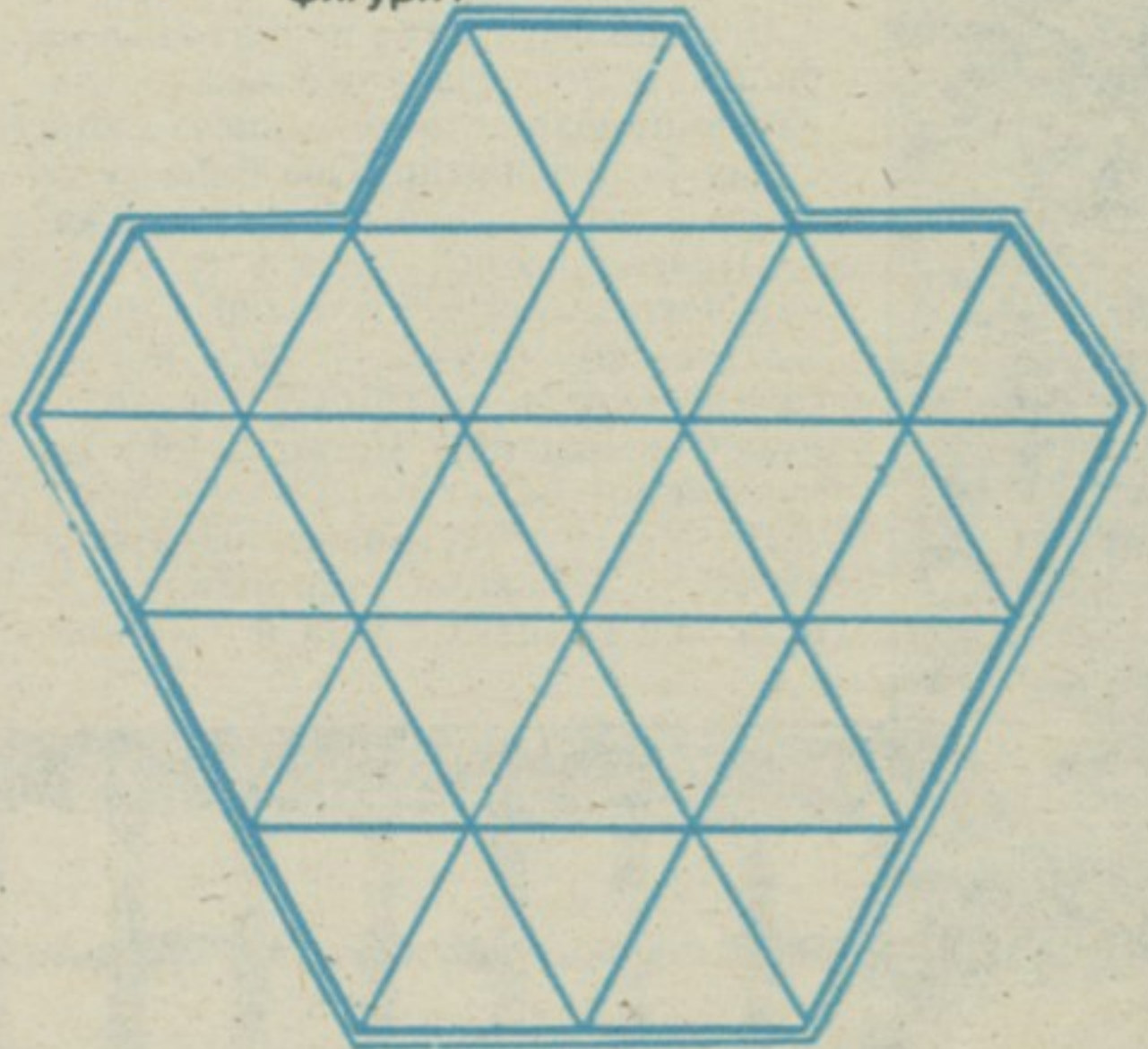


Четири наследника замолила су геометра да имање на коме се налазе четири храста (представљени су кружићима) и 20 ораха (представљени звездицама) подели на равне делове. Геометар се мало замислио па почео меревање. Како?

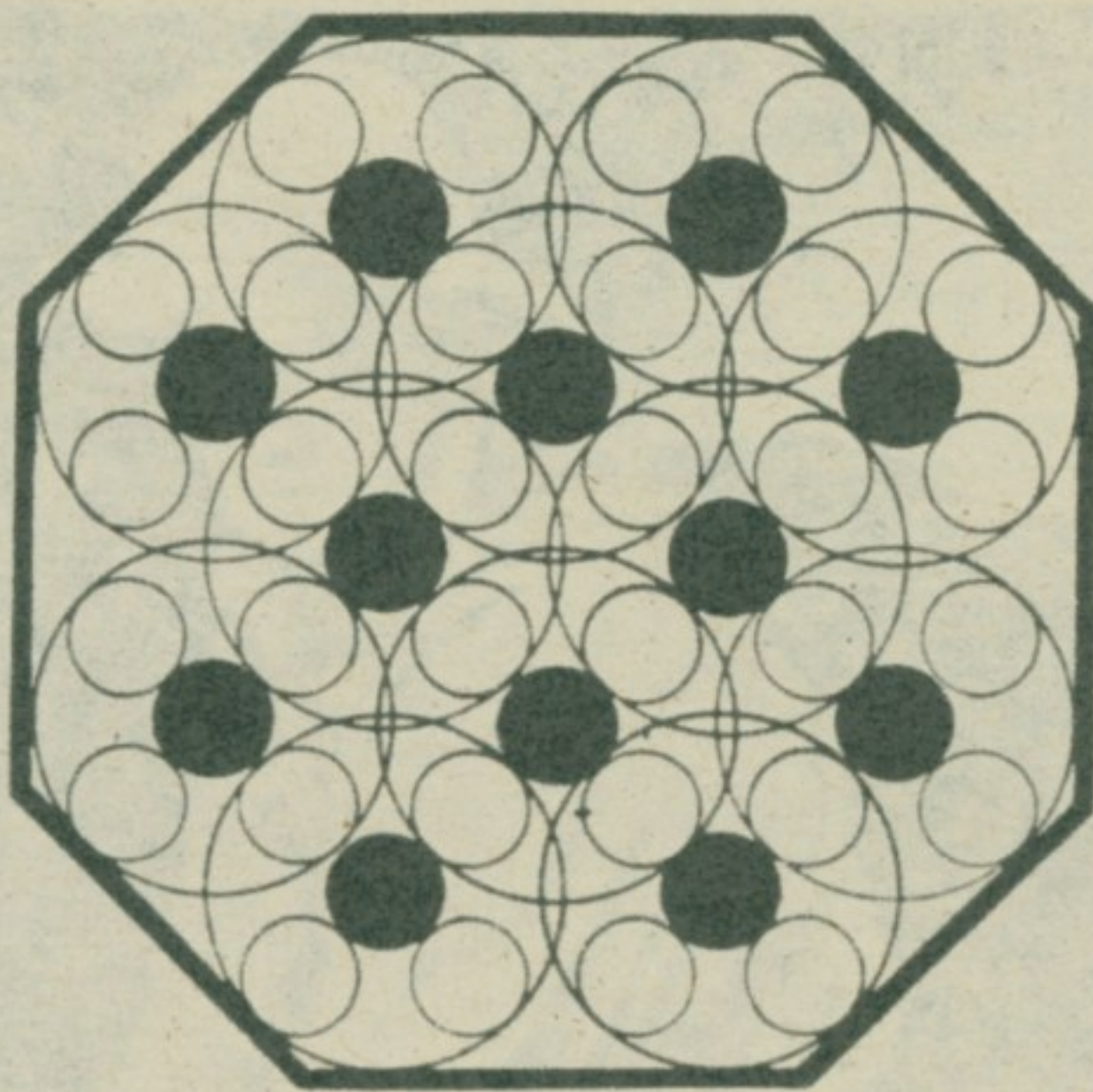


# 3

Колико се троуглова, паралелограма, ромбова и хексаедара налази у датој фигури?

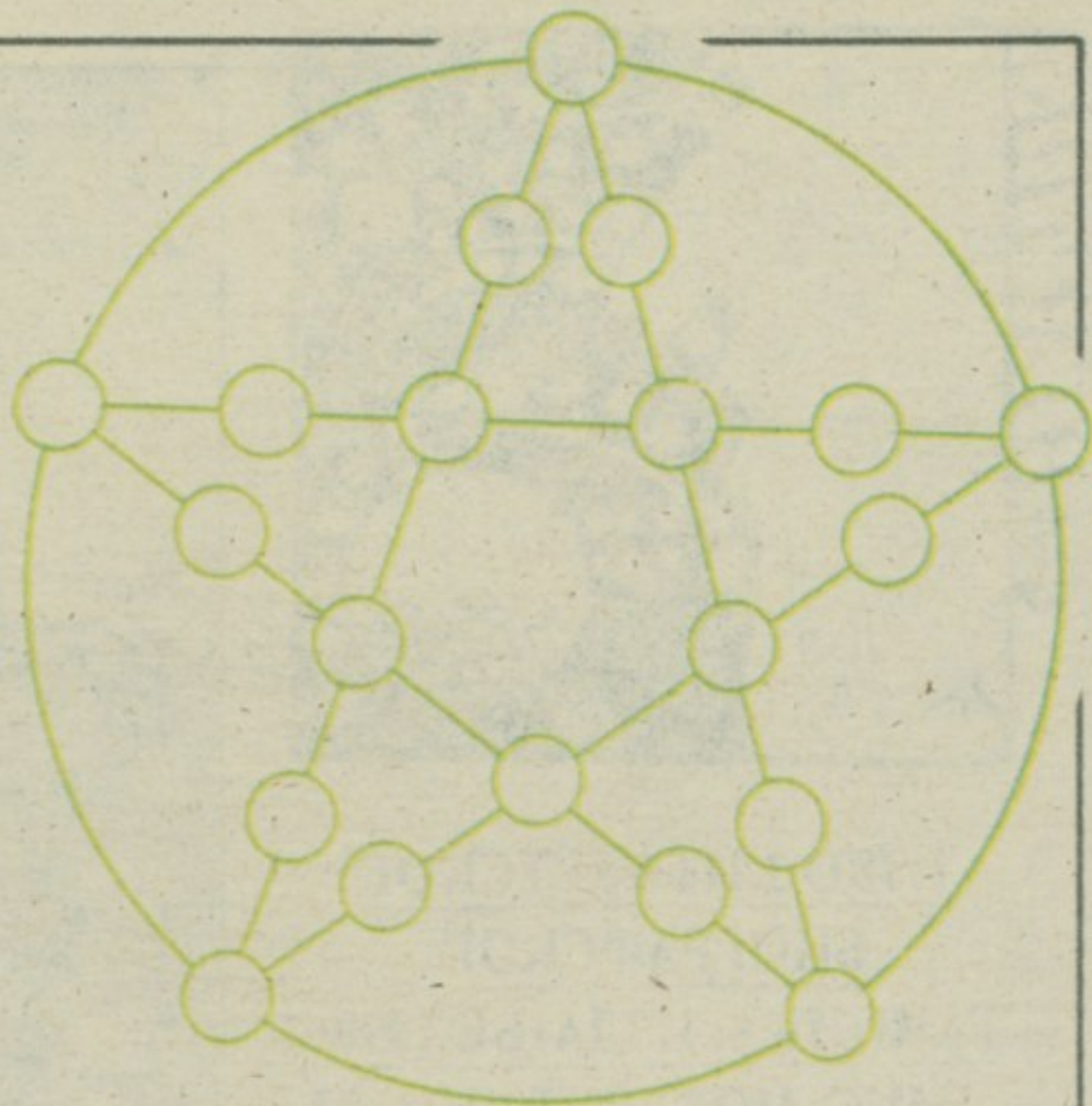
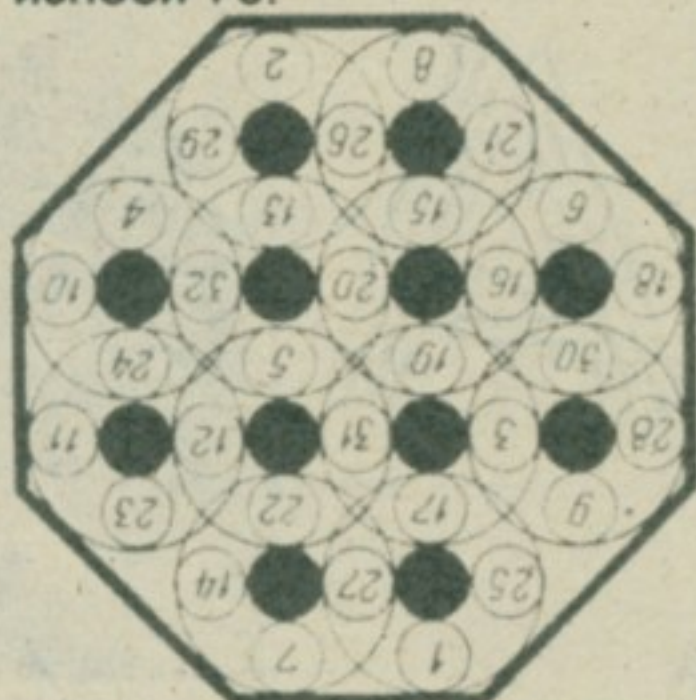


Решење: троуглова разних размера – 60, паралелограма – 106, ромбова – 36, хексаедара – 11.

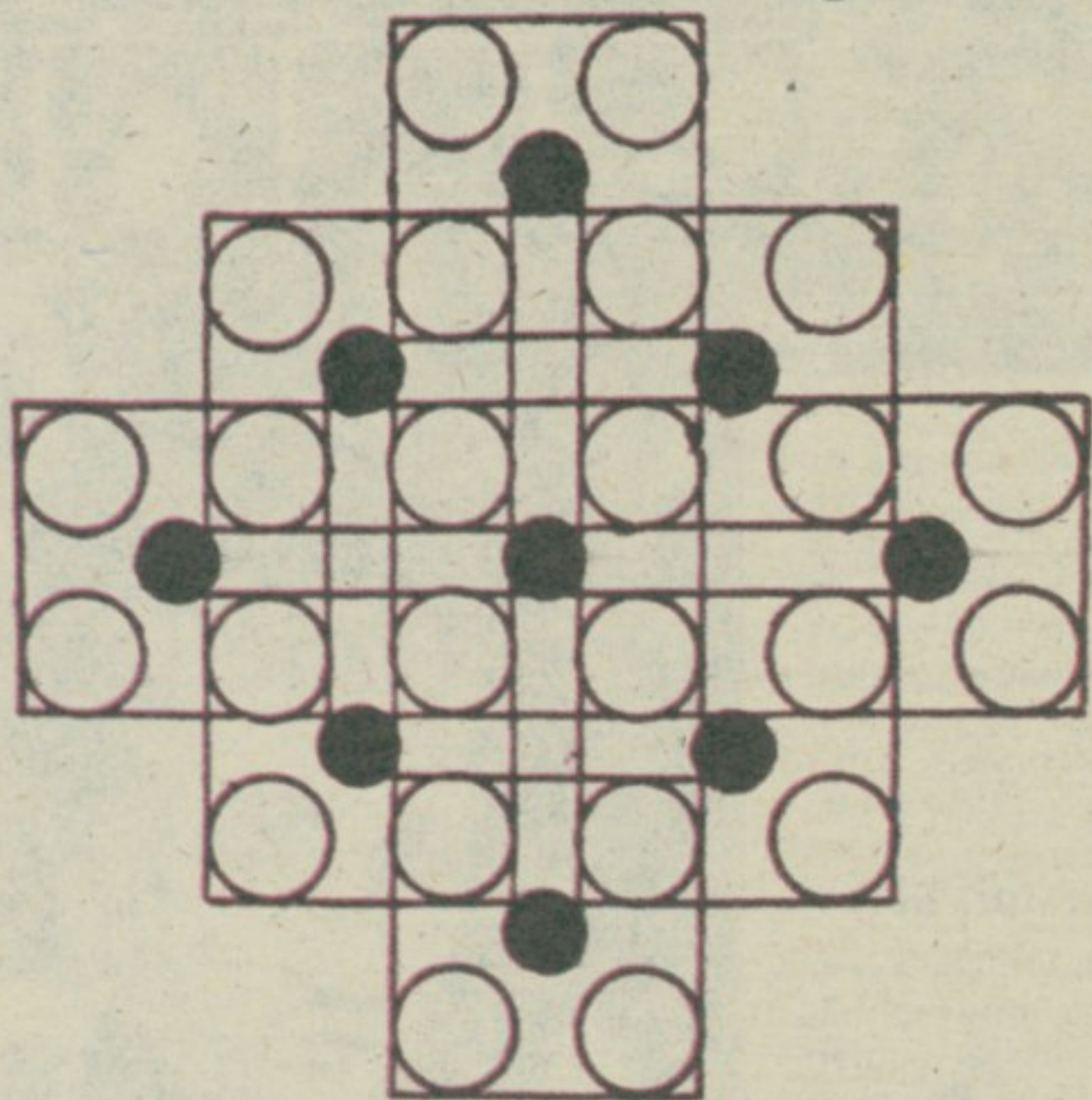
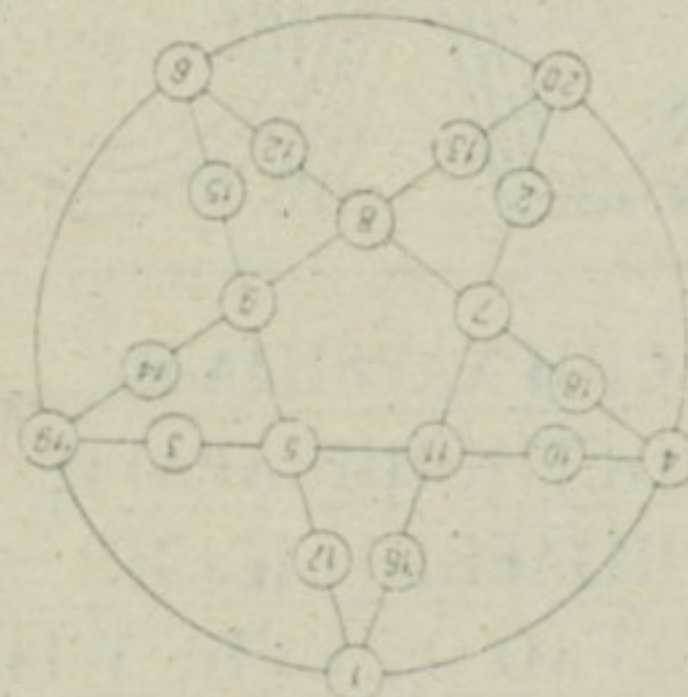


# 4

Упиши у кругове не понављајући бројеве од 1 до 32 и то тако да сума бројева око сваке црне куглице износи 70.

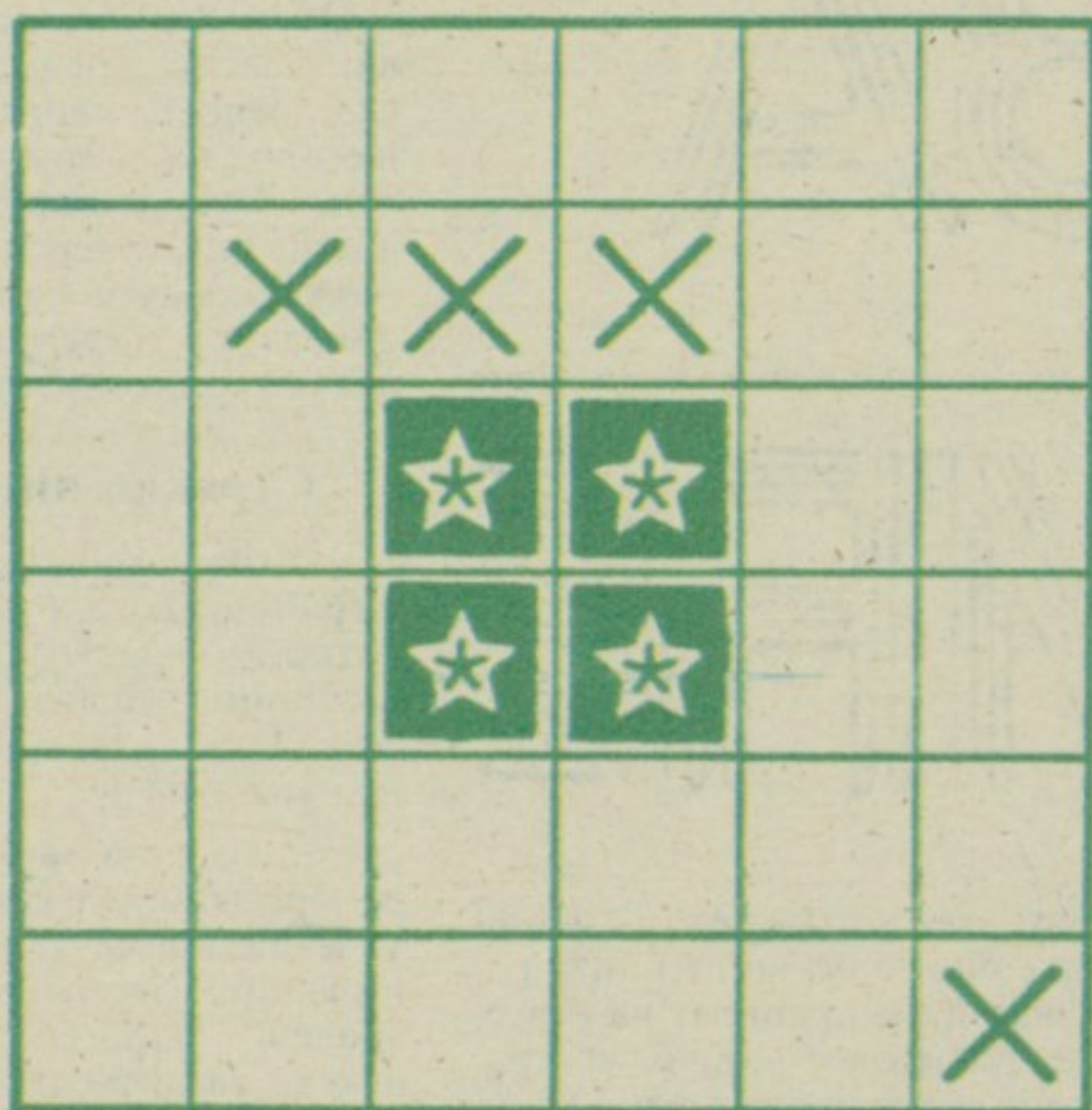
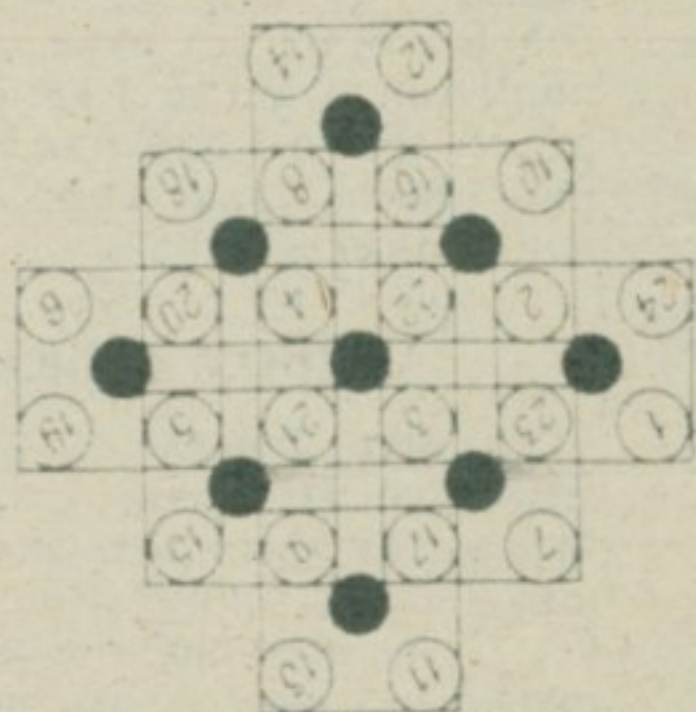


Упиши не понављајући бројеве од 1 до 20 тако да сума бројева на врху кракова износи 50. Исту суму морају дати и бројеви уписани у кругове који припадају датом краку.



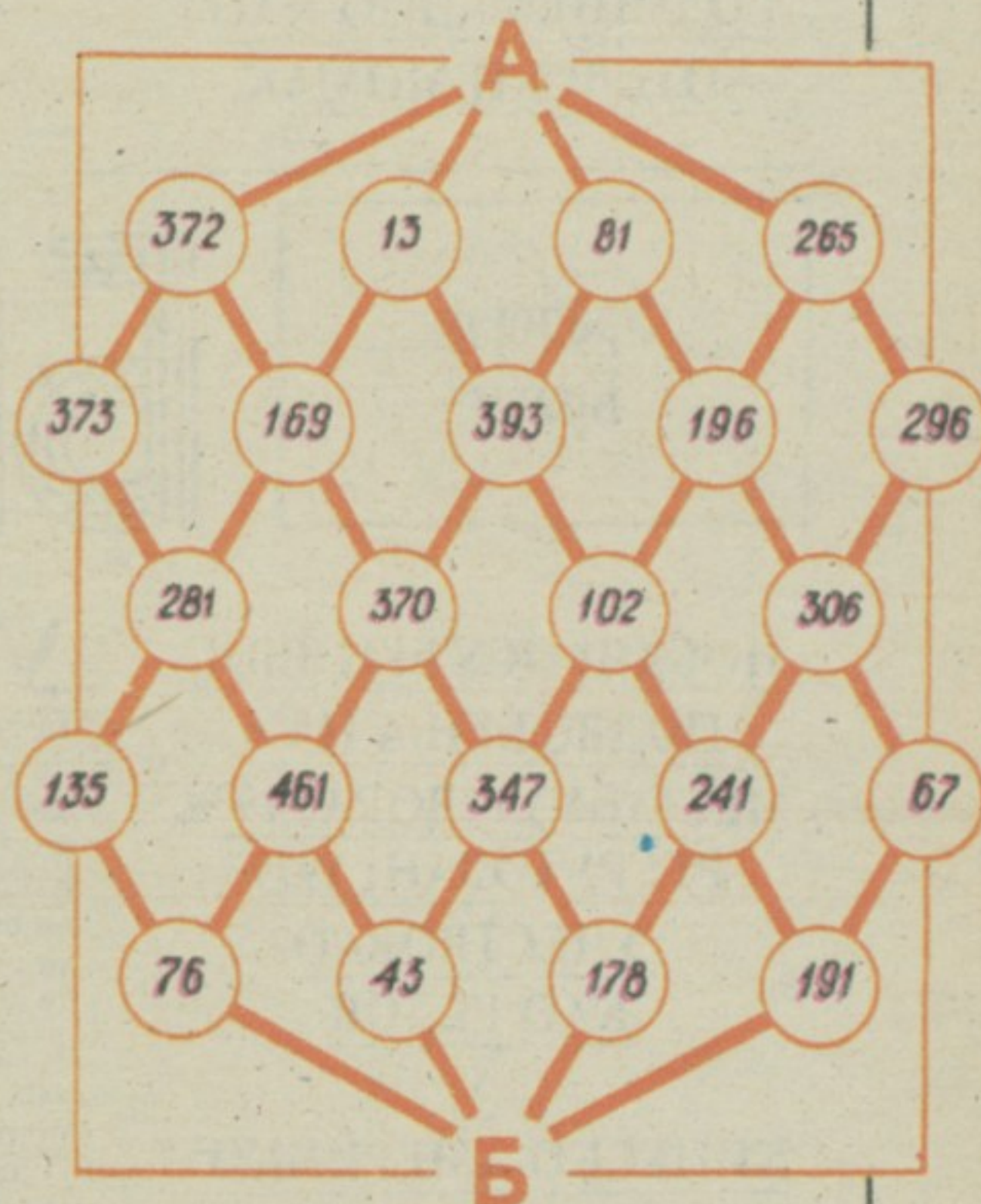
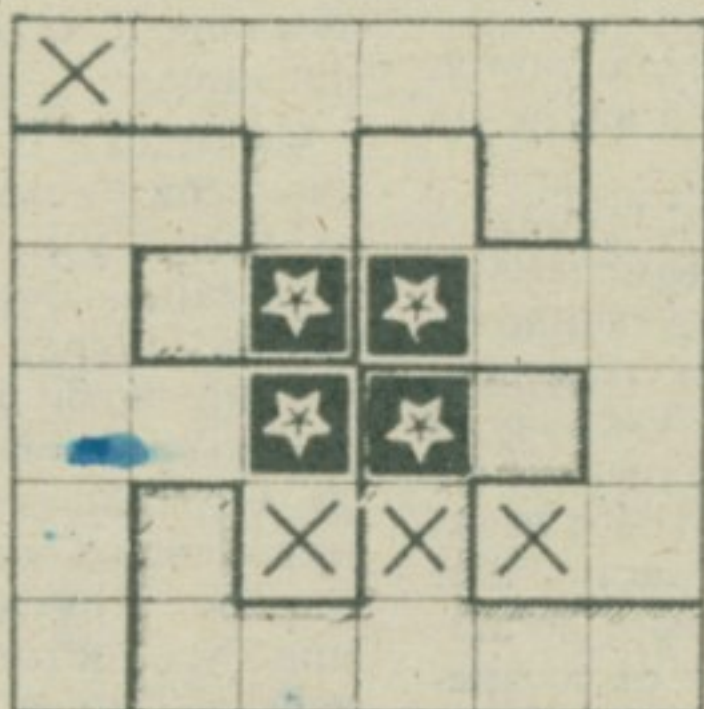
# 8

Упиши у кругове, не понављајући бројеве, од 1 до 24 тако да сума бројева око сваке црне куглице износи 50.



# 9

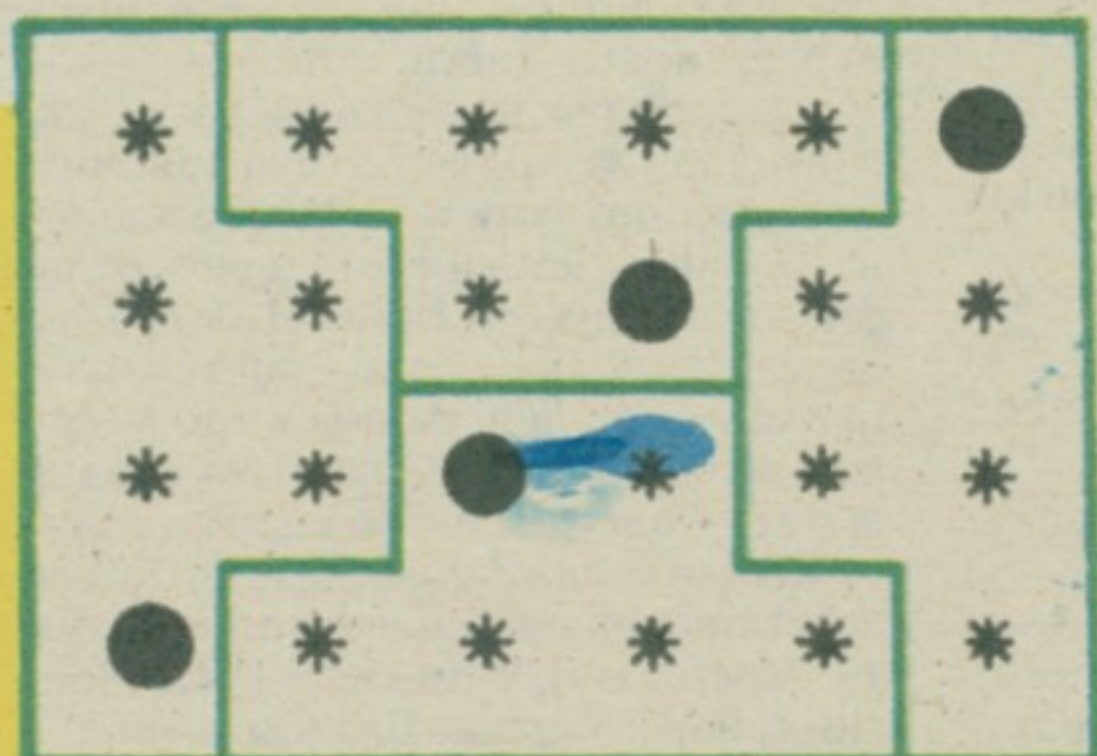
Подели квадрат на четири дела истог облика и димензија и то тако да се у сваком делу нађу по један крстић и једна звездица.



# 11

Из тачке А у тачку Б може се стићи различитим путевима, али је само дуж једног збир бројева у кружићима 1.000. Који је то пут?

Решење:  $13 + 169 + 76 + 461 + 76 = 1.000$



Др Шимон Ђармат





ИЗВОД ИЗ СВЕТСКОГ  
БИОГРАФСКОГ  
РЕЧНИКА, ИЗДАЊЕ 1990:  
ДИКС, ЦОН, РОЂЕН 1. 02.  
1960. У ЛУИВИЛУ,  
ДРЖАВА КЕНТАКИ, САД;



шао је да спозна природу ствари у којој је био заточеник.

Била је гротескног облика, са два пара израштаја на овалном трупу. Најчуднија је била сферична израслина на крају овала. Ту је пренео жижу своје свести.

Ширећи своје поље посматрања на бића која су гмизала око њега, Странац је пронашао неке концепте који су му били корисни. Ова бића су се кретала, па је покушао да спозна како. Почео је да покушава и мало касније покренуо се један мишић у руци. Одатле, брзо је учио. И када је унакажено тело Цонија Дикса почело да пузи, Странац није могао да зна да чини немогуће.

Но, не за дуго. Бомба, намењена кинеским рововима, експлодирала је недалеко од наказе која је гмизала.

# КЛОПКА

СИН ХАРВИЈА Р.  
(ГОСТИОНИЧАРА) И  
ЕЛИЗАБЕТЕ (ДЕЈЛИ);  
ПОБЕГАО ОД КУЋЕ У 14.  
ГОДИНИ, РАДИО КАО  
ХОТЕЛСКИ МОМАК,

ЗА

Фредерик  
Браун

БИЋЕ

НОСАЧ; ОСУЂЕН ЗБОГ  
ПОДВОЂЕЊА НА 6  
МЕСЕЦИ ЗАТВОРА; 1978.  
РЕГРУТОВАН; 1979.  
УЧЕСТВОВАО  
КАО РЕДОВ  
У  
КИНЕСКО-АМЕРИЧКОМ  
РАТУ 1979-81;  
ПРОГЛАШЕН НЕСТАЛИМ  
У БИЦИ КОД  
ПАНАМИНТА 1981. ВОЂА  
РЕВОЛУЦИЈЕ 1982.  
ПОСТАО ПРЕДСЕДНИК  
САД АВГУСТА 1982.  
ДИКТАТОР СЕВЕРНЕ  
АМЕРИКЕ АПРИЛА 1983.  
УМРО У 23. ГОДИНИ, 14.  
ЈУНА 1983."

У рову, за митраљезом, Цони Дикс био је исувише близу рата да би знао да је преокрет на помолу и да ће после овог најдубљег продора кинеске инвазије на Калифорнију (пошто су интерконтиненталне нуклеарне ракете већ уништиле готово све веће градове обе земље), Кинези бити потиснути у море и да ће рат тиме бити убрзо окончан.

– Долазе! – дрекнуо је Цони Дикс у ухо војнику до себе. – Морамо да их задржимо!

Већ три дана Панаминтска линија се држала упркос челику и ватри из ваздуха и са земље.

– Активирај мину! Брзо! Одмах! – викнуо је Цони Дикс. Моментално оглувели и готово слепи од експлозије која је кинески надирући тенк претворила у старо твозђе, нису чули врисак авиона који се обрушио на ров. Бомба је несумњиво требало да убије обојицу на лицу места, али страдао је само један. Створ, до малочас Цони Дикс, увијао се и превртао по тлу, ипак, још жив. Унакажен, без једне руке, без једног ока, без косе и коже на глави, испузао је из рова. Авион се поново обрушио на гмизавца. Митраљески рафал заорао је по тлу и дохватио Дикса баш изнад колена, одсекавши му обе ноге. Прсти су у самртном ропцу и задњем грчу још једном загревали земљу.

Цони Дикс је био мртав, али је случај улесио тренутак његове смрти савршеном прецизношћу, тако да је његово унакажено тело наставило да живи. Овај део приче није био познат писцима Светског биографског речника када су писали о Цонију Диксу, диктатору Северне Америке у току осам месеци пре смрти у 23. години.

## Странац чини немогуће

Безимено биће, које ћемо ми звати Странац, застало је у свом интерпланетарном лету. Опазило је нешто што није требало да буде ту. Вратило се за једну раван. Ништа о њој. Још једну. Да, ту је.

Сишао је на чврсту површину сфере, пробивши се кроз њене гасне оматаче нашао се у непосредној близини једног извора који је зрачио свест. Зрачења, мада спознатљива, била су некако замагљена. Странац није могао да зна да је збрка настала у непознатој свести била последица бола и самртног ропца Цонија Дикса. Почео је да се креће полако кроз слојеве непознате материје, сачињене од ћелија међу којима је текла нека течност. Тада је наступио грч непознате материје и неочекивани блесак неразумљиве свести а затим – тотална празнина.

Странац је био запрепашћен. Смрт – највећа мистерија за бића која су се са њом стално сретала, била је још већа тајна за биће које није могло ни да појми крај неког битисања. Још чудније је било, међутим, што је у тренутку гашења неразумљиве свести, Странац осетио изненадну силу – привлачење коме није успео да се одупре. Покушао је да се помери, прво у простору, па у времену – без успеха. Био је у клопци, заробљен у овом бићу у које је продро трагајући за непознатом свести. Он, биће чисте мисли, на неки начин се неповратно заплео у физичку материју!

Није осетио страх, та емоција му је била непозната. Уместо тога, почео је мирно да анализира свој положај. Ширећи своје поље опажања, поку-

Земља и камење полетели су у ваздух и падајући на земљу, затрпали су све мање рупе од граната око новог кратера.

У једној од тих рупа, затрпана испод гомиле земље и камења, лежала је експлозијом одрубљена глава Цонија Дикса, сада непробојни затвор ванземаљског бића.

## Друго рођење

Еразмус Финдли, у својој монументалној Историји Америке, посвећује читав један том диктатору Цонију Диксу и успону империјализма у САД, непосредно после успешног окончања кинеско-америчког рата. Но, Финдли, као и већина савремених историчара, са великом резервом третира легенде које су се испреле око личности Дикса.

– Природно је – каже – да је тако изненадни успон из потпуне анонимности на потпуну и тиранску власт у најмоћнијој земљи света довео до настанка таквих легенди. Неспорно је да је Дикс у кинеско-америчком рату био само редов и да није имао никаквих заслуга. Ати, легенда која каже да је у току одсудне битке код Панаминта нестало и да се није појавио до следећег пролећа је вероватно неистинита. Према њој, у пролеће 1982, Цони Дикс, наг и умрљан блатом, дошао је

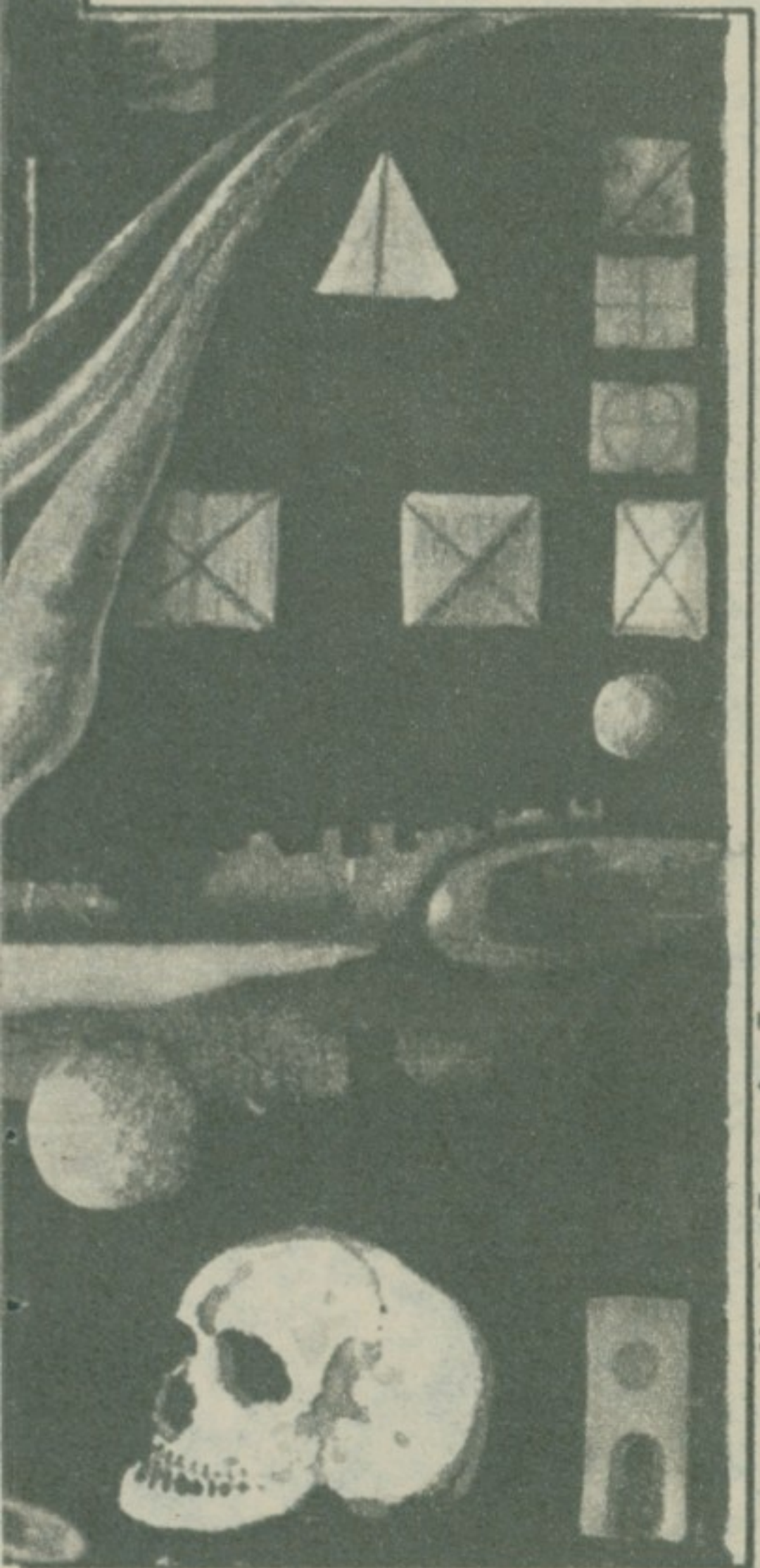


до неке фарме у Панаминтској долини, узео храну и одећу, па се затим упутио у Лос Анђелес.

– Апсурдне су и оне легенде које говоре о његовој неуништивости. Изјаве очевидца да је више пута био погођен рафалима атентатора, а да је остао буквално неогребан, сигурно су производ фаме која се обично испреда око култа. Чињеница да су му његови противници, прави родољуби Америке, коначно дошли главе, доказује неистинитост легенде о неуништивости. Кулминација догађаја на Стадиону у Лос Анђелесу је несумњиво само трик који су смислили Диксови непријатељи.

Стрпљиво и систематично Странац је трагао по меморији у глави Џонија Дикса. Једна епизода му се враћала стално и тако јасно као да је била његово сопствено искуство.

Странац је учио и прихватао мржње и предрасуде редова Џонија Дикса, а оне су биле многе и жестоке. Пошто није знао ништа ван њих, оне су постале његове сопствене мржње и предрасуде. Иако тога није био свестан, Странац је пронашао затвор много тежњи од физичког у коме се нашао.



Тако се створио менталитет који је био чудна мешавина моћне свести страног бића и срамних уверења и предрасуда једног Џонија Дикса.

Да, Странцу је било јасно шта треба да уради да би овај свет био онакав какав треба да буде. Жуте треба све истребити, а црне све послати у место звано Африка где и припадају. Чак и међу белим Американцима има оних који имају више него што треба, њима се све мора одузети и дати људима попут Џонија Дикса. Но, Странцу је било јасно да овако сахрањен неће моћи да оствари ниједну од ових важних ствари.

Помно је почео да проучава материју, све до молекула и атома. У самом тлу нашао је све неопходне материјале да реконструише тело Џонија Дикса. То је одузело доста времена, али шта је време за једног бесмртника?

Једне вечери, у рано пролеће следеће године, голо и савршено формирано тело испузало је на површину.

Група радника на градилишту Глендејл радознало је посматрала човека у превеликом оделу.

– Пријатељи – узвикнуо је човек – колико ћемо још трпети...

Полицајац му је жустро пришао и повукао га за рукав. – Имаш ли ти дозволу да ометаш и да демонстрираш...

### Мали телепата

Човек га је погледао и полицајац је осетио као да му електрицитет пролази кроз мозак и тело. Одједном и необјашњиво постао је свестан да овај човек има праве одговоре, да је то вођа кога ће пратити. Свуда.

– Зовем се Џони Дикс! – наставио је продорно човек. – Зачињем нешто ново, разумете? – Ако хоћете да се украте на почетној станици, спремајте оружје!

То је био почетак. А 14. јун 1983. године био је крај.

Тог сунчаног и миришљавог дана, Роберт Велсон и шашица патриота који су некако успели да се одупру масовној хистерiji следбеника Џонија Дикса, окупили су се око прозора Панамер здања са кога се пружао поглед на огроман Стадион. На поду испод прозора лежао је моћни карбин са Мерцер телескопским сочивом.

И поред заглашујуће буке, Роберт Велсон чуо је три одсечна удараца на врата. У просторију су ушли висок човек и сићушан дечак са великом главом и празним, буљавим очима.

– Зашто си га довео? – обратио се Велсон високом. – Шта он може...

– Велсоне, знаш да Дикс није људско биће. Знаш колико су нам до сада помогле пушке! Али овај далековиди дечак-телепата – шта ли је баш ме брига – има неку везу с њим. Кад га је видео први пут, добио је неку врсту напада... Морамо да покушамо!

Велсон је нанишанио. Високи га је зграбио за раме.

– Не још! – зашитао је. – Погледај дечака! Нешто се догађа!

Дечак је жмурио, док су му се мишићи лица неконтролисано трзали, а усне мучиле да артикулишу глас. – Тамо су. Близу њега. Као две сјајне тачке светлости, само их ви не видите. Има још једна иста тачка – у ГЛАВИ ЏОНИЈА ДИКСА!

– Говоре. Говоре му, те две сјајне тачке. Али не ре чима а ја их опет разумем. Један га пита „зашто си овде – чудно изгледаш – као да те је неко ниже биће...“ Ево, тачка светлости у Диксовој глави одговара – у клопци сам – материја ме држи – материја и меморије – можете ли да ме ослободите...

Одговарају да ће покушати. Покушавају.

Диктатор је застао усред реченице, нагнут над пултом. Минути су пролазили, а он се није мицао. Велсон је скинуо прст са ороза. Можда овај људи клинац зна шта ради. Диктатор до сада никада није направио толику паузу.

Иза његових леђа дечак је запевао „Слободан!“ Иако није могао да види приказ на стадиону, његов поклич дошао је симултано са оним што се десило Џонију Диксу.

Са немерљивом наглошћу, тело диктатора ишчезло је наочиглед масе, настало у облику беличасте измаглице. На платформи је остало само празно одело које је пало на под платформе.

Но, ужасна ствар која се скотрљала са несталих рамена на пулт није се тако брзо и неprimетно распала. Трула маса без косе, без очију, без коже, која је некада била људска глава.

Крици гомиле још дуго су висили у миришљавом ваздуху Лос Анђелеса.

М. Г.

## УКРШТЕНЕ РЕЧИ

| аутор    | ДЕЛО   | НЕЈА- | ОСТРВО | ГРАД   | ИМЕ    | СТРА-  | РЕТ-   |
|----------|--------|-------|--------|--------|--------|--------|--------|
| BeMak    | СТЕВА  | КА    | У      | У      | ПОЛИ-  | НО     | КОСТ   |
| ИС-      | НА     |       | ГРИКОЈ | МО-    | ТИЧАР  | ЖЕН-   | (ЛАН.) |
| КРПАЈ    | СРЕМ-  |       |        | РАВ-   | БРАНТА | СКО    |        |
| РОБЕ     | ЦА     |       |        | СКОЈ   |        | ИМЕ    |        |
| ИС-      | М      | С     | Љ      | О      | В      | А      | Р      |
| ДЕСНА    | В      | А     | А      | С      | М      | Н      | А      |
| ПРИТО-   |        |       |        |        |        |        |        |
| КА       |        |       |        |        |        |        |        |
| ЉУЖ-     |        |       |        |        |        |        |        |
| НЕ       |        |       |        |        |        |        |        |
| МО-      |        |       |        |        |        |        |        |
| РАВЕ     |        |       |        |        |        |        |        |
| ОБРАНИ-  | К      | А     | М      | М      | Л      | М      | Р      |
| ФАЗИ-    |        |       |        |        |        |        |        |
| ЧАР      |        |       |        |        |        |        |        |
| НО-      |        |       |        |        |        |        |        |
| БЕЛОВА-  |        |       |        |        |        |        |        |
| (АНДРЕА) |        |       |        |        |        |        |        |
| СРНИ-    | У      | Ј     | А      | Н      | М      | Љ      | М      |
| ТИ       |        |       |        |        |        |        |        |
| МИШКО    | В      | А     | С      | А      | КОИ    | А      | Љ      |
| ИМЕ      |        |       |        |        | ПУТЕ-  |        |        |
|          |        |       |        |        | ЛАН    |        |        |
| ПРВО     | А      | НАНИ  | ВРОКА  |        |        | ЕАСТ   |        |
| СЛОВО    |        | ЛЕВНА | СПРЕМА | В      | С      | ЖЕНА   | Е      |
| АВРИКЕ   |        | ПЛУ-  | ВРОТА  |        |        | КОЗА   |        |
|          |        | НЕ    | ЗАБАВ  |        |        | ПОСОВ  |        |
|          |        | ЛЕСТИ | ПРОТАМ |        |        | ИЗВ-   |        |
| ВРОТА    | С      | Љ     | Е      | А      | Љ      | М      | Љ      |
| ТАКА-    |        |       |        |        |        |        |        |
| МАС-     |        |       |        |        |        |        |        |
| НИК      |        |       |        |        |        |        |        |
| СЕ-      | Л      | О     | С      | ВРОТА  | А      | К      | ВРОКА  |
| ВЕРНИ    |        |       |        | ПЕРИ-  |        |        | ПЕ-    |
| ЈЕ-      |        |       |        | НА     |        |        | МИКА   |
| СОБ      |        |       |        | ПОМА-  |        |        | ТИТА   |
|          |        |       |        | НУТИ   |        |        |        |
|          |        |       |        | ИЗ     |        |        |        |
|          |        |       |        | ЧАШИЦЕ |        |        |        |
| АРТИС-   | А      | Р     | Љ      | М      | У      | А      | М      |
| ТИКА     |        |       |        |        |        |        |        |
| ГЛАВНИ   | В      | А     | Р      | Љ      | А      | В      | А      |
| ГРАД     |        |       |        |        |        |        |        |
| ПОБ-     |        |       |        |        |        |        |        |
| СКЕ      |        |       |        |        |        |        |        |
| БОДНИ-   | А      | К     | А      | А      | К      | Р      |        |
| КАВО     |        |       |        |        |        |        |        |
| ДРВО     |        |       |        |        |        |        |        |
| АКАЦИ-   |        |       |        |        |        |        |        |
| ЈА-      |        |       |        |        |        |        |        |
| АКАНА    |        |       |        |        |        |        |        |
| ГРИКИ    | ПРЕ-   |       |        |        |        |        |        |
| ФИЛО-    | ДАХ    |       |        |        |        |        |        |
| ЗОВ      | ОДУ-   |       |        |        |        |        |        |
| ИЗ       | ШАК    |       |        |        |        |        |        |
| АТИНЕ    | (ПЕШ.) | С     | Г      | А      | Н      | А      | К      |
| КИНИ-    |        |       |        |        |        |        |        |
| ЧАР      |        |       |        |        |        |        |        |
| РАЗ-     | В      |       |        |        |        |        |        |
| БОЗНИ-   |        |       |        |        |        |        |        |
| ЦИ-      |        |       |        |        |        |        |        |
| ВАРА-    | А      | П     | А      | М      | М      | РАЗ-   | РАЗ-   |
| МИЦЕ     |        |       |        |        |        | ВРОТА- | ВРОТА- |
| (ФР)     |        |       |        |        |        | ВАЊЕ   | ВАЊЕ   |
|          |        |       |        |        |        | ОБЛЕ-  | ОБЛЕ-  |
|          |        |       |        |        |        | ЛИХ    | ЛИХ    |
| АУТО-    | К      | М     | МЕСТО  | М      | ОЗНАКА |        |        |
| ОЗНА-    |        |       | У      | БЕКИ   | ТУЗЛЕ  |        |        |
| КА       |        |       | КОТОР- | СКОЈ   | КРАВО  | У      |        |
| ХОЛАН-   |        |       | СКОЈ   |        | ЕЛИДИ  |        |        |
| ДИЈЕ     |        |       |        |        |        |        |        |
| ДЕО      | Љ      | А     | С      | Љ      | Е      | Р      | ГРЕБЕ- |
| МОРЗЕ-   |        |       |        |        |        |        | ВИН-   |
| ОВОГ     |        |       |        |        |        |        | СКИ    |
| ТЕЛЕ-    |        |       |        |        |        |        | РАД-   |
| ГРАДА    |        |       |        |        |        |        | НИК    |
| ТАНАН    |        | Л     |        | М      | Е      |        |        |
| ТРО-     | С      | Љ     | О      | ПО-    |        |        |        |
| ЦИО-     |        |       |        | КРЕТ-  |        |        |        |
| РЕН      |        |       |        | НА     |        |        |        |
| БРОЈ     |        |       |        | ДА     |        |        |        |
|          |        |       |        | ВО-    |        |        |        |
|          |        |       |        | ЛОВНИ  |        |        |        |
|          |        |       |        | КОЛА   |        |        |        |
| ИМЕ      | О      | Л     | Г      | ХО-    |        |        |        |
| ШАДИ-    |        |       |        | ЛАН-   |        |        |        |
| МИНЕ     |        |       |        | КИ     |        |        |        |
| ОДЕН-    |        |       |        | СЛИ-   |        |        |        |
| ШТИТЕ-   |        |       |        | КАР    |        |        |        |
| ЛА       |        |       |        | НИ     |        |        |        |
|          |        |       |        | КОЛАС  |        |        |        |
|          |        |       |        | 3/14   |        |        |        |
| ПОСАДА   | Е      | К     | М      | П      | А      | Њ      | А      |
| АВНО-    |        |       |        |        |        |        |        |
| НА       |        |       |        |        |        |        |        |
| БРОДА    |        |       |        |        |        |        |        |
| (ФР)     |        |       |        |        |        |        |        |
| ГЛЕДА-   | Н      | А     | В      | М      | Ј      | А      | Л      |
| ЛАЦ      |        |       |        |        |        |        |        |
| НА       |        |       |        |        |        |        |        |
| УТАК-    |        |       |        |        |        |        |        |
| МИЦИ     |        |       |        |        |        |        |        |

### РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: писмено, акварел, статива, „Тирена“, ини, Ида, р, тајан, криве, А, ое, И, П, спровод, трапаво, „Јонатан“, „амарела“, А, Крит, ута, Пт, Детроит, ореол, У, Ли, Диор, иј, исти, намотај, Ал, Ница.



## БАОБАБ

дрво хиљаду година или

# ПРЕВАРА

„Децо! Пазите на баобаба!“ – узвикује Сент-Егзиперијев јунак Антуан на страницама „Малог принца“, ремек-дела литературе за најмлађе. А да би читаоци што боље схватили у чему је опасност, нацртана је мала планета са три огромна баобаба дрвета која је својим корењем хватају у смртоносан загрљај. И то због лењости једног дечака који је заборавио да ово дрвеће ишчупа из земље још док је било сасвим мало.

Наравно да овакве опасности вребају децу само у бајкама, мада ту има и неке истине. Она се углавном односи на изузетну величину дрвета о којем је реч. У природи, практично, нема конкурента. При том се не мисли на његову висину, јер она не прелази двадесет метара, већ на обим стабла који може да буде и преко 40 метара. Двадесет пет особа тешко би га окружило раширених руку, док би испод његове огромне крошње (80 m у пречнику могао да се смести читав одред војске).

Баобаба за своје име дугује француском ботаничару Мишелу Адансону. Године 1761, после дужег боравка у Сенегалу и на Зеленортским острвима, он је објавио своја „Сећања на баобаба“ – занимљиву књигу с детаљним и веома сликовитим описима који дају упечатљиву слику нечега што је, у то време, било потпуно непознато.

Говорећи о дуговечности овог дрвета (баобаба у преводу значи „дрво хиљаду година“) Адансон каже да је на Зеленортским острвима видео стабло с енглеским именима урезаним у његову кору три стотине година раније. И користећи неке прорачуне везане за ширину стабла он је закључио да његова старост мора да изнесе бар пет хиљада година!

Грешка је очигледна. Адансон није користио прави начин за процену његове старости и, вероватно, није могао да се одупре утиску који би на сваког оставио такав





# ЈЕ ОЧИГЛЕДНА



Највећи баобаб  
у Сенегалу.  
Праву представу  
о његовој  
величини  
добићете кад га  
упоредите с  
човеком (доле  
лево)

цин. Иначе, ретко се може наћи примерак старији од пет стотина година.

Упркос грешкама, остало је забележено да је Адансон први открио баобаб и приближио га западном свету. Зато је његов савременик и пријатељ Лине овом дрвету и дао латински назив „Адансониа дигитата“.

Баобаб је пореклом из тропске Африке, одакле је пренет у Америку, Азију и Аустралију. Савршено је прилагођен клими у саванама где се кишни период смењује с великим врућинама и сушом. Дрво је бело и сунђерасто и може да сачува, у резерви, довољне количине воде. Користе га као идеалну грађу за рибарске чамце. Из коре се добија материјал за мреже и конопце а из лишћа – концентрат за справљање освежавајућих напитака. Кад се лишће осуши, користе га и као зачин.

Цвет има величину тањира. Беле је боје или вишебојан и мирише на плесан, а дрво се њиме кити почетком кишне сезоне. Кад завлада суша, на оголелим гранама остају само овални плодови, величине 40 центиметара, које називају „мајмунски хлеб“. Унутрашњост им је брашњава и такође се користи за справљање напитака. Домороци из семена добијају уље и масноће, а младе и сочне изданке користе уместо поврћа.

Баобаб у Сенегалу називају „дрво изобиља“. Испод његових крошњи и данас се одвијају ритуали приношења жртве. Право чудо, међутим, догађа се у великим удубљењима у стаблу, насталим услед труљења. Ту домороци обично остављају тела умрлих врачева и других виђенијих људи међу њима – музичара и песника – које стари џинови, природним путем, уз помоћ својих тајанствених испарења, претварају у мумије и тако чувају њихову „магичну моћ“.

Д. В.





МАЛА  
ПОШТА  
П.ФАХ  
124

### ЗА ДОБРЕ ОДНОСЕ С ПРИРОДОМ (поводом оне лисице у зоо-врту)

✉ Писмо „верног читаоца“ из броја 1827 Политикиног забавника вероватно је писано у доконим часовима једног студента — нико паметан не би тако нешто написао. Јер, борба да се наш зоолошки врт уреди не може се свести само на границе Београда. Она је свеобухватна. Јер, као што Суза-

на каже, „ми хумани људи“ у њој доказујемо да нисмо само једна прљава и егзистична раса на овој планети, већ да можемо и желимо да створимо места и за друге.

Предлажем зато да ми читаоци организујемо „Клуб љубитеља животиња београдског зоо-врта“ чији ће посредник у односима с јавношћу бити Политикин забавник.

ДЕЈАН & БОЈАН НИКОЛИЋ  
Невесинска 2  
Београд

(цртеж Д. Николића)



### ЗАГОНЕТНА МАТА ХАРИ

✉ Читала сам да је Мата Хари била чувена шпијунка, али о њој не знам ништа више. Волела бих да објасниш ко је у ствари била ова необична жена.

ЖЕЉКА ЈОСИПОВИЋ  
26335 Гудурица

Италијанска обавештајна служба послала је француској контрашпијунажи 1915. године следећи шифровани телеграм: „Прегледајући листу путника на једном јапанском броду у Напуљу наишли смо на име играчице из Марсеја Мате Хари. Представља се као Берлинка и говори немачки с извесним источњачким нагласком...“

Од тог тренутка француски агенти прате кретање и делатност те жене која је, иако је беснео рат, слободно путовала из Берлина у Париз, Лондон, Мадрид и друге градове. У картотеци су је водили под назнаком „злочинац нарочите врсте“. Кад се у фебруару 1917. вратила из Мадрида у Париз, дочекали су је у једном хотелу агенти и ставили јој лисице на руке. Код ухапшене, о чијем су баснословном богатству колале разне приче, нађен је чек на 15.000 пезета и само неколико франака у готовом. На питање одакле јој чек, мирно је одговорила:

— То је награда за моје љубавне ноћи. Господо, верујте ми!

Мата Хари се, у ствари, звала Маргарета Зеле и била је пореклом из Холандије. Извесно време боравила је на Суматри, да би 1903. дошла у Париз, где је за кратко време стекла велику славу као „источњачка“ играчица, захваљујући више бројним љубавним аферама него некој уметности. О њеној шпијунској улози у првом светском рату постоје различите верзије, од оне да је била врхунски немачки агент, да је водила двоструку шпијунску игру, до тврдње да је без разлога платила цех за велике политичке и војне неуспехе Француске у том раздобљу рата, испаштајући за грешке других.

Права истина је вероватно негде у средини. Према неким изворима, Мата Хари никада није била агент немачке обавештајне службе. О томе говори и чињеница да пред француским судом није изнесена ниједна уверљива оптужба. Највероватније је да је била љубавница и повереник немачких чиновника који су јој давали новац из средстава намењених за послове тајне службе.

Суђење је трајало само два дана. Француска је у то време постртала због побуне на фронту и погубљења разних завереника. Са свим шпијунима и сумњивим лицима поступало се по кратком поступку. Због своје славе, Мата Хари је била као поручена личност

на коју је могла да се свали кривица за политичку и војну кризу земље.

Бранећи се на суду, она није признала никакву шпијунску активност. Деловала је сасвим смирено:

— Рат није довољан разлог да ме спречи да будем космополит. Ја сам неутрална, моје симпатије су



на страни Француске. Ако вас то не задовољава, чините што жelite!

У октобру 1917. чувена „шпијунка века“ изведена је пред стрељачки строј. Пред плотуном је пала смртно рањена, а онда јој је командир стрељачког вода хицем из пиштоља прекинуо живот.

Од тог тренутка легенда о њој је све више расла, тако да је већ деценијама јунакиња романа, филмова, фељтона...

### ДАВЉЕНИК

✉ Ценим људе који воле животиње. Само онај који воли животиње и који саучествује с њима је прави човек.

Има ли нешто лепше од орла у лету и срне у скоку?

Зар човек није већ нанео довољно зла природи?

Могу да кажем само да се човек већ одавно одвојио од природе и доказао да може без ње (само да видимо докле), а што је још трагичније окренуо се против ње.

Он је заробљеник армираног бетона и пластике — а на жалост, таквих је све више.

Ми (људски род) треба да се осврнемо иза себе. Траг људске цивилизације је дубок и прљав. Човек је дављеник који покушавајући да се спасе вуче све око себе у понор...

И ЗЛАТАН КАВЕЗ ЈЕ ИПАК — КАВЕЗ!

„Други верни читалац“ Г  
из Скопља



## КАД ПРЕСТОНИЦЕ ДОБИЈУ НОГЕ

✉ Прошле године саопштено је да Букурешт, вероватно, више неће бити главни град Румуније, већ Влашко Трговиште. Зато ме занима да ли су још неке земље мењале престоницу, које и када.

**НЕЦАД АХМИЋ**  
Хасана Бркића 19  
74400 Дрвента

У последњој децембарској ноћи 1986. донесена је одлука да древни Триполи, главни град пуна два миленијума, више не буде престоница Либијске Цамахирије: од 1. јануара ове године то је мало место Хан, на рубу оазе Цуфра, далеко у пустињи...

Триполи није ни први ни последњи град који је доживео ову помало тужну судбину. Сличну судбину, истина много раније, доживео је и славни Константинополис, касније Цариград, а данашњи Истанбул. Преко хиљаду година, од 395. до 1453. истина са дужим прекидом, овај град на обалама Босфора био је средиште византијског царства затим од 1453. до 1923. турска метропола и боравиште султана, одакле су они уп-

рављали огромном територијом, да би најзад Мустафа Кемал Ататурк пренео седиште новостворене Републике Турске у далеку унутрашњост Мале Азије, у Анкару, која се све до 1930. звала Ангора.

Несвакидашњу „животну историју“ имала је и Москва. До 1712. била је престоница Руске Царевине, затим је ту улогу препустила Петрограду (данашњем Лењинграду), да би после победе октобарске револуције поново постала главни град.

Метрополу је мењала и Аустралија. Први центар, од 1901. до 1927, био је Мелбурн, да би то касније постала мала Канбера, што је и данас.

Талас сеоба главних градова држава и покрајина као да су најавили Бразилци 1960. године, када је престоница премештена из Рио де Жанеира у „град снова“, али и град без душе – „новокомпоновану“ Бразилију, дубоко у џунгли.

Готово код свих оваквих промена присутна је и једна подударност: престонице су се увек селиле и сале са обала мора у ближу или даљу унутрашњост. Неку врсту солмонског решења нашла је Обала Слоноваче: Абиџан, позната лука у Гвинејском заливу, и даље је престоница, ту су све дипломатске мисије, али је седиште

шефа државе у месту Јамасукро, удаљеном око 300 километара од мора. Мање „сентиментални“ били су у Нигерији: од октобра 1982. главни град више није Лагос већ Абиџан. Међутим, Пакистанци су за веома кратко време променили чак три престонице: прво је то био Карачи, затим Равалпинди, а данас је то Исламабад.

Као што је познато, сличну промену најавио је и румунски председник Николае Чаушеску: могуће је да румунски главни град више не буде Букурешт, „источни Париз“, већ Влашко Трговиште. То је град 70 километара североисточно од Букурешта, у средњем веку око 300 година средиште влашких војвода, од којих је најпознатији Мирче Велики, владар од 1386. до 1418. Као разлог ове ронаде неки сматрају повратак традицији, док је по другима узрок селидбе трусност подручја на којем се налази Букурешт.

Главне градове мењале су и наше државе, односно републике: престоница Црне Горе вековима је било Цетиње. У новој Југославији то је Подгорица, односно Титовград.

## ТРАЖИМО

### ПРИЈАТЕЉЕ

Небојша Петковић, Станка Пауновића 26/33, 18000 Ниш – има 11 година, сакупља постере и значке.

Марија Вељковић, Бачка 17, 11080 Земун – има 14 година, сакупља украсна писма, марке и разгледнице, воли да чита.

Драгана Митровић, Данице Марковић 1/33, 11000 Београд – има 12 година, навија за Црвену звезду.

Дарија Тошић, Палмира Тољатија 44а/10, 71000 Сарајево – жели да се дописује с друговима и другарицама из наше земље.

Jovanka Matej, Strl. Albanelor 90, Timisoara 1900, Rumunija – има 15 година, сакупља марке, језик дописивање српскохрватски и румунски.

Борђе Милић, Иришка 17, 22400 Рума – има 11 година, сакупља марке, значке и разгледнице, навија за Партизан.

Катарина Врх, Славка Кнежевића 3, 56000 Винковци – има 12 година, сакупља постере, папирнате луткице и марке.

БУДИТЕ КОРАК ИСПРЕД УЗ НОВО ИЗДАЊЕ

## тајне борења I део

Винг Чун, Џит Кун До и корак даље

● Књига за напредне вежбаче КУНГ ФУА, ФУЛ КОНТАКТА И КАРАТЕА ● Више од 340 фотографија ● Први пут код нас примена ТРЕЋЕ ВИНГ ЧУНГ ФОРМЕ

● Борба на далекој и средњој дистанци ● Употреба заштитне опреме, цака, фокусера, ваздушног штита и крушке ● ТАКТИКА СЛОБОДНЕ БОРБЕ Цена 2000 дин.

КЊИГА КОЈУ СТЕ ВИ ТРАЖИЛИ

## тајне борења II део

Неравнотежирање, чишћење и бацање

● ЗАШТО, КАДА И КАКО извести противника из равнотеже ● Како одржати и искористити његову психофизичку неравнотежу ● 60 детаљно објашњених техника илустрованих са више од 370 фотографија ● Технике дозвољене и недозвољене у спорској борби ● Победите једноставно, брзо и ефикасно.

Благовремено обезбедите ваш примерак књиге ТАЈНЕ БОРЕЊА II део претплатом по цени од 2.200 дин. Књига ће по изласку из штампе (у новембру) коштати знатно више (око 3.000) дин.

Још данас  
наручите књиге на адресу:  
Ненад Рочкомановић  
Јована Бјелића 29  
11040 Београд



## ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“  
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника „Политикин забавник“  
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника  
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Ђиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Докић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић, Зора Меденица.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:

|            |            |
|------------|------------|
| САД        | \$ 42.-    |
| СР НЕМАЧКА | ДМ 93.-    |
| ШВЕДСКА    | Шкр. 299.- |
| ФРАНЦУСКА  | Ффр. 285.- |
| ШВАЈЦАРСКА | Шфр. 79.-  |

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“





ПРОЧИТАЈ  
ПРОСКИТАЈ

## ДУГООЧЕКИВАНИ МИР



Прошле године у Мадриду је закључен мировни уговор којим је окончан рат дуг 177 година. Уговор је с једне стране потписала Француска, а с друге

представник малог шпанског града Мостолеса. Године 1808. кад се Наполеонова војска нашла надомак Мадрида,

слободољубиви грађани Мостолеса објавили су императору рат. Касније мир није потписан и рат је формално потрајао готово два века...

Илустровао: Димитрије Костић



## ПАНТЕР ПАНТА

